

Vipavski glas

št. 51

letnik XIV

december '99

December - čas najdaljših noči, čas pričakovanj, obljub, čas božiča, čas prebujajoče se zarje, ki jo napoveduje pesnik *Oton Župančič* v svoji *Koledi*:

*Preko gore se preлива
že bleščava siva,
čez sivino žar udarja,
Bog daj, bila zarja!
Bog daj, bilo mlado sonce
na vse kraje konce,
da prežene nočne veše,
da vžge vse pleše,
da ves svet se v luč zagleda,
kakor ta koleda!*

Cenjenim bralcem želimo vesele in mirne božične praznike, v novem letu 2000 pa veliko topline, ljubezni in zdravja. Naj se Vam izpolnijo vse skrite želje!

*Njo prvi spev je moj slavil,
poslednji njej se bo glasil;
in zadnji glasi ti mi bojo:
Bog čuvaj domovino mojo!*

(S. Gregorčič)

Ob dnevu samostojnosti vsem našim krajanom iskreno čestitamo.

Naslovnica:

V objemu zime

Foto: Oton Naglost

Radi bi merili čas, to neizmerno in neizmerljivo.
Toda če že morate v svojih mislih meriti čas z dobami,
naj vsaka doba zajame vse druge dobe,
naj danes zajame preteklost s spominom
in bodočnost s hrepenenjem.
(Kahlil Gibran, Prerok)

V spomin zajemam delo KS v iztekajočem se letu. Ne z namenom, da bi našteval, kaj smo in česa nismo naredili, kaj smo naredili dobro in kaj bi lahko bolje, pač pa z namenom, da se vsem, ki ste pri delu KS sodelovali, zahvalim. Posebej bi se rad zahvalil vsem članom Sveta KS, gospe Vidi Babič, računovodkinji gospe Magdi Mohorčič, vsem članom uredniškega odbora Vipavskega glasa, vsem, ki ste sodelovali pri pripravi proslav in prireditvev, in vsem krajanom za vse pobude in predloge.

Ljudje smo si sami postavili merila za čas. Zdaj pa tarnamo, da imamo zmerom manj časa, da nas čas prehiteva. V tej dirki s časom smo se nehali zavedati tistega, kar je v nas brezčasnega - bogastva našega duha.

Vsem krajanom Vipave želim duhovno bogate božične praznike. Naj vam prinesejo čas srečanja z bližnjimi in čas notranjega miru. Naj vam božični prazniki dajo gotovost v bodočnost, da jo boste zajeli s hrepenenjem. V bodočnosti prelomnega novega leta vsem Vipavcem želim, da bi si zmogli in znali vzeti čas za vse tisto, kar vas duhovno bogati. To naj vam prinese zdravja, uspehov in sreče v novem letu 2000.

*Blagoslovljen naj bo čas,
ko prihaja Bog med nas!
Naj to dete ne bogljeno
srečo vrne nam zgubljeno,
naj olajša vse težave,
da moči, ljubezni prave.*

*Že se bliža novo leto,
z Njim naj v miru bo začeto,
da vsi zdravi in veseli
si čez leto bomo peli:
Blagoslovljen bil je čas,
ker prišel je Bog med nas!
(Milan Kobal)*

Vladimir Anžel,
predsednik Sveta KS Vipava

*Drage občanke, dragi občani, spoštovani vsi, ki vas rado zanese v naše kraje,
vsi, ki čutite utrip našega območja!*

Z vsakim trenutkom odštevamo čas, ki oznanja, da se izteka tisočletje. K sreči za tem mejnikom že nestrpno čaka novo obdobje, ki nam bo dalo vedeti, da se za vsakim koncem rojeva nov začetek, mnogo priložnosti, da drug drugemu iskreno sežemo v dlan, se nasmejimo ali zgolj prikramamo in s tem premagamo vse tiste ničeve razprtije, začeni pri posameznikih, preko lokalnih skupnosti vse tja do širših mednarodnih struktur. Za vsem tem smo še vedno vsi samo ljudje, z vsemi svojimi lastnostmi, dobrimi in slabimi. Človek, od svojega izvora naprej, nepopoln, se je sprva skrtil za oblačila, do sedaj pa še za vse mogoče materialne dobrine. Pred samim sabo je še vedno vsakdo sam, brez tisočeri obrazov, ki jih ponuja navzven, z resnico, ki loči, da nekdo samo gleda, drugi pa tudi vidi.

Vzemite si čas in ga prilagodite sebi, kajti sam se odštevati tiho, neslišno, ne vpraša, ne odgovori, ne čaka, zato je na nas, da stopimo v korak z njim.

SREČNO IN POLNO UPANJA V LETU 2000 !

Župan Ivan Princes

KAPELICE IN ZNAMENJA V NAŠEM OKOLJU

KAPELICE IN VERSKA ZNAMENJA NA OZEMLJU ŽUPNIJE VIPAVA

I. Kapelice

Na ozemlju župnije Vipava je najti samo kapelice zaprtega tipa. Za kapelico lahko štejemo le tista znamenja, ki imajo lastno prostornino, v katero lahko vstopi človek.

1. Kapelice križevega pota na Gradišču pri Vipavi

Gre za 14 kapelc zaprtega tipa. Vse kapelice so približno istih dimenzij. V notranjosti je v vsaki kapelici, na ploskvi nasproti odprtine, v fresko tehniki naslikana ena postaja križevega pota. Freske so velike približno meter krat meter. Ostale površine v notranjosti so samo pobeljene. Zunanjsčina ni posebej razdelana in okrašena. Vse pokriva nizka dvokapna streha, pokrita s korci. Vsaka kapelica je zaprta z železno ograjo.

Kapelice so bile postavljene na pobudo vipavskega dekana Jurija Grabrijana. Zgrajene so bile med leti 1877 in 1881. Slikar Simon Ogrin z Vrhnike je za kapelice na platno upodobil postaje križevega pota, mizar pa je slike uokviril. Križev pot so blagoslovili 21. maja

Gradišče pri Vipavi s tremi kapelicami križevega pota in cerkvijo

Originalna podoba iz tretje kapelice križevega pota po obnovi.

1882. Od tedaj so ob kapelicah obhajali pobožnost križevega pota trikrat ali štirikrat letno.

Že po letu 1922 so na podobah in okvirjih popravili prve poškodbe. Po letu 1940 so se poškodbe vrstile iz dneva v dan. Tako je bil gospod dekan Ignacij Breitenberger prisiljen poškodovane podobe križevega pota umakniti iz kapelic. Podobe so bile shranjene v podružnični cerkvi na Gradišču, zdaj pa so v župnijskem arhivu. Kapelice pa so vedno bolj propadale. Leta 1982 se je gospod dekan Franc Pivk odločil kapelice obnoviti in dal kapelice "a fresco" poslikati. Obnovljene kapelice je med leti 1987 in 1989 poslikal akademski slikar Franc Krištof Zupet. *Slikar na vseh postajah postavlja v ospredje Jezusov obraz. Osebe, upodobljene na tem križevem potu, so brez zunanje, površinske lepote. Vendar so te podobe po svoje tudi precej lepe, ker odsevajo veliko duhovnega življenja. Vse, kar je duhovno živo, je tudi lepo.*⁷ Obnovljeni križev pot je 25. marca 1990 blagoslovil koprski škof msgr. Metod Pirih.

Pobožnost križevega pota se ob kapelicah še zmeraj obhaja trikrat ali štirikrat letno. Prvotne podobe križevega pota slikarja Simona Ogrina je dal gospod dekan Franc Pivk prenoviti. Prenovo je izvajal že pokojni akademski slikar Izidor Mole. Bil je vodja restavratorske delavnice. Prenovo je izvajal med letoma 1980 in 1981. V načrtu je celo bilo, da bi prenovljene podobe vrnili v kapelice na Gradišču. Vendar bi morali zaradi zaščite podob kapelice zapreti. Druga možnost je bila, da bi slike za primer kakšne pobožnosti postavili v kapelice, po končani pobožnosti pa bi jih zopet spravili na varno. V tem primeru ne bi bilo potrebno kapelic popolnoma zapreti. Uresničila pa se je tretja možnost. V letih, ko je potekala prenova podob in se je premišljevalo, kako najti primerno rešitev za opremo prenovljenih kapelic, je akademski slikar Krištof Zupet v fresko tehniki poslikal »vrhpoljsko« kapelico sv. Križa. Ker je imelo njegovo delo svojstvene poteze, so mu zaupali, da v fresko tehniki poslika kapelice križevega pota. Prvotne podobe pa zdaj prenovljene čakajo na izdelavo okvirjev. V načrtu je, da bi jih postavili kot podobe križevega pota v cerkev v Logu.⁸

2. Kapelica sv. Križa - "vrhpoljska kapelica"

Sodi med kapelice zaprtega tipa. Zunanjščina je preprosta, brez okraskov. Le gladki zidovi. Kapelico pokriva nizka piramidasta streha, pokrita s korci. V niši je v fresko tehniki naslikan Kristus na križu. Kdaj je bila kapelica postavljena in s kakšnim namenom, ni znano. Gotovo je, da je stala tu že leta 1889, ko je omenjena v literaturi.⁹ Po ustnem izročilu naj bi stala že pred letom 1878.

Kapelica sv. Križa - "vrhpoljska kapelica"

Kapelica je bila posvečena svetemu Križu. V njej je bilo razpelo, ki pa je bilo po vojni uničeno. Tudi kapelica sama je vse bolj propadala.

Kapelico je dal leta 1980 obnoviti gospod dekan Franc Pivk. Fresko je naslikal akademski slikar gospod Franc Krištof Zupet leta 1982, nekaj let prej, kot je poslikal kapelice križevega pota na Gradišču.

Kapelica je povezana s procesijami na prošne dneve. Na prošne dneve, v tednu pred vnebohodom, so bile v Vipavi tri procesije v treh dneh: iz vipavske cerkve do cerkve sv.

Marka v ponedeljek, do cerkve v Logu v torek in do cerkve svetega Križa na Gradišču v sredo. Vsakič se je procesija vrnila v farno cerkev.

Leta 1899 so cerkev svetega Marka desakralizirali zaradi dotrajanosti in v njej niso več potekali obredi. Zaradi tega so leta 1899 prošno procesijo do cerkve svetega Marka zamenjali s procesijo do kapelice svetega Križa ob poti v Vrhpolje.¹⁰ Od kapelice svetega Križa se je procesija vrnila v farno cerkev. Tako so procesije potekale do leta 1932. Tega leta pa so procesijo na prvi prošni dan od farne cerkve do kapelice svetega Križa podaljšali še do kapelice Srca Jezusovega na polju in nato nazaj v farno cerkev.¹⁰

Procesije so do "vrhpoljske kapelice" potekale vsa leta (izjema leto 1927, ko je procesija odpadla zaradi hude burje in dežja; v letih 1944 in 1945 ni bilo procesije zaradi vojnih razmer) do leta 1948, ko so oblasti procesije prepovedale. Nekaj let so še potekale okrog cerkve, nato pa samo v cerkvi.¹¹

3. Kapelica ob stezi Plaz-Abram v Vratih

Kapelica je posebnost med vsemi, ki jih je najti na ozemlju župnije Vipava, pa tudi širše. Njena posebnost je v njeni kritini, ki je iz kamnitih plošč. Streha je dvokapnica, ki se na vrhu zaključuje s podolgovatima kamnitima blokoma.

Kapelica ima precej debele zidove, ki pa so preprosti, nerazdelani, neokrašeni, samo pobeljeni. V kapelici je v niši slika svetogorske Matere božje in več manjših lesenih križev.

Kdaj je kapelica nastala in s kakšnim namenom, ni znano.

Vladimir Anžel

Opombe:

⁷ K. Zupet, *Križev pot*, Gp V 1993, 9

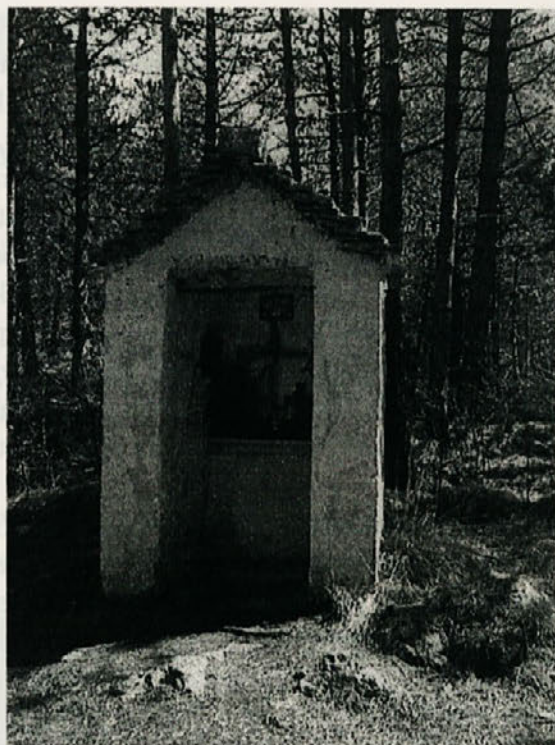
⁸ ustno izročilo gospod dekan Franc Pivk

⁹ POG, R. Šeber 1889, 148

¹⁰ Oznanične knjige, 1899, ŽAV, 58

¹¹ Oznanične knjige, 1900-1950, ŽAV

(se nadaljuje)

Kapelica v Vratih - vidne so kamnite plošče kot kritina

RIHARD DOLENC,

kmetijski strokovnjak, šolnik in pisatelj

Odkritje spomenika v Podnanosu, 14. novembra 1999

Na Martinovo nedeljo, 14. novembra, so se v Podnanosu poklonili spominu na Riharda Dolenca, ki je bil ugleden kmetijski strokovnjak, šolnik in pisec, znan zlasti kot dolgoletni ravnatelj kmetijske šole na Slapu pri Vipavi, prve na takratnem Kranjskem, s katero se je nato preselil na Grm pri Novem mestu. Ob 150-letnici rojstva in 80-letnici smrti so mu odkrili spomenik, delo akademskega kiparja Zmaga Posege, zraven poštnega poslopja, v neposredni bližini lani odkritega spomenika Ivanu Rudolfu.

O pomenu Dolenčevega dela in njegovi življenjski poti sta na nedeljski slovesnosti spregovorila predsednik Državnega sveta Republike Slovenije Tone Hrovat in domačin, zgodovinar Jurij Rosa. Zbrani udeleženci, kakih 200 po številu, med katerimi je bilo lepo število daljnjih sorodnikov Riharda Dolenca in uglednih gostov iz kmetijskih, šolskih, znanstvenih in političnih krogov primorskega in republiškega prostora, so prisluhnili tudi besedam predsednika Krajevne skupnosti Podnanos Stojana Viteznika in sedanje ravnateljice srednje Kmetijske šole Grm pri Novem mestu Vide Hlebec.

Kulturni program so oblikovali pevke in pevci Mešanega pevskega zbora Stanko Premrl Podnanos, recitatorja Marko Tomažič in Nataša Torkar ter povezovalc Sebastjan Rosa.

V nadaljevanju je objavljena predstavitev življenja in dela Riharda Dolenca, o kateri je na prireditvi spregovoril domačin, zgodovinar Jurij Rosa.

Predstavitev Riharda Dolenca ob odkritju spomenika

Podnanos, nedelja, 14. novembra 1999

Spoštovani!

"Hvaliti hočem vrle može, naše očete v njih rodovinah! Na veke ostane njih spomin in njihova slava ne ugasne! Njih ime živi od roda do roda!" Svetopisemske besede modrega Siraha danes namenjamو slavljenču Rihardu Dolencu. Nanj jih naobračamo njegovi rojaki - Šembidci, sorodniki, šolniki in pisci, prav posebej pa še sadjarji in vinogradniki, skratka vsi dediči njegovega velikega dela za slovenski narod.

Dasiravno v tem kraju ni več sledov njegovega potomstva, njegova rojstna hiša še stoji v enem najbolj slikovitih delov vasi, v zavetju imenitnih sosedov sv. Kozma in Damijana in sv. Roka v Podbrjah.

Grad Rožnik, ki ga je opisal in njegovo podobo priobčil že Valvasor pred dobrimi 300 leti, se še danes v strokovni literaturi navaja kot Dolencova graščina. Ime mu je dala slavna rodbina Dolenc, ki izvira iz Notranjske in si je proti koncu 18. stoletja pridobila veliko premoženja, ker je imela v zakupu prevoz pošte. Matija Dolenc je kupil štiri graščinska

posestva: Razdrto, Školj, Orehek in Podbrje, ki jih je razdelil med štiri sinove. Sin Bernard je prevzel graščino Podbrje in njeno posestvo in tu se je pred 150 leti rodil Rihard, kateremu se danes poklanjamo. Dolencova rodbina je dala slovenski zgodovini še vrsto odličnih mož, od katerih naštejmo vsaj še tri: pisatelja Hinka Dolenca, trgovca in politika Viktorja Dolenca in Rihardovega sina Metoda, pravnika in pravnega zgodovinarja.

Rihard zavzema med njimi nadvse imenitno mesto: France Adamič, poznavalec zgodovine slovenskega kmetijstva, ga je označil kot prvega strokovno izobraženega agronoma na Kranjskem.

Rodil se je 31. januarja 1849. Po osnovnem izobraževanju v Postojni, Ljubljani in Gorici se je odločil posvetiti kmetijski stroki. Veselje do izpopolnjevanja v kmetijstvu ga je gnalo, da si je pridobil višjo izobrazbo na kmetijskih zavodih v Altenburgu, Magyar Ovaru, Šumperku in Klosterneuburgu. Zaradi opravljenega študija je bil Rihard izjemno dobro usposobljen, da je dobil ponudbo za prevzem vinarske šole na Tirolskem, kar pa je kot vnet domoljub odklonil ter se rajši vrnil v domovino, kjer je bil aprila 1873 imenovan za vodjo prve kranjske kmetijske strokovne šole, in sicer vinarske in sadjarske šole na Slapu pri Vipavi. Trinajst let jo je Rihard vzorno vodil, dokler se ni leta 1886 preselil na Grm pri Rudolfovem, današnjem Novem mestu, kjer so odprli novo šolo pod njegovim vodstvom. Kot vodja obeh šol se je Rihard izkazal kot izvrsten teoretik in praktik. Poznavalci njegovega dela so poudarjali, da je bilo gospodarstvo malokatero avstrijske kmetijske šole v taki meri dejavno, kakor na šoli na Grmu in zlasti na Slapu.

Ogromno je bilo njegovo delo pri snovanju in začetkih slapenske šole. Ker ni bilo učnih knjig, je sam spisal vse učno gradivo iz vinarstva, kletarstva, sadjarstva, zelenjadarstva, svilarstva in čebelarstva. Delal je noč in dan in poleg tega je ob skromni plači prenašal grenkobo svojega poklica. Takrat se je namreč vsako drugačno od tedaj običajnega kmetovanja štelo od večine kmečkega prebivalstva za neumno ali celo nevarno početje. Na Slapu je Rihard ustvaril odlične vinograde, ki so donášali velike dohodke. V okviru podružnice Kmetijske družbe za Vipavsko je prirejal vinarske razstave, predaval, imel tečaje za odrasle, skrbel za dobavo dobrih kmetijskih strojev in orodja. V Vipavi je ustanovil sadjarsko društvo in začel priprave za ustanovitev vinske družbe oziroma vinarskega društva. Končni uspeh ni izostal. Rihardovo neumorno delovanje je premagalo predsodke proti naprednemu gospodarjenju in nauki slapenske šole so se zmagonosno širili. Njegovo pospeševanje modernega

vinarstva je imelo vpliv ne samo na Vipavskem, ampak tudi v ostalih primorskih pokrajinah. Njegovi učenci so prenesli njegove nauke na Dolenjsko in drugam po slovenskih pokrajinah ter postali vzorni gospodarji na slovenskih kmetijah.

Konkurenčna šola v Gorici, oddaljenost Slapa od večjih središč in kritika, da je program pouka preozek za Kranjsko, sta postavili zahtevo po selitvi slapenske šole drugam, v dolenski Grm. Dolenc je postal njen vodja, program pouka se je razširil v popolno nižjo kmetijsko šolo, tudi tam se je izkazal kot izvrsten organizator in je postavil na noge vzorno gospodarstvo z lepimi dohodki. Šolo je vodil do upokojitve leta 1907.

Prav posebno mesto v njegovem izredno marljivem udejstvovanju za napredek kmetijstva imajo njegovi članki in razprave v domačem in tujem strokovnem časopisju. Če se omejim samo na slovenske:

priobčeval jih je v Novicah, Slovenskem gospodarju, Primorskem gospodarju, Dolenjskih novicah in zlasti v ljubljanskem Kmetovalcu. Nekaj časa je bil tudi dejanski urednik in založnik goriškega gospodarskega lista, prav tako z imenom Kmetovalec.

Naj naštejem samo nekaj naslovov njegovih poučnih in strokovno temeljitih člankov iz časopisja:

Praktična vinogradniška orodja, Kako je z vipavskim sadjarstvom, Študija o povzdigi kranjskega sadjarstva, O nasadu sliv in

čespelj, O rabi žvepla v kletarstvu, Kako vzgojimo drevje debelega kostanja, Proč s tujimi in nazaj k našim dobrim vinom, Kako se napravi prav dober vinski kis iz grozdnih tropin, Ali nam je mogoče z vini tekmovali ali konkurirati s pivom, Kako naj se pridelujejo marelice, Vipavska planta, O pridelovanju breskev...

Sadjarstvo in vinogradniško stroko je obogatil s tremi samostojnimi publikacijami: Navod, kako se naj češplje suše in slivovec kuha, Sadjarstvo ali ovočarstvo in Nauk, kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami, da jih trtna uš ne more uničiti. Izumil je originalni tip sadne sušilnice in razložil njeno delovanje. Rihard Dolenc je imel tudi literarne ambicije in je za humoristične liste Škrat, Rogač in Brus prispeval več šaljivih prigodb, napisal pa je tudi veseloigro Idrijčani na Mali šmaren v Logu, ki so jo igrali ob postavitvi spominske plošče Matiji Vertovcu leta 1884 tukaj v Št. Vidu in pozneje v Vipavi. Denarna sredstva za postavitev plošče je zbral prav Rihard Dolenc.

Matija Vertovec, šentviški vikar velikega slovesa je umrl, ko je bil Rihard komaj dobri dve leti star. Vertovec je s svojim slovečim, dovolj poznanim prizadevanjem za napredek vinarstva in obsežnim delom v drugih strokah v prvi polovici prejšnjega stoletja že dobil svoje mesto med velikani slovenske zgodovine. Rihardu Dolencu je mogoče prišteti podobne zasluge za njegovo plodno prizadevanje v drugi polovici stoletja in še čez, tja do njegove smrti, 5. februarja 1919 v Novem mestu. Potrebno bi bilo, da se mu posveti obsežnejša raziskava, ki bi v primerni publikaciji prikazala njegovo delo izčrpnije kakor danes v govorjenih besedah in v kratkem besedilu za to priložnost izdane zloženke. Morda se bo to kdaj tudi uresničilo.

Naj zaključim z besedami Gustava Pirca, dolgoletnega urednika ljubljanskega Kmetovalca, ki je ob Rihardovi smrti pred 80 leti zapisal: Vsak, kdor ve za njegovo delo, ta mora dati Dolencu vso čast, in kdor je pravičen, mu ne sme odrekati priznanja, ki ga je prav pošteno zaslužil.

Rihard Dolenc z gojenci kmetijske šole na Grmu, 1906

Vipavska planta

V vipavski dolini se poljedelstvo že začenja spajati z vinstvom, kajti tam nahajamo med njivami posamezne vrste trti, ki se plante imenujejo. Čim dalje iz vipavske doline proti Italiji človek potuje, tem manj vinogradov vidi ter toliko več plant. Že okoli Gorice ni skoraj nič več vinogradov, celo na hribih in holmcih, kjer jih tudi že plante nameščajo. /.../

Plante, kakršne so v vipavski dolini in na sosednjem Primorskem, pa nimajo namena, da bi dajale tudi drva, pač pa imajo tu postranski namen, da kolikor toliko varujejo poljske pridelke pred silno burjo, da jim delajo, kjer smer njiv to dovoljuje, kolikor toliko zavetja. Že celo to velja o plantah na Krasu. Vipavske in kraške plante, in o tem hočem v nadaljevanju govoriti, tem manj morejo njih obdelovalce tudi z drvni preskrbovati, ker niso speljane na drevje, ampak so vezane na kolje, na takozvane raglje ali kolce. To pa je vzrok, da plante lesa ne le ne dajo, marveč ga še celo mnogo zahtevajo, in je vsled tega njihovo vzdrževanje drago, kajti Vipavci, posebno pa Kraševci imajo kaj malo lesa. V prejšnjih, za kmetovalca še dobrih časih, ko na vinski trti še nikake nadloge nismo poznali, ko je zadostovala še želja: »Bog nas varuj suše, toče, moče pa bo vina dovolj«, takrat se je v vipavski dolini v plantah pridelovalo le bolj nizko vino, »plantnja«, to pa v veliki meri. Plantnjo so pridelovali večinoma za domačo rabo ter za prodajo v najbližnje domače gostilne dočim se je v vinogradih pridelano vino, »nograščina«, vedno prodajalo, in sicer v bolj oddaljene kraje.

Dolenc Rihard, Vipavsko belo vino, Kmetovalec, letnik 19, št. 17, 15. september 1902, Ljubljana.

Vipavsko belo vino

Precej let je že preteklo od tedaj, ko sem Vipavcem v tem listu svetoval, naj bi svoja bela vina napravljali po nemškem načinu, to je tako, da bi prav nič ne kipelo na tropinah. Kakor mi je bilo povedano, je tedanji moj spis nekatere vipavske vinogradnike jako razburil. Očitalo se mi je neki, da nepreudarno ravnam, ker sam Vipavec-grajam vipavsko vino, češ daje vsled nepravilne naprave pretrdega okusa, previsoke barve in nestanovitno. Hrup se je polegel in nekteri vipavski vinogradniki so moj svet celo sprejeli ter se lansko leto lotili, da so belo vino napravljali po nemškem načinu, ne da bi bilo kipelo na tropinah. /.../

Kar se tiče pravilne naprave belega vina strogo po nemškem načinu, je pomniti tole: Grozdje se zmasti, mošt se koj v sod spravi, tropine pa se koj prešajo, vsa preševina se doda moštu. V sodu lahko mošt na dva načina kipi: ali pod kipelno veho; ali brez kipelne vehi, kakor se napravi cividin. V prvem slučaju se seveda sod ne sme napolniti do vehe, manjkati mora marveč v sodu mošta za dober veliki pedenj. V drugem slučaju se da sod napolniti ne le do vehe, marveč še celo čez veho, tako da med kipenjem pena čez teče. /.../

Mošt, ki kipi kakor cividin, izgubi že med kipenjem velik del beljakovin, in sicer v podobi pene, kar je stanovitnosti vina in hitrejšemu čiščenju jako hasnivo. Belo vino napravljeno kot cividin dobi ravno vsled odtekanja pene (beljakovin) v precejšnji meri dobre lastnosti belega vina, napravljenega na francoski način, pri katerem se moštu, kipečemu v širokih odprtih kadeh, s posnemalnicami po trikrat na dan pena posname ter tako beljakovine odstranijo. S pravilno napravo belega vina pa še ni vse storjeno, vse doseženo. Tako vino je treba vsaj trikrat presneti, in sicer prvič koj po končanem burnem kipenju, drugič o Božiču in tretjič o Veliki noči. Tako vino kaže tudi precediti, posebno če je grozdje raslo na soldanastem (lapornastem) svetu, da se iz njega spravi megla.

Dolenc Rihard, Vipavsko sadjarstvo, Kmetovalec, letnik 19, št. 22, 30. november 1902, Ljubljana.

Vipavsko sadjarstvo

Vipavsko dolino radi imenujejo raj krajske dežele. Kdor je skusil vipavsko burjo, poletno vročino in sušo ter zelo težavno obdelovanje vipavske zemlje, bo v tem imenovanju čutil precej ironije. Kolikor toliko opravičenosti ima pa to ime vendarle, in sicer zato, ker je v vipavski dolini dosti žlahtnega,

posebno pa jako zgodnjega sadja. Zaradi tega in zaradi vipavskega vina je vipavska dolina slovela že v starih časih. Zaslovela bi pa glede sadja gotovo lahko še veliko bolj, če bi se hoteli kaj delovni ter skromni Vipavci polotiti sadjarstva primernejšega današnjim razmeram. Kakor pred toliko stoletji, tako pridelujejo Vipavci večinoma še dandanes svoje žlahtno sadje. Oni imajo namreč kakor nekdaj tudi še danes svoje sadno drevje raztreseno po vseh zemljiščih, to je po vinogradih in plantah, nekaj tu nekaj tam. /.../ In zato naj bi Vipavci svoje sadovnjake napravili po bolj zavetnih dolinah, posebno v vznožjih zapadnih vinogradov, kjer je za trto že tako najboljši prostor. V ta namen bi morali prekopati dotična zemljišča kakor za vinograd, čez in čez, in bi jih morali čez in čez zasaditi s plemenitim sadnim drevjem v pravi gostoti. Drevje bi moralo biti takih podlag, ki ne dopuščajo, da bi se na njih razvile jako obširne vejne krone. Zasajeni bi morali biti torej taki sadovnjaki s pritličnim drevjem, ki rodi veliko lepše sadje kakor pa visoko debelnato, s katerega je tudi težavno sadje obirati. Dokler obširnost sadnega drevja to dopušča, bi se med drevjem lahko gojilo tudi prav zgodnje namizno grozdje.

V vipavske sadovnjake naj bi zasajali predvsem zelo fine vrste cepljivih breskev in sicer krojenice, ne pa kostenice, kajti poslednjih v severnejših krajih, kakor na Dunaju itd., nič ne cenijo in jih torej slabo plačujejo. Zasajali naj bi dalje marelice, ringlote in hruške.

Velika prednost sadovnjakov v primeri s sedanjim vipavskim sadjarstvom, ko je sadno drevje raztreseno po vsem posestvu, bi se pokazala v naslednjem

- 1) Ker bi bilo sadno drevje na enem prostoru, bi ga bilo mogoče vsega hkrati obdelati, kakor obrezati, okopati, povezati in v svojem času zagnojiti.
- 2) Veliko lažje bi bilo v sadovnjakih sadno drevje obvarovati pred tatvino in škodljivci (zajci).
- 3) Obiranje sadja bi bilo jako olajšano, ker bi ga ne trebalo iskati po celem posestvu.
- 4) Sadno drevje bi po vinogradih ne delalo škode na trtah, kakor jo dela dandanes, ko tam rase.

Da bi se taki sadovnjaki čimprej udomačili v vipavski dolini, bi kazalo ustanoviti posebno sadjerejsko društvo, ki bi imelo svojo drevesnico, oskrbovano po strokovnjaku, kakršnih je v vipavski dolini že precej. Iz društvene drevesnice bi vsak ud dobival na leto gotovo število drevja pravih plemen ter pravih vrst, ki bi jih bilo treba naročiti tudi od drugod, na primer breskve iz Francoskega. /.../

Take posebne sadne vrte ali sadovnjake je Vipavcem želel že pokojni M. Vrtovec, in jih imenoval sadne »manderge« v svoji »Vinoreji«. Kar je ta mož že pravo spoznal že tedaj, ko še ni bilo železnic, je gotovo tembolj priporočljivo dandanes.

OB SPOMENIKU DRAGA BAJCA 1999

Pred dnevi mi je soseda pomolila star porumenel časopis Novice z datumom 5.2.1925, ki ga je našla v stari šari. Na hitro sem preletela njegovo vsebino. Oko se mi je kar samo ustavilo ob majhni novici z naslovom "Kaj pa je to?" Berem "Izvedeli smo, da je goriški magistrat pismenim potom objavil goriškim kamnosekom, da je dovoljeno delati nagrobne spomenike le z italijanskimi ali latinskimi napisi. Izjemo tvorijo le hebrejski ali grški napisi, ki ne odgovarjajo tem zahtevam. Torej tudi z mrtvimi svojci se bomo morali pogovarjati v tujem jeziku."

Neverjetno, kakšnih nizkotnih udarcev je bila sposobna italijanska politika, samo da nas bi čim prej poitalijančila. Ni čudno, da so nam o tem toliko govorili naši starši.

Prebrana časopisna vest mi je še bolj razodela čas in razmere, v katerih je bil pred sedemdesetimi leti postavljen spomenik Dragu Bajcu na vipavskem pokopališču. V mislih stopimo ob tem jubileju ob njegov grob, kjer je postavljen visok obelisk. Na vrhu vidimo glavo iz belega marmorja, ki počiva na sklenjenih rokah. Obrnjena je proti Sloveniji. Spomenik je bil postavljen leta 1929, leto dni

po Dragovi smrti. Je delo kiparja Goršeta. Klesal ga je v Gorici, v Italiji, na dvorišču kamnoseka v Tržaški ulici. Mojstru Goršetu se je to delo nekako zavleklo, ker ga je delal v ilegali, na več lokacijah in v strahu, da mu že narejeno zaplenijo in uničijo italijanske oblasti. Spomenik je bil pripeljan v Vipavo šele novembra 1929, čeprav je bilo dogovorjeno, da mora biti postavljen pred dnevom mrtvih. Podrobnosti o tem nam je v ohranjenem pismu zapisal gospod Hilarij Frančeškin, član goriškega odbora organizacije primorskih narodnjakov (po letu 1930 TIGR) in udeleženec prvega tržaškega procesa, kjer sta bila oba z ženo Sonjo obsojena na zaporno kazen dveh let in pol. Tam pravi, da je osnutek za ta spomenik izbral goriški odbor Tigrovcev. Za pogovore s kiparjem je bila zadolžena njegova žena, ki naj bi to delo spremljala, o njem poročala in se dogovarjala za plačilo. Mojster Gorše je živel v Gorici v letih 1929-1930 in je svoja dela in osnutke razstavljal v dr. Tumovi hiši.

Tudi sama postavitev tega spomenika je edinstvena za tiste čase. Nedavno preminuli vipavski zidar Ivan Poniž (1911-1998) mi je pripovedoval, da je bil spomenik pripeljan v Vipavo s kamionom v petih velikih kosih in v nočnem času odložen pred vrata vipavskega pokopališča. O tem je bil takoj obveščen Dragov oče Ivan, ki je hitro vstal in šel buditi

soseda zidarja Ivana Poniža. Delu se je pridružil tudi zidarjev oče in nekaj sosedov. Skupaj so še po tem skopali jamo za temelje. Namesto cementne *funde* so v jamo položili kar nekaj kamnitih okenskih okvirjev - *vajngrjev*, da je bila postavitev spomenika hitrejša. Tako je spomenik ob svitu že stal. Vse to so delali v naglici in v strahu pred italijanskimi karabinierji.

Drago je bil pred smrtjo na seznamu obsojenih oseb pri goriški policiji, ki je imela ukaz za njegovo aretacijo in odvedbo na petletno konfinacijo na italijanske otoke. Obsojen je bil brez prisotnosti zaradi antifašističnega delovanja. Tajna vest o tem se je med člane goriškega odbora Tigrovcev razširila 20.10.1928. Zato so ga hoteli po hitrem postopku ilegalno spraviti čez mejo, pa je žal njegova smrt to preprečila.

Postaviti takemu človeku obelisk in še z vklesanim slovenskim napisom leta 1929 je bilo res nadvse tvegano in pogumno dejanje vseh tistih, ki so v tajnosti izpeljali to akcijo tako, da ta spomenik še danes stoji in je nema priča razmer, v katerih so živeli naši ljudje v času italijanskega terorja. Hvala jim.

Magda Rodman

Viri:

- Pismo g. Hilarija Frančeškina iz arhiva družine Bajc

- Ivan Poniž - pogovor z avtorico 1998

NEMŠKA VOJSKA V VIPAVI

Vesela sem, ko pride do mene Vipavski glas. Rada ga preberem, posebno tiste članke, ki so vezani na našo vipavsko zgodovino. Sama nosim kar nekaj križev na rami, zato je v meni še veliko spominov na čas II. svetovne vojne. V mozaik vipavske zgodovine bom tudi sama dodala kamenček mojih spominov o prisotnosti nemške vojske v Vipavi.

Ob prihodu Nemcev v Vipavo, septembra meseca 1943, sem bila stara enaindvajset let. Vsi smo bili prestrašeni, kaj bo, ko pridejo v Vipavo nemški vojaki. Posebno smo se bali nemških tankov. Med ljudmi se je govorilo, da je najbolje, da se vsi poskrijemo ali pa odidemo

na Stari grad nad Vipavo. Tudi jaz sem odšla s svojo mamo na Stari grad, kjer je bilo že veliko Vipavcev. Od hiše smo odšli zjutraj okrog šeste ure, hišo smo pustili odprto. Nemci so prihajali v Vipavo iz smeri Postojne s tanki, imenovanimi *pancerji*. To so bili zelo veliki tanki. Po nekaj urah smo bili obveščeni, naj se vrnemo na svoje domove, da nam nemški vojaki ne bodo storili nič hudega. Tudi moj oče in sestra sta odšla od doma, namenjena na Nanos.

Ko smo se isti dan vsi iz družine vrnili domov, smo dobili v naši hiši, pri Cuntovih, polno nemških vojakov, oni so si cvrli jajca, drugi pa

so pri mizi pili vino. Rekli so nam, naj ostanemo doma, da nam ne bodo storili nič hudega, ker da gredo naprej. In tako je tudi bilo. Odšli so na Nanos, kjer se je potem zgodila huda družinska tragedija pri Blažonovih. Temu dogodku je sledila še hujša v Vrhpolju, ko so 27.9.1943 na kostanje pred cerkvijo obesili 10 nedolžnih ljudi.

Ko so Nemci prišli v Vipavo, so postavili tudi občinsko upravo po lastni zamisli. Vsi smo se oddahnili, ker po hišah niso delali nasilja.

Posebno mi je ostal v spominu partizanski napad na vipavsko severno *kasarno*, kjer je imela sedež nemška postojanka pripadnikov SS enot. Bilo jih je kakih dvajset ali malo več. To so bili svetlolasi mladeniči iz Prusije. Partizanska enota, skupaj s tržaško Garibaldinsko brigado, je 21. junija 1944 (na dan sv. Alojzija) napadla vojašnico iz smeri Vrhpolja. Napadli so ponoči. Prebivalstvo Vipave je bilo opozorjeno na ta napad, zato smo ga pričakovali. Tisto noč nismo spali. Pokalo je, grmelo, da so se hiše tresle in stekla pokala. Naša hiša je v neposredni bližini vojašnice, zato smo doma ta napad še bolj občutili. Vsi smo šli v klet tisto noč, ker smo mislili, da smo tam najbolj varni. Granate so padale tudi po drugih okoliških strehah. Tako je bilo kar veliko hiš poškodovanih, vse do Trga Pavla Rušta, tudi cerkev in okoliške hiše. Mi smo v kleti poslušali pokanje in čakali, kaj bo. Kljub strahu smo doživeli v kleti tudi nekaj posebnega. Tam smo imeli veliko leseno *kado*, kamor smo spravljali pepel iz štedilnika za spomladansko gnojenje. Ko je na našo hišo padla zadnja granata, je tako počilo, da je pognalo ves pepel iz *kade* in vsi smo bili v hipu popeljeni.

Poveljnik SS enote je bil mladi poročnik Adolf Pfeifer. Tudi poslopje vojašnice je bilo hudo poškodovano. Proti jutru se je napad umiril. Partizani so se umaknili, Nemci pa so ostali v *kasarni*. Bili so seveda dobro oboroženi in

opremljeni s telefoni. Imeli so bunker na Starem gradu, povezan s telefonom iz vojašnice. Ti fantje so kmalu zapustili Vipavo in prišle so druge nemške enote. Z nemškimi vojaki se nismo družili, pazili smo na vsako besedo, ker smo se bali, da nam ne bi kaj hudega storili. Zadnji nemški vojaki so iz Vipave odšli pozimi leta 1944. To so bili starejši ljudje, odhod je bil miren in brez posebnosti. Za Nemce je veljalo, da se maščujejo samo v primeru napada. K sreči to ni veljalo za partizanski napad na severno vojašnico, ker niso imeli izgub. Vsaj tako so takrat ljudje govorili. Iz lastnih vojnih izkušenj smo dobro ločili nemške vojake od italijanskih. Med njimi je bila velika razlika. Nemški vojak je bil urejen, vesten, natančen in vojaško discipliniran. Pri italijanskem vojaku nismo nikoli vnaprej vedeli, kako bo reagiral, ker je bil brez karakterja. Italijanski vojak je bil tudi bolj vsiljiv in predrzen. Kar je nemški vojak rekel, je držalo, dočim za italijanskega tega ne moremo reči.

Nemška vojska je imela s seboj v Vipavi tudi vojne ujetnike. To so bili Mongoli in Rusi, vsi mladi fantje. Mongoli so govorili samo med seboj, mi jih nismo nič razumeli. Ruski vojaki so govorili rusko. Nekaj smo jih razumeli. Nemci so jih imeli za *purše* ali kurirje. Mi smo jih videvali po Vipavi le posamezno. Koliko je bilo vseh, pa nismo vedeli.

Nemška vojska je prišla za italijansko, po njenem odhodu so v Vipavo prišle partizanske enote in postavile ljudsko oblast.

Vsaka vojna prinese ljudem gorje. Tako je nam prinesla gorje II. svetovna vojna. Nam starejšim so nanjo ostali le spomini, ki oživijo, ko gledamo vojne prizore po svetu iz današnjih dni. Mi, ki smo vojno preživeli, to lažje razumemo kot mladi, ki je še niso okusili. Želim jim, da je ne bi nikoli.

Danica Hrovatin

11. nadaljevanje

V letu 1867 je med dopisujočimi v vipavskem Trgu še zmerom vladalo mrtvilo, v tem in v naslednjih nekaj letih pa so se razživali in razpisali okoliški kraji: Podraga, Vrhoplje in Slap. Iz gornje Vipavske doline so v Novicah največkrat poročali Podražani, ki so po ustanovitvi čitalnice razvili pestro kulturno dejavnost.

Iz Trga samo drobna vest, tokrat iz političnega dogajanja (list 5, 30. januarja, stran 39):

***Iz vipavske doline.** - Za deželnega poslanca je danes v trgu od volilcev okraja vipavskega in idrijskega z veliko večino glasov izvoljen bil naš občespoštovani dekan in veljavni rodoljub gosp. J. Grabrijan. Dr. Spazapan, za ktere ga se je par privržencev njegovih na vso moč potezalo, dobil je uboga dva glasova; dasiravno so volilcem, posebno iz idrijskega okraja, stregli ne le z dobrimi sveti, ampak tudi z dobrim vincem, pa vendar vse to nič pomagalo ni. „Pil bam pil“ - je rekel nek pošten volilec - „volil bam pa kakor bam jest hotel.“*

Izmed prispevkov iz okoliških vasi povzemamo samo skrajšan govor, ki ga je na velikonočni ponedeljek imel v podraški čitalnici pri mali besedi, pri kateri se je tudi pelo in deklamiralo, gospod A. Pegan* z namenom spodbuditi razvoj vipavskega kmetijstva (list 20, 15. maja, stran 160).

Ipavci: Naprej!

Tako se glasi prvi moj in prav srčen pozdrav na javnem odru do Vas. Ako pogledamo na sedanji stan ipavski, oziramo na kmetijo, oziroma na živinorejo; ako enačimo tukajšnje razmere razmeram družih dežel, žalibog, da skoro moram reči, da gremo Ipavci rakovo pot. Uboštvo bije glasneje in glasneje na naše duri, dolgovi tarejo že tako razcepljene kmetije, zemljišča hirajo zarad pomanjkanja gnoja, sadjereja se opušča, živine je mnogo mnogo premalo, in mi vse to mirno gledamo, godemo kakor so jo stari godli, obrezujemo trte po starem kopitu, napravljamo mošt po najslabšem načinu, dokler nas težka

butara dolga iz sanj ne zdrami, da s tužnim srcem zdihnemo: „kaj bo! Bog pomagaj! na svetu ni več živeti!“ - Ipavci! zakličem vam, prav imate, starokopitnežem je ura odkljenkala; svet se je spremenil; zob dosti, kruha malo; kdor se¹⁾ svetom ne napreduje, gorje mu! Le kdor umno gospodari, se bode živil in si pomagal. Še ima naša zemlja dosti prostora. Povejte mi, predragi! ali resnico govorim ali ne, ako rečem, da 10krat toliko bi se lahko pridelalo, kolikor se pridelava v Ipavi. Kdor ima sedaj 10 gold. dohodkov, imel bi jih lahko 100. V revni in nadlogi zdihujemo po soldu, na toliko sto in sto zlatov, ki pred nami, pa pod ledino ležé, pa ne mislimo. Kolikokrat metamo in letamo, da par soldov vjamemo, sadjerejo pa, s katero bi lahko na stotine goldinarjev pridelali, zanemarjamo; koliko praznega prostora, tako zvanih gmajn, je še, ktere sedaj malo ali celo nič dobička ne donašajo, na kterih bi vendar tako žlahno sadje rodilo. Koliko zemljišča imamo tudi po njivah, nogradih in pašnikih, kjer bi brez vse škode okusno sadje izrežali! Nič laž ne, ako rečem, da bi nam sadje lahko vrglo ravno toliko, kolikor za vino vzamemo. In s kako lahkoto bi te denarce prisluzili! Zakaj puščamo zlati denar iz rok, ktere ga tako krvavo potrebujemo? /.../ Iz vsake peške zraste krasen divjak, kteri je mnogo mnogo lepši od gozdnega divjaka. Na malem prostorčku zemlje zaredi se tako lahko na tisoče drevesec; to zemljico je treba le prekopati, peške posejati in - delo je opravljeno. Koliko bi to našo dolino olepšalo, koliko novcev bi s tem našim kmetom v žep smuknilo! še celó našemu prehudemu mačku, burji, bi s tem figo pokazali. Zato, predragi, poprimite se sadjereje, poprimite se je na vse kriplje! Mali trud, ki ga boste s tem imeli, se Vam bo stoterno poplačal; koristili boste s tem sebi, koristili svojim potomcem, koristili vsej Ipavi. Toda ne le v sadjereji, ampak tudi v vinoreji bi se dalo mnogo mnogoboljšati. Res, da je v naši dolini glavni pridelek vinski, in da toraj kmet ves denar skoraj le iz vina skupi. Vendar pomislimo, kako drugod vino pridelujejo, postavimo, na Reni ali tudi v našem cesarstvu v dolnji Avstriji, na Ogerskem itd., ako primerjamo

dalje tamošnja vina z našimi, spoznali bomo, da se razločijo po okusu kot noč in dan. Oni imajo lepo dišeča okusna vina, ktera prodajajo po 30, 40, 50 gold. vedro²⁾, ko mi za tako zvani „kvinč“³⁾ k večemu bornih 15 gold. potegnemo. In zakaj ne pridelujemo tudi mi takih vin? Naša dežela je gorkeja od unih, in znano je, daravno gorkota pospešuje okus vina. Po tem takem bi mogla naša dežela še boljša vina pridelovati; zakaj jih pa ne pridelujejo? kaj je temu krivo? Ako se tako vprašamo, vrnila se nam bo nehoté misel „oni znajo, mi ne znamo“, in res je tako. Zatoraj, predragi, učimo se od njih, učimo se iz Vrtovčeve „Vinoreje“ in drugih bukev in časnikov slovenskih, katerih imamo, hvala Bogu, že obilo. Učimo se, skušajmo in obdržimo, kar je dobrega. Napravimo ipavskemu vinu prosto pot v ptuje dežele, spravimo ga v kupčijo⁴⁾ s tem, da ga umno obdelujemo.

Al, poprimimo se zraven tudi živinoreje, kajti živina je podlaga vsemu kmetijstvu; poprimimo se reje ovac, kjer je kraj za-njo pripraven.

Sejmo mesto⁵⁾ žita kupčijske⁶⁾ sadeže, kateri vendar več dobička prinašajo, nego drobno zrnje, ki ga pridelujemo. Varimo gozda, da nam silna burja še silniša ne postane in hiš ne odnese.

Napravimo si za kmetijo pripravniša pohištva⁷⁾,

prostorna in zračna poslopja, da si zdravje ohranimo.

Napravimo si boljša gnojišča, da se ne bode toliko za kmetijstvo vredne gnojnice zgubivalo. Dajajmo pridno otroke v šolo, da se kaj koristnega naučé. Učimo jih delati, ne postopati, da bodo kadaj delavni kmetje.

Ne pravdajmo se tako radi, da dohtarji naših krav ne pomolzejo.

Ne jemljimo po nepotrebnem na pósodo, da v dolgove ne zabredemo; - kajti vzeti je lahko, vrniti je težko.

Učimo se pošteno in složno živeti, da se mir in sreča v naše hiše povrne. /.../

Izbral in uredil Božidar Premrl

Opombe:

1. se - s
2. vedro - stara mera za tekočine, 56 litrov (?)
3. kvinč - stara mera za tekočine, 84,86 litra
4. kupčija - trgovina
5. mesto - namesto
6. kupčijski - trgovski, komercialni
7. pohištvo - stavba, poslopje

*Skoraj gotovo gre za učitelja Antona Pegana iz Vipave, o katerem mi je znano, da je učiteljeval na Planini pri Vipavi in na Suhorju v Brkinih, kjer je še danes zelo živo izročilo o njem.

DVE ČASOPISNI VESTI

Ob brskanju po zapisih iz vipavske zgodovine sem v listu Goriška straža z dne 10.8.1927, našla med vestmi iz naših krajev tole zanimivo objavo z Goč.

Goče

(Ukradena monštranca, 37 let v zemlji zopet najdena). Kakor je „Straža“ že poročala, so 23. julija okoli osmih zjutraj vrh hriba „Preksonca“ našli trije pastirji monštranco, ki je bila v naši cerkvi ukradena 26. maja 1890. o pol štirih zjutraj med zvonjenjem. Ta dan bil je binkoštni pondeljek - so šli trije zvonarji v zvonik, da bi k prazniku slovesno zvonili. Ker pa smo imeli pred vojno pri župni cerkvi štiri krasne zvonove, so čakali še četrtega zvonarja, zato so pustili cerkev odprto, ker je vhod v zvonik skozi cerkev. So pa v onih časih ljudje prihajali v cerkev molit; takoj, ko je začelo zvoniti. Četrtega zvonarja ta dan ni bilo in tudi ne nobenega molivca. Pač so zvonarji slišali, da gre nekdo v cerkev in so mislili, da je četrti zvonar; bili pa so roparji, ki so vlomili v tabernakel ter odnesli monštranco z Najsvetejšim. V onem času se je zgodilo več tatvin. Vodja tatov je bil neki B. iz Podgrada v Istri, pomočnika pa sta bila B. U. in A. F., oba iz Slapa. Slednji je bil letos obsojen radi umora R. v Branici na 30 let ječe. B. je bil zaprt v Koprju 6 let; 18 mesecev radi monštrance, ostali čas pa radi drugih tatvin. Trdil je, da ni bil udeležen. Toda dokazali so mu, da je bil on vodja tolpe. B. je nekomu v zaporu pravil, da se ne splača krasti monštrance, da je bolje se lotiti davkarije v Vipavi, pošte v Senožečah ali pa kake privatne

bogate blagajne. Monštrance da itak ni mogoče prodati, in da niso nič zanjo dobili. Seveda ne, ker so jo zakopali. U. je baje bil že na binkoštno nedeljo na Gočah pri večernicah in opazil, da so monštranco pustili v tabernakelnu, kar ga je najbrže dovedlo do tega, da je šel drugo jutro krast. Izdal jih je pa A. F., ki pri tej tatvini ni bil udeležen, pač pa je spadal v to družbo. Zvedel je od njih za celo stvar. Ko je bil F. prijet radi drugih tatvin, je ovadil tatvino goške monštrance. U. je bil radi tatvine monštrance in drugih tatvin obsojen na 6 let ječe, katere je presedel v Gradiški. Kako se je monštranca našla? Na dan sv. Jakoba 25. julija so hoteli trije pastirji z vrha hriba »Preksonca« zavaliti velik kamen po hribu. Kamen premaknejo. Ko zapazijo najprej stojalo monštrance narobe obrnjeno, črnkasto in blesteče obenem, se prestrašijo prvi hip misleč, da je kača, potem pogledajo bližje in mislijo, da je lonec. Potem kamen prevale ter v svoje največje veselje najdejo štiri kose monštrance, vse glavne dele razen lunice, ki nosi Najsvetejše. Nič več niso pasli; svojo živino so domov gnali, v rokah pa so veseli nesli najdeno monštranco. Ropar je razbil monštranco na prostoru, nekoliko nižje. Tam so našli takoj takrat vratca monštrance in manjše okraske. Ko so najdene drobce prinesli takratnemu župniku gosp. Hladniku, je rekel, da se bo morda še drugo dobilo. In res se je dobilo 20 let po njegovi smrti. Kot zanimivost pristavimo še to, da je bila monštranca stara okoli 300 let, najdena na hribu »Preksonca« v smeri proti Štjaku, kjer so živeli pred par leti tatovi, ki so bili strah cele okolice. No, pa že niso marali kamnov premikati po hribu, ampak rajši kaj drugega.

Gospodarske, obrtniške in narodne novice so objavile 7. oktobra 1868 naslednjo vest iz Vipave ob smrti otroka v družini Žontovih. Novica se nanaša na lastnico Žontove hiše, pod katero je izvir Vipave, imenovan Žontova jama. Novice s to objavo zanikajo resničnost navedb, ki jih je objavil nemški list "Tagblatt".

Iz Vipave 3. okt. - „Tagblatt“, kteremu poglavno načelo je to, da kakor gad pika po duhovščini kranjski, je prinesel unidan tudi iz našega kraja dopis, v kterem je le edino to resnica, da je Ž. otrok umrl, vse drugo pa, kar se tiče žuganja za plačilo itd., je grda laž. Iz gotovega vira morem povedati, da ženi ni nihče za plačilo naprej žugal in da tudi solda ni naprej plačala. Dva dni po pogrebu je prinesla njena hči 70 sold. plačat, al gospod denarja še v roke ni prejel; ker je perica, se jej je dalo iz usmiljenja perilo prati, in dobivala je še povrh 1 goldinar. To je faktum, ki se bo dal ob svojem času tudi s prisego pritrditi. Kar se pa tiče „velikega plačila“, ni nikakoršna skrivnost, da štola znaša duhovnemu 70 soldov, pevcu 35, cerkovniku 90, za kadilo 12 soldov, tedaj vse skupaj 2 gold. 7 soldov. Mrtvaški list od otroka je prišel v farovž ob poli osmih zvečer in drugi dan so pokopali otroka. Bravši nesramno laž v „Tagblattu“ se je vprašala žena, je li morebiti h komu šla denarne pomoči prosit za pogrebščino? Na to je prav plašno odgovorila, da je šla okoli gospode, in je povedala, kje je bila. Da pa je šla beračit, tega nikakor ni duhovščina kriva, kajti hodila je okoli, predno je še z duhovnim gospodom le besedico o pogrebu govorila. In da je Žontovka „s solzami v očeh“ prosila od hiše do hiše, rad verjame vsak, kdor jo pozna, kako zna. Tudi je lahko mogoče, da je ad captandam benevolentiam tu ali tu ali tam tudi miloščine prosila, rekši, da je drugače otroka ne bodo pokopali. Je pa vsega tega duhovščina kriva, ker o tem nič vedela ni, in zarad pogrebščine pred pogrebom še nikjer besede ni bilo? Pa kaj je „Tagblatt-u“ za to mar, da le kaj „škandala“ prinese po principu svojem „calumniare audacter, semper aliquid haeret.“ Mi pa ga za zdaj le prislovice opominjamo, ki se veli: „vrč nosi vodo, da se mu uho odbije“ ali da „Tagblattovci“ razumejo: „der Krug geht so lange“ itd. itd...

Magda Rodman

PJEPE KBUOLOV - VIPAVSKI KOLAR

Rodil se je v Vipavi Na hribu (sedaj št. 27) 15. marca 1886. leta. Osnovno šolo je obiskoval v Vipavi, nato je šel k bratu Franceljnu na Opčine in se izučil za kolarja v Trstu. Kmalu za tem je odšel k vojakom v avstrijsko vojsko, kjer je bil tri leta. Domov se je vrnil le za kratek čas, saj se je

Na križišču ob sedanji bencinski črpalki v Vipavi - Pjepe Kobal, zet Toni, hči Zora, vnuki Drago, Nino in Branko na otroškem vozičku, ki ga je naredil Pjepe - leto 1950

začela I. svetovna vojna. Bil je na treh frontah, v Šleziji (Krakow) in Ukrajini (Lvov), v Črni gori (Podgorica) in pri Kobaridu.

Leta 1919 se je poročil z Marijo Meden, Vipavko s Hriba. (Tistega dne je bilo še pet drugih novoporočencev iz Vipave: Jožef Kobal, Jože Krhne, Anton Kariž, Janez Bajc in Rafael Cunta). Imela sta dve hčerki: 1920. rojena Milena in 1921. leta rojena Zora. Leta 1919 se je odločil za nakup hiše od graščaka Majerja iz Lož (sedaj živita v njej družini vnuka Branka Pavzina in njegovega sina v ul. Milana Bajca). Takrat je bila to *štala*, kjer je imel graščak 60 glav živine. Pri nakupu mu je zmanjkalo 20 goldinarjev. Za posojilo je zaprosil svojega strica Franca Škapina, vendar mu le-ta denarja ni hotel posoditi; posodil pa ga je bratu Franceljnu z Opčin, ta pa Pjepetu. Kupljeno *štalo* si je sam preuredil v stanovanje. Leta 1923 mu je umrla žena. Naslednje leto se je poročil s Francko Žvokelj. Rodil se jima je sin Jožko. Tudi druga žena mu je kmalu zbolela, ohromela in umrla.

Jožef Kobal je postal poznan vipavski kolar. Med obema hišama si je uredil delavnico in v letih, ko mu je šlo

delo najbolj od rok, je imel do 10 delavcev in vajencev. Izdeloval je težke vozove za prevoz hlodov z Nanosa za vipavske žage (ena je bila pri pokopališču, ena pa v Vrhpolju). Takrat je začela cveteti v Vipavi lesna industrija. Kasneje se je preusmeril v izdelovanje vozičkov za prevoz ljudi, in sicer poznane ljubljanske zapravljivčke. Okovje je naročal pri sosedu kovaču Ivanu Ščeku, sedlarska dela pa pri sedlarju Ivanu Plešnarju. Majhne otroške vozičke je naredil vnukom, precej pa tudi za prodajo. Vnuke je imel zelo rad in jim je vedno naredil kaj lesenega: krogle za balinanje, raglje pred veliko nočjo, ko se ni zvonilo, saj je rekel, "da so peljali zvonove v Rim", skire, ki so jih otroci poganjali z eno nogo (po domače *patina*) in drugo. Aktivno je delal do II. svetovne vojne. Po vojni ga je nekajkrat zadela lažja srčna kap. Umrl je za božič, 25. decembra 1964.

Hči Milena se je poročila z Rafaelom Cizerom iz Vipave

Mojster Pjepe z delavci leta 1921

in živi v Dolini pri Trstu, hči Zora (umrla 1972. leta), se je poročila s Tonetom Pavzinom in ostala pri očetu v Vipavi. Sin Jože (umrl 1997), se je poročil z domačinko Marinko Poniž. Živel je v Idriji.

Jožef (tudi Pjepe) je bil velik narodnjak in vedno dobre volje. Vsak trenutek je izkoristil za petje,

Oltar pred hišo na praznik svetega rešnjega telesa okoli leta 1957

ki jih je pripovedoval stari tata Pjepe:

Ko je prišel s fronte iz Črne gore, je rekel materi, da tam nimajo takšne vere, kot tu pri nas, ampak drugačno. Mati se je nejevoljno oglasila: "Pa jim nisi znal povedati, da je samo naša vera ta prava?"

Ko so Avstrijci gnali Italijane od Kobarida do reke Piave, so se slednji razbežali vsepovsod. "Pa potem?", je bil radoveden vnuk. "Ja, potem smo vrgli puške v *turšco* in smo šli domov", je odgovoril stari tata Pjepe. Vnuk pa se ni dal in mu je rekel, da je to dezterstvo. Pjepe se je močno razburil rekoč: "Kakšno dezterstvo, kaj smo pa hoteli, če se nismo imeli s kom tepsti?"

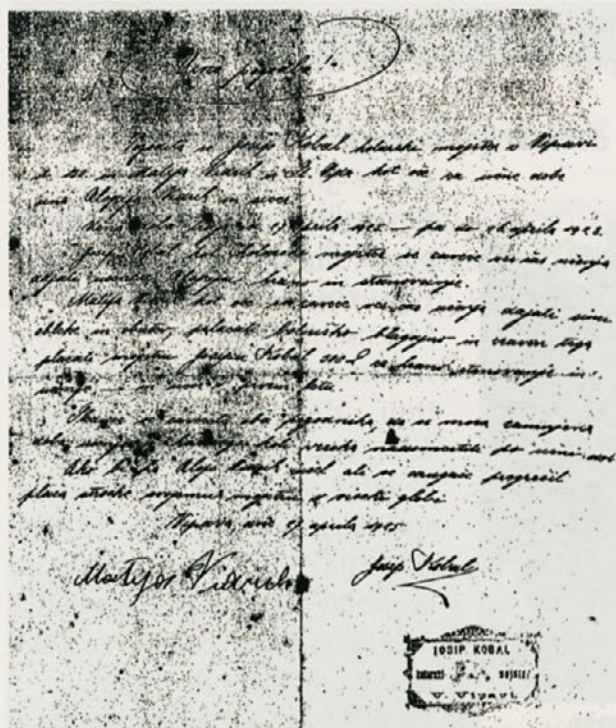
Dan pred kapitulacijo Italije je dosti italijanskih vojakov že zapustilo Primorsko, precej vojakov pa se je pripravljalo na odhod naslednji dan. Tako je bilo tudi v Vipavi. Zato jih je hotel Pjepe razdražiti. Slovensko zastavo brez zvezde, dolgo 15 m, ki sta jo sešili hčerki Zora in Milena, je hotel izobesiti na zvonik cerkve, da jo bodo videli vsi preostali Italijani. Pred *dopolavoro* (gostilno pred cerkvijo), ga je srečal italijanski komandant (*marešalo*), s katerim sta se dokaj dobro poznala. Ko je komandant videl, kaj Pjepe namerava, ga je hotel od tega odvreniti rekoč, naj tega ne počne, saj jo bo lahko izobesil naslednji dan, ko njih ne bo več. Pjepe pa se ni dal in mu je odvrenil, da jo bo izobesil prav danes, da jo bodo videli vsi Italijani, ki še niso odšli. Tako je res storil in zastavo obesil še isti dan na vrh zvonika cerkve v Vipavi. Tam je ostala in ponosno visela nekaj dni vse do prihoda partizanov v Vipavo. Tudi tem ni bilo to njegovo dejanje prav po volji. Zastavo so zato sneli, ker da ni bila *ta prava*, ni imela peterokrake zvezde. Končala je neznanu kje. Z zastavami se res godijo čudne zgodbe, eni jih postavijo gor, drugi jih jemljejo dol, odvisno od kraja in trenutka v zgodovini.

saj je poznal takorekoč vse slovenske in tudi tržaške narodne pesmi. Prepeval jih je že kot fant v družbi z Rafaelom Cuntom, Martinom Štancem, Tonetom Andlovicem in drugimi. Takrat je tudi deloval v športnem telovadnem društvu "Orel". Na to obdobje se je zmeraj s ponosom spominjal tudi zato, ker je takratna Avstrija dovolila kulturno svobodo Slovencem. Kasnejša država Italija pa je vse to že v kali zatirala, vendar nikoli zatrla.

Vnuk Drago se spominja nekaj njegovih anekdot in dogodivščin,

Pjepetova klinica z latnikom in dobro vidnim koritom za napajanje živine "Na Gorici" leta 1950

Učna pogodba iz leta 1925 med kolarskim mojstrom Josipom Kobalom in Matijem Vidrihom, očetom Alojza Vidriha, ki se je učil kolarske obrti 3 leta, od 27. aprila 1925 do 26. aprila 1928

Hči Milena se spominja:

Še danes je v navadi, da je za praznik svetega rešnjega telesa procesija od cerkve do starega placa. Takrat so pripravljali oltar med Pjepetovo in Troštovo hišo. Postavili so štiri mlaje, zadaj in ob stenah so ga zaprli z zelenjem, na oltar pa so obesili veliko sliko Srca Jezusovega, ki jo je imel Pjepe v svoji spalnici. Nekoč se je prav ob procesiji vlila močna ploha, da so se naenkrat vsi ljudje razbežali. Skupina ljudi s kipom Matere božje iz Loga, gospod dekan Breitemberger z monštranco in tisti, ki so nosili baldahin, pa so se zatekli pod Pjepetovo klnico in tam nadaljevali Sveto mašo do konca.

Zapis je nastal v spomin na 35. obletnico smrti našega starega tata.

Ivan Pavzin

IZ NAŠE KS

POROČILO O DELU KS VIPAVA

Svet KS Vipava letos pri svojem načrtovanju del ni imel srečne roke. Obnova Kosovelove ulice, ki je bila v letošnjem planu, je zaradi poznega sprejetja občinskega proračuna in šele v začetku septembra začelih del obnove vodovoda, ki jo je izvajalo Komunalno stanovanjsko podjetje, ostala nerealizirana. Po novih poškodbah ulice, ki so nastale ob obnovi vodovoda, je KS naročila še enkrat popis potrebnih del za obnovo asfalta in finančno oceno tega posega. Po prejemu predračunu bo za obnovo asfalta na Kosovelovi ulici potrebnih približno 11,5 mio SIT. Svet KS načrtuje, da bodo za investicijo zagotovljena sredstva tudi v občinskem proračunu ter iz sredstev Komunalno stanovanjske družbe. Krajevna skupnost bi skupaj s stanovalci Kosovelove ulice pokrila tretjino stroškov.

V stari šoli na Trgu Pavla Rušta v Vipavi sta dve nadstropji urejeni do te mere, da je mogoče te prostore uporabljati. Po izselitvi zasebne šole Memory in po vselitvi zasebne baletne šole sta v prvem nadstropju ostala prosta dva večja prostora in en manjši. V pritličju je prost en prostor, ostale zasedajo knjižnica in glasbena šola. Svet KS Vipava se je odločil, da svoj sedež preseli v prazen prostor v pritličju stare šole. Načelno je svet tudi pristal, da prevzame KS staro šolo v upravljanje. O tem bo občinska uprava pripravila posebno pogodbo. Za prostore v stari šoli je zlasti med društvi pa tudi med samimi krajanji precej zanimanja, saj Vipava nima urejenih prostorov za srečevanja krajanov, posebno mladine. Problem ostaja nedokončano drugo nadstropje s petimi prostori, ki je bilo v prvih načrtih obnove stare šole predvideno za potrebe društev. Društvom so bili ti prostori ob obnovi nekako obljubljeni, zato se sprašujejo, ali je vselitev v proste obnovljene prostore v prvem nadstropju le začasna. Tudi v prostore v prvem nadstropju bo treba namreč

pred vselitvijo veliko vložiti, da bodo ustrezali potrebam posameznega uporabnika. Urediti je treba tudi hodnike in stopnišče, kar pa ni smiselno, dokler dela v stari šoli ne bodo popolnoma zaključena. Svet KS se je zato odločil zaprositi občinske svetnike, ki so iz Vipave, da se ob sprejemanju proračuna za leto 2000 zavzamejo, da se v proračunu namenijo sredstva tudi za dokončanje stare šole.

V teku so zakoličenja za traso hitre ceste skozi našo občino. Kmetijska zemljišča bodo spremenjena v zazidalna. Za spremembo namembnosti kmetijskih zemljišč se plačuje poseben prispevek, ki ga bo moral plačati investitor. Večino tega prispevka, 70 %, pripada državi, 30 % tega prispevka pa se vrne v občinski proračun. Skupina kmetov je na KS poslala dopis, s katerim dajejo pobudo, kako naj se ta sredstva delijo. Ker je že z Zakonom o kmetijskih zemljiščih določeno, za katere namene sme občina porabiti ta sredstva, je svet KS Vipava le podprl predlog, da se čimprej sestavi že predvidena občinska komisija za delitev sredstev iz spremembe namembnosti kmetijskih zemljišč. Kot predstavnico KS Vipava je svet v komisijo imenoval gospo Ivanko Rehar, Pod gradom 7.

Svet KS je razpravljal tudi o problematiki javne razsvetljave in njenem vzdrževanju. Ob pobudah za postavitev novih luči, ki jih želijo krajani, svet KS vztraja na praksi iz prejšnjih mandatov, in sicer da KS krije le polovico stroškov za postavitev luči, za polovico pa morajo prispevati krajani sami. Vzdrževanje javne razsvetljave opravlja Elektro Primorska. Po pogodbi z Občino Vipava je dolžna četrtno pregledati in popraviti luči javne razsvetljave. Zgodi pa se, da luči v okvari, ki niso ob prometnih ulicah, spregledajo. KS redno posreduje nadzorništvu v Ajdovščini seznam okvarjenih luči, o katerih jo obvestijo krajani.

Za taka in tudi druga obvestila ter probleme je za krajane odprta pisarna Krajevne skupnosti ob torkih, od 16.00 do 18.00 ure; telefon 65 038.

Vida Babič

IZ NAŠE OBČINE

POROČILO O DELU OBČINE VIPAVA

Svet občine Vipava se je v oktobru in novembru sestel trikrat, od tega dvakrat za 8.redno sejo in enkrat za 9. redno sejo.

POVIŠANJE CEN POGREBNIH STORITEV

Komunalno stanovanjska družba upravlja v občini Vipava tri pokopališča: v Vipavi, v Vrhpolju in na Gradišču. Druga pokopališča v občini: v Podnanosu, na Slapu in na Gočah upravljajo krajevne skupnosti same. Vzdrževanje pokopališč se pokriva iz najemnin za grobove. Predloga, da bi za večja dela na pokopališčih dodatno zbirali sredstva kar ob pristojbinah za grobove, krajevne skupnosti niso podprle.

V oktobru 1998 je Svet občine Vipava potrdil povečanje pristojbine za grobove, ki je do takrat zaostajala za dejanskimi stroški. Za leto 1999 je zato KSD d.o.o., po oceni stroškov, predlagala le 1 % povišanje cen glede na leto 1998. V juliju pa je prišlo do uvedbe davka na dodano vrednost, ki ga je bilo po razlagi Ministrstva za finance treba prišteti tudi k pristojbinam za grobove. Z vštetim DDV so se pristojbine za grobove zvišale za 9% in znašajo za enojen grob 2321,00 SIT, za družinski grob 3869,00 SIT in za grobnice 6079,00 SIT. Svet je tako povečanje cen potrdil.

POVIŠANJE CEN VODARINE

Primerjava z cenami vode v drugih občinah pokaže, da je oskrba s pitno vodo v občini Vipava ena najcenejših. Iz obrazložitve prihodkov in stroškov za dejavnost oskrbe s pitno vodo v občini Vipava

v letih 1997 in 1998, ki jo je pripravila Komunalno stanovanjska družba, je razvidno, da obstoječa cena ne zagotavlja enostavne reprodukcije sistema.

Svet občine Vipava je prvi predlog povišanja cen, ki ga je pripravila KSD, zavrnil. Občinska uprava je izdelala lastno oceno, da bi vsaj za leto 2000 pripravila primerno izhodišče za pokritje amortizacije na vodovodih in predlagala skupaj 42 % povišanje cen. Svet je predlagano povišanje cen vodarine potrdil.

ODLOK O TURISTIČNI TAKSI V OBČINI VIPAVA

Z Zakonom o pospeševanju turizma je določeno, da morajo turisti za prenočevanje in bivanje v kraju, plačati turistično takso. Turistična taksa je pavšalni znesek, ki ga plačuje turist za vsak dan bivanja v kraju zunaj stalnega bivališča. Plačuje se skupaj s plačilom za storitev prenočevanja, turist pa jo je dolžan plačati tudi v primeru, ko je deležen brezplačnih storitev za prenočevanje. Občine predpišejo višino turistične takse, oprostitve takse, način pobiranja ter nadzor nad pobiranjem turistične takse, z odlokom. Pobrana turistična taksa je prihodek občine, ki ga občina nato nameni za promocijo, pospeševanje turizma, turistične prireditve, urejanje kraja in druge dejavnosti na področju turizma v občini.

Višina turistične takse v posamezni občini je določena s točkami, ki se jih pomnoži z vrednostjo točke. Svet občine Vipava je z Odlokom o turističnih taksah določil turistično takso v višini 10 točk, kar ob vrednosti 14 SIT znaša dnevno 140 SIT.

ODLOK O MERILIH ZA DOLOČEVANJE PLAČIL IN NAČINU IZVAJANJA SOCIALNOVARSVENE STORITVE »POMOČ DRUŽINI NA DOMU«

Občine so po Zakonu o socialnem varstvu dolžne zagotavljati mrežo javne službe za osebno pomoč ter pomoč družini na domu. Vsebina storitev in drugi elementi standarda so določeni s pravilnikom o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev. Pomoč družini na domu obsega socialno oskrbo upravičenca v primeru invalidnosti, starosti ter v drugih primerih, ko oskrba na domu lahko nadomesti institucionalno varstvo. Socialni servis pa obsega pomoč pri hišnih ali drugih opravilih v primeru bolezni, invalidnosti, starosti, v primeru nesreč, v primeru rojstva otroka ter v primerih, ko je ta pomoč potrebna za vključitev osebe v vsakdanje življenje.

Stroške storitev socialne oskrbe na domu so dolžni plačati upravičenci sami ali drugi, ki so upravičence po zakonu ali iz katerega drugega pravnega naslova, dolžni preživljati. Upravičenci ali drugi zavezanci lahko uveljavljajo pravico do celotne ali delne oprostitve plačila storitev pomoči na domu. Višina plačila se določi na podlagi lestvice, ki razvršča upravičence v plačilne razrede glede na bruto mesečni dohodek na družinskega člana.

Če upravičenec nima lastnih prihodkov, ki bi mu omogočali plačilo po tem odloku, ima pa v lasti nepremično premoženje, je upravičen do socialnovarstvene pomoči praviloma le, če pristane na zemljiškoknjižno zavarovanje terjatev občine.

Cena storitve socialne oskrbe na domu je 1.250,00 SIT na uro. Zaračunava se po dejansko opravljenih urah in se njeno povišanje usklajuje z povišanjem posameznih elementov, ki jo sestavljajo (stroški za plače, prispevki delodajalca, materialni stroški).

ODLOK O OBČINSKIH UPRAVNIH TAKSAH V OBČINI VIPAVA

Z Zakonom o upravnih taksah je predpisano, da se za spise in dejanja pri organih v Republiki Sloveniji plačujejo upravne takse, in sicer za delo republiških organov republiške takse, za delo občinskih organov pa občinske takse.

Občinske upravne takse se uvajajo z odlokom in se predpisujejo lahko le za spise in dejanja, ki so določena v taksni tarifi Zakona o upravnih taksah. Z zakonom je tudi opredeljeno, za katera dejanja in spise se taks ne plačuje oz. kdo so upravičenci, ki so v določenih zadevah taks oproščeni.

Občina samostojno ureja višino taksnih obveznosti. Te so izražene v točkah, vrednost točke pa je določena z zakonom in trenutno znaša 15 SIT. Takse se plačujejo v gotovini, in sicer takrat, ko nastane takсна obveznost, to pa je:

- za vloge takrat, ko se izročijo; če so dane na zapisnik pa takrat, ko se zapisnik sestavi,
- za odločbe, dovoljenja, mnenja in soglasja ter druge listine takrat, ko se vloži zahteva, naj se izdajo,
- za upravna dejanja takrat, ko se vloži zahteva, naj se opravijo.

Dokler ni plačana občinska upravna taksa, se vloga ali zahteva neposredno od stranke ne sme sprejeti.

Odlok bo začel veljati osmi dan po objavi v Uradnem glasilu.

V vednost objavljamo takšno tarifo za posamezna dejanja in spise:

TAKSNA TARIFA - Taksa v točkah

I. VLOGE

Tarifa št. 1: za prošnje, zahteve, predloge, prijave, priglasitve in druge vloge, če ni v tej tarifi predpisana kakšna druga taksa	10
Tarifa št. 2: za vlogo, s katero stranka zaprosi za koncesijo	120
Tarifa št. 3: za vloge o posegih na javno dobro	100
Tarifa št. 4: za vloge o odkupu, menjavi ali najemu nepremičnin v lasti Občine Vipava	80
Tarifa št. 5: za vloge o izdaji mnenja o pridobitvi lastninske pravice na kmetijskem zemljišču, gozdu ali kmetiji	20
Tarifa št. 6: za pritožbo zoper odločbo ali sklep, izdan v upravni stvari	20

II. VLOGE, POTRDILA, OGLEDI IN DRUGA DEJANJA V URBANISTIČNIH ZADEVAH

Tarifa št. 7: za izdajo potrdila o vrsti rabe zemljišč po družbenem planu in prostorskih izvedbenih aktih občine	20
Tarifa št. 8: vloge za spremembo in dopolnitev planskih dokumentov	
- enostavnejši posegi	100
- kompleksni posegi	300
Tarifa št. 9: za ogled na terenu ob postopkih pri posegih v prostor	100

III. ODLOČBE

Tarifa št. 10: za izdajo odločbe o zapori cest	30
Tarifa št. 11: za izdajo odločbe o obratovalnem času trgovin in soglasja za prodajo izven poslovnih prostorov	30
Tarifa št. 12: za izdajo odločbe o obratovalnem času gostiln in soglasje k podaljšanemu obratovalnemu času	30
Tarifa št. 13: za vse ostale odločbe, za katere ni predpisana posebna taksa	20

IV. PREPISI IN FOTOKOPIJE

Tarifa št. 14: za prepise in fotokopije uradnih aktov ali listin pri občinskem organu (za vsako stran izvirnika)	2
--	---

V. OPOMIN

Tarifa št. 15: za opomin za plačilo takse od zneska neplačane takse:	
- do 75 točk	15
- nad 75 točk	20

PREDNOSTNI VRSTNI RED INVESTICIJ V PRENOVO ŠOLSKIH OBJEKTOV

Za prehod na devetletno šolanje je treba prenoviti tudi šolske objekte, da bodo izpolnjevali pogoje, ki jih za devetletno šolanje zahteva Ministrstvo za šolstvo in šport. Za prenavo objektov se bo občina prijavljala na razpise ministrstva, za to pa se je morala opredeliti do vrstnega reda prenavljanja. Svet je za prenavo šolskih objektov kot pogoj za prehod na devetletno šolanje sprejel naslednji vrstni red gradnje, dozidave in prenove:

1. Prenova in dograditev objekta podružnične šole in vrtca v Podnanosu
2. Dograditev objekta podružnične šole v Vrhpolju
3. Prenova objekta podružnične šole Goče
4. Izgradnja objekta za potrebe otroškega varstva v Vipavi in obnova starega dela objekta OŠ Draga Bajca Vipava

S tem sklepom Svet ni določil načina financiranja in terminskega plana pričetka gradnje. To bo Svet sprejel s posebnim sklepom.

PRODAJA OBJEKTA OB BELI 3 - bivša Veterinarska postaja

Svet je sprejel sklep, da se proda objekt bivše veterinarske ambulante. Cenitev objekta in zemljišč, ki jo je po naročilu Komunalno stanovanjske družbe opravil sodni cenilec, znaša 20.953.074,00 SIT. Nepremičnina se prodaja kot celota skupaj z zemljišči, in sicer po sistemu najugodnejšega ponudnika. Občani občine Vipava imajo prednost pri nakupu. V Primorskih novicah je bil 2.11.1999 objavljen razpis javne dražbe z zbiranjem ponudb. Občina Vipava v razpisnem roku ni prejela nobene ponudbe za nakup.

ODLOK O PROSTORSKO UREDITVENIH POGOJIH V OBČINI VIPAVA

Občinski Svet je opravil prvo obravnavo predloga Odloka o prostorskih ureditvenih pogojih v občini Vipava. S tem odlokom se podrobneje obdelajo odločitve o graditvi, širitvi in prenovi naselij ter drugih posegih v prostor na območju občine Vipava. Odlok obravnava vrste posegov v prostor in določa pogoje za graditev, lego, dograjevanje in prenavljanje ter oblikovanje objektov in okolja ter gradnjo pomožnih objektov. V njem so opredeljeni pogoji za prometno in komunalno urejanje, varstvo in izboljšanje okolja. Na podlagi Sklepa o javni razgrnitvi odloka je bila v občinskih prostorih opravljena najprej javna razgrnitev, nato pa še javna obravnava odloka, kjer so lahko občani podali svoje pripombe. Pripombe bo najprej obravnaval Odbor za gospodarstvo.

RAZGLEDNICE Z MOTIVI KRAJEV VIPAVSKE OBČINE

Občina Vipava je v letošnjem letu založila večjo količino turističnih razglednic za potrebe promocije občine in za prodajo. Razglednice je po naročilu izdelala družba Junija d.o.o. iz Vipave. Štiriindvajset različnih razglednic, motivov iz naše občine, je mogoče kupiti v knjigarni Grafika Soča v Vipavi in v trgovinah po vaseh. Motivi na razglednicah so: vipavski motivi, vipavske vasi, Vipavska dolina, glavni trg v Vipavi, grad Lanthieri, Tabor, Vipava, izvir reke Vipave, stari grad in Tabor, cerkev sv. Štefana, staroegipčanska sarkofaga na vipavskem pokopališču, stari grad v Vipavi, Gradišče, vipavska okna, naše kolone, dvorec Zemono, Vrhpolje, Slap, grad Lože, Goče, Erzelj, Podraga, Podnanos.

*Za občinsko upravo pripravila
Vida Babič*

PRISTOP OBČINE VIPAVA K USTANOVITVI IMAGO SLOVENIAE - PODOBA SLOVENIJE

V četrtek, 2. decembra 1999, se je v posebnem, za dvorec Zemono značilnem vzdušju, odvijal uvodni koncert s priznanimi glasbeniki - TRIO LORENZ, ob pristopu občine Vipava k ustanovitvi IMAGO SLOVENIAE - PODOBA SLOVENIJE.

Imago Sloveniae - Podoba Slovenije je nacionalni projekt, ki oživlja stara mestna jedra, gradove, cerkve in muzeje. V te objekte, ki so jih kot dediščino zapustili naši dedje, se z visoko kakovostnimi kulturnimi prireditvami znova vrača čar združevanja ljudi.

Ideja o projektu Imago Sloveniae - Podoba Slovenije se je rodila pred nekaj leti

Društvu za oživljanje kulturne podobe starega mestnega jedra kot plod

Častni člani Valvasorjeve fundacije, dr. France Bernik, Milan Kučan in dr. Alojzij Šuštar, ob podpisu ustanovitvene pogodbe na gradu Bogenšperk, 27. junija 1995

13-letnega dela. Projekt se je kmalu razširil na ves slovenski prostor in tako postal nacionalen. Fundacija Valvasor, ki je namenjena finančnemu upravljanju projekta, hkrati pa predstavlja njegovo usmerjevalno in operativno jedro, je bila ustanovljena 27. junija 1995 na gradu Bogenšperk. Častni člani Valvasorjeve fundacije so med drugimi predsednik republike Milan Kučan, nekdanji slovenski nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar in predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. France Bernik. Sedež fundacije je na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. Zaradi novih zakonskih določb in komunikacijskih

razlogov se je fundacija Valvasor jeseni leta 1998 preimenovala v Ustanovo IMAGO SLOVENIAE - PODOBA SLOVENIJE.

S pristopom Občine Vipava k ustanovitvi IMAGO SLOVENIAE - PODOBA SLOVENIJE, se kaže naš odnos do neprecenljivih kulturnih vrednot, ki jih v naši občini ni malo. Prireditve, ki se bodo v konceptu projekta, po uvodnem koncertu, odvijale v prednovoletnem času, bodo svoj vrhunec dosegle v poletnih mesecih, ko naj bi Vipava zaživela ob številnih kulturnih prireditvah. Vstopimo v novo tisočletje z mislijo, da z ohranjanjem kulturnih vrednot ohranjamo našo nacionalno identiteto, ter s spoštovanjem in osebno zavzetostjo dokažimo, da nam ni vseeno, kaj se z njimi dogaja.

Mojca Biševac

* * *

PO ŠTIRINPETDESETIH LETIH V BLAGOSLOVLJENI ZEMLJI

V soboto, 16. oktobra, so na pokopališču v Vipavi v krogu nekaterih sorodnikov, lepega števila domačinov in ljudi od drugod pokopali posmrtno ostanke šestih mladih ljudi, ki jih je na smrt obsodilo partizansko vojaško sodišče vojne oblasti IV. armije, 13. julija 1945 in so 54 let ležali pod zidom izven pokopališča. Z mašo zadušnico v pokopališki kapeli, ki so jo darovali duhovnik salezijanske redovne skupnosti iz Ljubljane, vipavski dekan, šembijski in budanjski župnik, ter s pogrebni obredom so jih položili v skupni grob blagoslovljene zemlje na vipavskem pokopališču.

Pri maši in pogrebu je pel vipavski cerkveni pevski zbor. Ob skupnem grobu šesterice sta spregovorila Franc Perme, predsednik Društva za ureditev zamolčanih grobov iz Ljubljane, in Jurij Rosa, član komisije za raziskavo povojnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih nepravilnosti občine Vipava, ki je omenjeni primer raziskala in po dolgotrajnih prizadevanjih uspela doseči, da je prišlo do tega dejanja.

Nagovor člana omenjene komisije je objavljen v nadaljevanju.

Nagovor ob pogrebu posmrtnih ostankov šestih žrtev, usmrčenih julija 1945, na pokopališču v Vipavi, 16. oktobra 1999

Spoštovani!

Na ta kraj smo danes prišli z namenom, da po pravilih človeške omike pokopljemo posmrtne ostanke šestih ljudi v grob posvečene zemlje. Štrinpdeset let, od tistega julijskega dneva leta 1945, ko so bila na silo prekinjena njihova mlada življenja, so ležali za zidom tega pokopališča, brez pravice do dostojnega zadnjega počivališča. Današnji dan so ga končno dobili, dasiravno ne v svojih rojstnih krajih, kakor so si gotovo mogli želeli.

Z molitvijo Cerkve in tukaj navzočih ter z blagoslovom njihovih najdenih ostankov izvršujemo dejanje skladno z običaji vere, kateri so pokojni pripadali.

Sorodnikom, prijateljem, znancem in skupnostim, iz katerih so bili vzeti, vsem, ki ste prinesli v svojih srcih spomin na katerega od svojih bližnjih in čutite bolečino zaradi njihove izgube, izrekam sožalje v imenu tistih, ki smo se trudili, da pride do njihovega dostojnega pokopa.

Komisija za raziskavo povojnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih nepravilnosti občine Vipava, v imenu katere govorim, je po štiri leta trajajočih prizadevanjih, s pomočjo zavzetih posameznikov, uspela pripeljati najbolj izpostavljen primer njenega raziskovanja do današnjega dejanja. Pri tem so pomagali občinska uprava v Vipavi, vipavska župnijska in krajevna skupnost ter izvajalci prekopa in današnjega pogreba.

Po načinu slovesa od tistih, ki so končali svoje zemeljsko življenje, je prepoznavna kultura časa. Morda bomo vendarle nekoč dočakali čas, ko bodo za vsemi tisoči in tisoči žrtvami na slovenskih tleh izdani tudi mrliški listi, kar sodi k civiliziranemu slovesu od pokojnikov.

V zavesti zgodovinskega spomina tistih, ki se seveda hočejo o njem poučiti, je še množica mrtvih, ki govorijo močnejše kot so mogli v trenutku svoje smrti. Njihovi posmrtni ostanki, še danes razsejani širom pa gozdovih, gmajnah in breznih, tudi v naši bližnji okolici, so priča hudih časov sovraštva in prezira do drugače mislečih, na milost in nemilost izpostavljenih, so izkaznica nekega časa in sistema, za katerega vemo, kdo so bili njegovi utemeljitelji in nosilci.

Duh in dejanja tega časa so razvidni tudi iz kratkih stavkov v dopisu vojaškega sodišča Tržaškega vojnega področja, ki je 14. julija 1945 iz Vipave poslalo obvestilo vojaškemu sodišču pri komandi mesta Tolmin s sporočilom, da je vojaško sodišče vojne oblasti IV. armije dan prej odločilo takojšnjo usmrnitev naslednjih šestih ljudi: Dušan Leskovic, Alojz Rakar, Ivan Novak, Ludvik Eržen, Franc Žgavec in Janez Lukan.

Ne vemo natančnega vzroka, zakaj so morala ugasniti mlada življenja. Vemo, da je bil Dušan Leskovic bogoslovec iz Ljubljane, Alojz Rakar iz Šentlovrenca na Dolenjskem pa član salezijanske skupnosti, za ostale niti od kje so bili doma in drugih podrobnosti njihovega življenjepisa. Vsi pa so bili pripadniki domobranskih enot.

Pri občinski komisiji pa smo vedeli, kar so nam izjavile priče, ki so julija 1945 prisostvovalе usmrnitvi in nam pokazale, kje so bili zasilno zagrebeni.

Dolgo časa smo načrtovali in upali, da bodo z voljo in sklepi pristojnih dostojno pokopani, kljub nekaterim okoliščinam, ki so dlje časa nakazovale tudi drugačno rešitev, a se je ta začela čedalje bolj odmikati. Pred dnevi izvršeno iskanje ostankov žrtev z izkopavanjem na kraju, ki so ga pokazale priče, je potrdilo domneve o šestih zakopanih. Čeravno naša raziskovalna dokumentacija ni popolna (in vprašanje je, v kolikšni meri so dokumenti v tistih revolucionarnih časih sploh nastajali), smo prišli do sklepa, da so tukaj našli smrt zgoraj imenovani. Poleg teh sta bila v neposredni bližini zakopana še

dva, katerih ostanki pa niso bili najdeni.

Po prizadevanjih komisije in sklepu občinskega sveta ter ob spoštovanju želje poznanih sorodnikov opravljamo pogreb na tem pokopališču, pod lipo, enem od simbolov slovenstva, da duh pokojnih ne bo več plaval nad nami in našimi potomci. Hvala vsem, ki ste pomagali, da smo opravili to človekoljubno dejanje!

Upajmo, da so pokojni med tistimi, ki so srečno prispeli v večni ocean miru in da bodo mirno spali v posvečeni zemlji tega pokopališča, dokler jih glas trombe ne pokliče k vstajenju! Poklonimo se jim danes, spomnimo se jih ob bližnjem prazniku vseh svetih in rajnih duš in vedno, ko bo naš korak zastal ob znamenju tega groba!

Jurij Rosa

OB POKOPU POSMRTHNIH OSTANKOV

Pravijo, da s pokopom posmrtnih ostankov žrtev povojnih procesov tem žrtvam vračamo človeško dostojanstvo. Po mojem mnenju ne moremo z nobenim dejanjem več njihovemu človeškemu dostojanstvu nič dodati niti nič odvzeti. Saj, po mojem globokem prepričanju, uživajo polnost človeškega dostojanstva pri svojem in našem Stvarniku. Dejanje pokopa posmrtnih ostankov je vračanje človeškega dostojanstva nam živim. Mi potrebujemo potrdilo našega človeškega dostojanstva. Vse, po krivici in na silo pokojne, lahko le prosimo odpuščanja za ta del slovenske zemlje, ki je dolgo in predolgo časa zakrivala naše ranjeno človeško dostojanstvo. Lahko prosimo odpuščanja za vso slovensko domovino, katere zemlja skriva v sebi še marsikatero poteptano in zamolčano oskrnitev človeškega dostojanstva. Vse nasilno in po krivici poteptane v slovensko zemljo, lahko le prosimo odpuščanja tudi za ves slovenski narod. Samo narod, ki je spravljen s seboj in s svojo preteklostjo, lahko živi in se razpozna med drugimi narodi.

Zato gre vsa pohvala Komisiji za povojne poboje, da je izvedla celoten postopek izkopa posmrtnih ostankov in vsem, ki so sodelovali pri pripravi in izvedbi pokopa - tega, za trden temelj našega naroda, tako pomembnega dejanja.

Vladimir Anžel

V LOGU TUDI LETOS POČASTITEV ŽRTEV VOJNEGA IN POVOJNEGA NASILJA NA VIPAVSKEM

V nedeljo, 7. novembra, po prazniku vseh svetih in dnevu spomina na rajne, je bila v romarski cerkvi v Logu, kakor lani ob tem času, sveta maša za vse žrtve vojnih in povojnih pobojev na Vipavskem in po njej kulturna prireditev. Organizatorja spominske slovesnosti sta bila župnija Vipava in komisija za raziskavo povojnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih nepravilnosti občine Vipava. Mašno daritev je vodil vipavski dekan gospod Franc Pivk, pridigo pa je imel gospod Jožko Kragelj, žrtev povojnih političnih procesov proti duhovnikom. V svojem nagovoru je navzoče pozival k spraševanju o odnosu, ki ga imamo do pomorjenih rojakov in do zvestobe našim verskim in narodnim svetinjam, zaradi katere so mnogi padli v bratomorni vojni. Celotna kulturna prireditev v režiji gospe Ide Makovec je bila, zaradi močne burje, letos le v cerkvi in ne tudi pri spomeniku. Doživeto recitiranje izbranih pesmi iz pesniške zbirke Marije Rus Pesmi in časi v izvedbi gospoda Mateja Batiča in občuten nastop solistov, basista gospoda Marka Kobala, sopranistke gospe Suzane Kobal in altistke gospe Klelije Kobal z orgelsko spremljavo gospodične Martine Batič je povezovala gospodična Ana Kodelja.

Poklonili smo se vsem, ki so med drugo svetovno vojno in po njej izgubili življenje in ležijo

zakopani v jamah, breznih in drugod po Vipavskem ter sinovom in hčeram naše doline, ki so naši svoje poslednje bivališče izven domače zemlje, pa še nimajo svojega mesta tam, kamor njihovi posmrtni ostanki spadajo po pravilih človeške in krščanske omike.

Letos je imel priložnostni govor profesor *Justin Stanovnik* iz Ljubljane, ki nam je polagal na srce razmišljanja o bistvenih stvareh človeka, njegovega spomina in njegove zgodovine.

Njegov govor objavljamo v celoti.

Jurij Rosa

ČLOVEK - ZGODOVINA - SPOMIN

Dragi prijatelji!

Vsi se še iz šole spominjamo, da je osmi sonet Prešernovega Sonetnega venca tožba nad narodovo zgodovino. Pesnik pravi, da so bile naše pokrajine "viharjev jeznih mrzle domačije" vse od takrat, ko je umrl Samo, utemeljitelj začetne slovenske svobode, ko je izginil njegov duh in nad njegovim grobom "pozabljenim od vnukov veter brije". Prav zaradi tega pozabljenja je bila naša zgodovina, kot pravi pesnik, "boj Vitovca in ropanje Turčije" - notranji boji in napadi od zunaj. Tu smo danes tudi zato, da se zavemo, kaj je zgodovina. Človek ima zgodovino zato, ker ima spomin. Drevo ima preteklost, a nima zgodovine, ptice pod nebom imajo preteklost, a nimajo zgodovine. Razen človekove so vse preteklosti brez zgodovine. Človek pa ima zgodovino, ker ima pamet in svojo preteklost razume in se je spominja. V slovenščini pamet pomeni dvoje: razum in spomin. In prav zato, ker ima človek pamet - se pravi razum in spomin - si lahko reče dvoje: ali da se bo preteklosti držal, ker vidi, da ga podpira in da se bo zunaj nje izgubil, ali pa si pravi, da odslej njegov čas ne bo več takšen, kakršna je bila njegova preteklost: da pokrajine njegove domovine ne bodo več "viharjev jeznih mrzle domačije", da grobovi tistih, ki so utemeljevali njegovo svobodo, ne bodo izginjali na brezpotjih nespomina, ampak da bo nad njimi stal spomin sinov in vnukov.

Spomin je edina reč, preko katere človek ve, kdo je. Ve, da je zemlja, na kateri stoji, njegova zemlja; da je dolina, v kateri je prišel na svet, njegova dolina; da je jezik, ki ga govori, njegov jezik; da je vera, ki jo nosi v sebi, njegova vera; da so obzorja, na katerih se ustavljajo njegove oči, njegova obzorja; ve, da so običaji, ki se jih drži, njegovi običaji. In ko se človek zave, da stoji na svoji zemlji, da govori svoj jezik, da živi po svoji

veri, da prebiva v svoji dolini, da se drži svojih navad, se ob tem zave, ne samo, kdo je, ampak tudi, da sploh je. Za takega človeka pravimo, da je prebujen človek.

To zavedanje dela človeka tudi odgovornega in trdnega; to ni človek, s katerim se lahko zgodi karkoli, - kako že gre tisti stavek? - trs, ki ga veter maje. Usoda, ki je pred njim, ni nekaj, kar ga po mili volji gnete in oblikuje, ampak nekaj, kar vsaj deloma, tudi sam oblikuje. Zato, ko pravim "moja usoda", ne mislim s tem usode, ki me je zadela, ampak tudi usodo, ki sem ji vtisnil svojo podobo. Takšen človek lahko računa sam nase; naj pride karkoli, ve, da bo lahko stal v tem, kar je; na takega človeka lahko računajo tudi drugi. Če pa živim v družbi, v kateri lahko računam na druge, in v kateri vem, da moram poskrbeti, da bodo tudi drugi lahko računali name, je to družba, ki postavlja uravnovešenega in normalnega človeka.

In prav to, se zdi, da danes čas postavlja na spored: uravnovešen in normalen človek. To bi moral biti program vseh programov: uravnovešen in normalen človek. Ustavimo se malo ob tem. Pomislimo, koliko stvari danes tolče ob človeka: koliko stvari se zgodi in izreče vsak večer na televiziji, koliko stvari pride vsako jutro s časopisom, koliko učenih laži se ponuja v raznih nastopih in revijah. Ko preberem sobotno prilogo Dela, se vprašam: Kako pa ljudje sploh še živijo po vsem tem, kako obstajajo? Potem, ko se jih je dotaknilo na desetine sil, vsaka v svojo smer štrlečih, sil, ki jih ni določilo naporno iskanje resnice, ampak lahkotna poljubnost, ki jo oznanjajo na hitrih tečajih izučeni preroki. Kako bodo živeli, se sprašujem, ko gledam na ulicah mlade ljudi. Ali je v njih dovolj spomina, da jih bo držal v mejah bistvenega človeka. Ali jim je

ta spomin kdo dal, ali je kako drugače stopil vanje? Ali se bo lahko rešil vsak sam v svoji samoti? Ali se bo šola spreobrnila in se usmilila mladine? Ali bo Cerkev mlade ljudi znala poklicati, da jim bo brala svoja besedila?

A pojdemo dalje! Obstoje države vključuje obstoj državljana. Slovenci do sedaj še nismo imeli prilike biti pravi državljani. To je zato, ker smo kot narod bili vedno podnajemniki v kaki tuji državi. Danes pa smo v lastni hiši in nič nas ne more odvezati od dolžnosti biti državljan. Biti državljan pa pomeni predvsem veliko odgovornost. Še nikoli nismo bili tako odgovorni kakor smo danes. Uravnovešen in normalen človek se mora danes spremeniti v odgovornega človeka. Naša odgovornost je ekstremna ali skrajna. Če gre hiša, ki jo imamo, na dražbo, je ne dobimo več nazaj. To mora odrasel in polnoleten in odgovoren človek vedeti.

Biti državljan pa ne daje samo skrb, ampak tudi samozavest. Tudi brez samozvesti ni normalnega človeka. Vsi vemo, da imamo težave s sosedi, a vsi, ki imajo s tujci opraviti, pravijo tudi, da nas, odkar imamo državo, gledajo drugače. Vsi, ki prihajajo iz mednarodnih organizacij, konferenc in sejmov, so opazili, da nismo več del nekoga, ampak smo nekdo. Koliko bo ta nekdo veljal, je odvisno od nas. Pogosto mi pride na misel Solženicinin stavek, ki ga je prinesel iz sibirskih taborišč: V življenju še nisem videl slabega Estonca. Kaj, ko bi kdo nekoč rekel: V življenju še nisem videl slabega Slovenca. Kaj, ko bi se ta stavek širil in postal del skupnega evropskega jezika? Ali mislite, da bi to za nas malo pomenilo?

Za Slovence to ne bi smelo biti pretežko. Imeli smo dobre vzgojitelje. Imeli smo ljudi, ki so bili obdarovani z besedami, ljudi, za katere bi lahko rekli, da so imeli veliko srce, ljudi, ki sta jih odlikovala prisebnost in pogum, ljudi, ki jih je držala pokonci zvestoba do konca, dokler niso padli. Prvi je bil Prešeren, takrat, ko ni bilo še nikogar - in ostal, začuda, prvi; tule nedaleč stran je bil duhovnik Gregorčič, ki nas je na najbolj človeški način učil ljubiti domovino; blizu njega je bil duhovnik Trinkan, ki je skrb za svoj o Benečijo zvil v stihe, ki nas vedno znova ganejo, kakor tile: Ti zemlja uboga, mala, ki te milost božja meni v last je dala; in potem Kraševac Anton Mahnič, ki ga sedaj neka gospa v Ljubljani dela krivega za vso slovensko nesrečo, a je govoril

samo to, da narodnost tudi ne sme postati bog, ker bi nas ta bog utegnil pogubiti; in potem Slomšek in Maister, ki sta nam vsak v svojem času rešila severni del domovine; in potem dva velika škofa, Jeglič in Vovk, vsak zaradi svoje velike zvestobe, Jeglič do naroda, Vovk do Cerkve; in potem Rožman, ki je zaradi svoje zvestobe moral piti iz najbolj grenke čaše. Omenil sem jih nekaj, toliko da veste, koga vse mislim.

Zaradi zgodovine smo, vidite, danes tukaj in zaradi spomina, ki nas drži v zgodovini. A med tem, ko smo govorili o velikih idejah in velikih imenih, smo vseskozi mislili na neke druge ljudi. Mislili smo na ljudi iz te doline, ki so jim besede, zapisane na tem kamnu, toliko pomenile, da jih niso mogli zapustiti tudi takrat, ko je na tiste, ki so stali za temi besedami, legla senca smrti. Besede, ki so jih zavezovale, besede tu zapisane, so bile: Bog - narod - domovina. V času, ko je šel boj za te besede, so se Slovenci razdelili na dva dela. Eni so razumeli te besede tako, kakor jim jih je razložil spomin - tako da so v njih mogli videti temelj svoje normalnosti in so vedeli, da jih tudi za ceno življenja ne smejo zapustiti; drugi pa so iz teh treh besedi vzeli besedo Bog in jo nadomestili z ideologijo, po tej zamenjavi pa sta tudi narod in domovina dobila čisto drugačen pomen. Novi pomen jim ni dovoljeval, da bi utemeljevala normalnost. Vidite, šlo je spet za to: za osnovno človeško normalnost, za na spominu temelječo normalnost.

Zakaj se jih torej spominjamo? Zato, ker nas učijo živeti; zato, ker so imeli spomin in vrednot, ki jim jih je spomin prinašal v zavest, niso mogli zapustiti. Pa tudi zato, ker so šli skozi bridko smrt, zato ker so šli skozi pokrajino bolečin, ki nam ostaja neznana in jo lahko samo slutimo. Zato, ker nas ob spominu nanje preplavi usmiljenje.

Za konec še nekaj. Upam, da mi ne boste zamerili, nobene posebne ali osebne pravice za to nimam, a vidite, nekdo mora povedati. Naj se sliši po tej dolini, od enega do drugega konca, da nam ti grobovi in ljudje, ki v njih počivajo, nekaj govorijo. Po celi Sloveniji naj se sliši, da ti ljudje nekaj govorijo. Molče od nas terjajo, da smo boljši ljudje. Brž ko se ustavimo in malo pomislimo, vemo, da je to res in da imajo za to pravico. Ob teh grobovih ne moremo stati, ne da bi v sebi zaslišali ukaz, da moramo biti boljši ljudje. S svojim molkom nam ljudje, ki se jih

danes spominjamo, govorijo, da domovini ne moremo bolje koristiti kakor tako, da smo boljši ljudje. Vsi veste, da s tem ne mislim na nobeno histerijo. Na kar mislim, je mirna in zrela in polnoletna odločitev naroda za kulturo. Ko se

bo to zgodilo, se bo kmalu našel kdo, ki bo rekel: V življenju še nisem srečal slabega Slovenca. To bodi naš program. Če bo tako, potem nikoli ne bo manjkalo ljudi tam, kjer se bije boj za človeka in domovino.

IZ USTANOV IN DRUŠTEV

Iz CUIO

ZAKAJ POTREBUJEMO BAZEN ?

Voda s svojimi lastnostmi omogoča gibanje tudi najbolj prizadetim osebam, plavanje pa je ena najprimernejših dejavnosti za ljudi s posebnimi potrebami. Zlasti tistim s prizadeto motoriko omogoča samostojnost pri gibanju, krepi telesno sposobnost in ugodno vpliva na duševno počutje. Pozitivno vpliva na razvoj osebnosti in občutek enakovrednosti.

O tem smo govorili že davnega leta 1989, ko smo adaptirali in dozidali Center. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev je bila gradnja preložena na kasnejše obdobje.

Idejo smo ponovno oživili leta 1996, saj je postalo plavanje ena od pomembnih oblik terapije in rekreacije otrok s cerebralno paralizo. Šolo plavanja smo izvajali v zimskih bazenih v Lipici, Postojni in Novi Gorici, vendar ti bazeni niso primerni za motorično prizadete osebe. Dostop do bazena in v vodo je z invalidskimi vozički nemogoč. Bazen so oddaljeni, otroci so se med vožnjo utrudili in tudi za vožnjo samo smo porabili preveč časa.

Imenovali smo gradbeni odbor in začeli z vsemi potrebnimi aktivnostmi, da smo končno vso stvar pripeljali do konca - oziroma do začetka gradnje terapevtskega bazena.

Kaj od bazena pričakujejo terapevti in vsi ostali delavci Centra?

Najprej - veselijo se ga učenci, saj bomo lahko v programe plavanja vključili prav vse - tudi tiste najtežje gibljive učence. Učinek vode zmanjšuje mišični tonus v telesu in omogoči nekatere reakcije, ki so pri otrocih s spastično cerebralno paralizo abnormno spremenjene.

Voda pozitivno deluje tudi na telesno držo in onemogoči nastanek in razvoj deformacij. S tem ugodno vpliva na telesno rast in razvoj. V vodi lahko invalidni otroci izvajajo celo nekatere zahtevnejše gibe, ki izven vode niso izvedljivi. Vse to vpliva na pridobivanje motoričnih izkušenj, ustvarjanje otrokove samopodobe, učenje selektivnih, koordiniranihernih gibov in pridobivanje novih kinestetičnih občutkov.

Bazen bo pomembna pridobitev in vse aktivnosti v vodi bodo pripomogle h kvalitetnejšemu usposabljanju in življenju naših otrok.

Seveda pa ga bomo ponudili v uporabo mladim oziroma najmlajšim iz Vipave - znanje plavanja je življenjsko pomembno, po plavalni zmožnosti ocenjujemo tudi kulturno raven in družbeno razvitost nekega naroda.

Izvajalcem želimo čim več lepega vremena, da bo bazen zgrajen v predvidenem roku.

Zdenka Fučka,
ravnateljica Centra

NASTOP SKUPINE BA CENGEL

Ja, prav iz Zambije so prišli v Slovenijo in tudi k nam v naš Center.

Ko so nam povedali, da bo nastopala skupina mladih iz Zambije, sem bila presenečena. Mislila sem si, da bo nekaj brezveznega.

Ko sem jih gledala, nisem mogla verjeti, da so res tako črni. Zato sem enega pobožala po roki in potem pogledala svojo, če je kaj črna. Seveda, to je bilo moje prvo srečanje z ljudmi črne polti.

Ko so prihajali v našo avlo, si nisem mogla predstavljati, da nas bodo zabavali s svojo glasbo. Le kakšna bo ta glasba, sem si mislila.

Ali mi bo to sploh všeč? Saj jaz vendar najraje poslušam dalmatinske pesmi.

Postavili so se v polkrog in nam za začetek predstavili lepo pesem. Sama sebi nisem mogla verjeti, da mi ugaja tudi njihova glasba in način petja. Joj, kako so živahni, kakšen ritem in kakšna prijetna glasba!

Med petjem so bili veseli, sproščeni. Izžarevali so neko posebno toplino, ljubezen in milino. Njihove pesmi so tako lepe in umirjene.

Učili so nas tudi govoriti po njihovo. Žal sem si zapomnila samo eno besedo. Povedali so nam tudi, kako se oni ob srečanju pozdravljajo.

Po programu smo se z njimi malo pogovarjali. Vse je zelo zanimal moj skuter - moje prevozno sredstvo. Vse sem jim morala razkazati na njem in povedati, kako deluje.

Nastop skupine BA CENGEL

*Sladana Markovič,
literarno - novinarski krožek
CUIO Vipava*

POGOVOR Z GOSPODOM MAKUCEM

Že dalj časa hodim, in to zelo rada, k literarno-novinarskemu krožku. Napisala sem že veliko spisov. Tudi take za nagrado sem pisala in jo tudi dobila. Takrat sem bila zelo vesela.

V začetku oktobra je bil teden otroka. V našem Centru je bil ta teden zelo zanimiv. Poleg tedna otroka smo obeležili še mednarodni dan starejših.

Obiskali so nas nekdanji delavci tega Centra, sedaj že upokojeni.

Mentorica literarno-novinarskega krožka mi je dala nalogo, da napišem pogovor z enim od upokojencev. To sem rada naredila, saj je bilo to zame nekaj čisto novega.

Gospod Makuc je bil dober in prijazen sogovornik. Na moja vprašanja je lepo odgovarjal. Ni me podcenjeval.

Po tem srečanju mi je gospod Makuc še bolj všeč. Prej sem ga le bežno poznala z obiskov na naših prireditvah. Zdaj pa sem prišla do zaključka, da bi bilo lepo biti njegova učenka, saj bi me prav gotovo naučil veliko dobrega in zanimivega. Iz pogovora sem spoznala, da je samozavesten, sposoben in ve, kaj bi rad.

Med drugim mi je povedal tudi to, da je tu, v našem Centru, s svojimi učenci preživel štirinajst najlepših in najbogatejših let v svojem življenju.

Na koncu sem se mu prijazno zahvalila za pogovor. Rekel mi je, da je počaščen, da je lahko sodeloval z mano.

*Sladana Markovič,
literarno - novinarski krožek
CUIO Vipava*

TEDEN OTROKA

V Centru Janka Premrla Vojka Vipava smo tudi letos posvetili posebno pozornost tednu otroka. Vsak dan smo si izmislili kaj novega.

V ponedeljek sta potekali dve dejavnosti: plesna delavnica in ustvarjalna delavnica. Skupaj smo ustvarjali z otroki iz vrtca in šolarji iz Ajdovščine. Umetnija, ki smo jo ustvarili, visi sedaj v avli Centra.

Bivšim delavcem našega Centra smo pripravili krajšo predstavo

upokoјencev v Ajdovščini, kjer smo jim zapeli nekaj pesmi in zaigrali igrico.

V tem tednu so naši balinarji dobili štiri medalje. Preživeli smo lep in pester teden.

V torek je skupina mladostnikov obiskala novo Škofijsko gimnazijo. Razkazali so nam celo stavbo, poleg tega so nas peljali v učilnice, da smo videli, kako poteka program. Bilo nam je lepo. V sredo so nas obiskali bivši delavci našega Centra, mi pa smo jim pripravili krajšo predstavo. Ogledali so si Center in obujali spomine.

V četrtek sta nas obiskala lutkarja, pripravila sta igrico za najmlajše - Marko skače.

V petek smo šli na obisk v dom

Goјenci iz SUD

USTVARJALNE DELAVNICE V TEDNU OTROKA (skupaj z učenci OŠ s prilagojenim programom iz Ajdovščine)

Srečali smo se, da bi skupaj preživeli prijetno dopoldne in da nam bi ti občutki naredili dan drugačen - mogoče bolj vesel, bolj poln, ker smo drug drugemu podarili delček sebe, svojih misli, svoje ustvarjalnosti v besedi, gibih in risbi. Vsebina delavnice se je odvijala skozi igro. Ker je ta del vsakdanjega otroškega življenja, ker je družabna in prijetna dejavnost, nam je omogočila, da so se otroci sprostiti in z veseljem sodelovali.

Da smo lažje navezali prve stike, se sprostiti in uglasili delo, smo oblikovali krog in si v njem povedali svoja imena. Pri tem nam je pomagala »zlata« nitka, s katero smo spletki pajčevinasto mrežo.

S pomočjo majhnih predmetov iz košare smo podoživljali prijetne občutke ob vonjanju, tipanju in

opazovanju le-teh. Vsakega posameznika je predmet, katerega si je izbral, v mislih popeljal na kraje ali dejavnosti, ki so lepe in so mu všeč.

Našo dejavnost smo nadaljevali z »vizualizacijo«. V sproščenem položaju telesa in ob poslušanju umirjene glasbe nas je kratka zgodbica popeljala v naše lastne svetove, skozi podobe domišljije. To nam je dalo vsebino za konkretno slikanje v manjših skupinah.

Kosi belega blaga so dobivali nov videz

Otroci so z veseljem izbirali barve in z njimi upodabljali svoje podobe in želje. Štirje večji kosi belega blaga so se iz trenutka v trenutek spreminjali in dobivali nov videz. Nič več niso bili prazni in pusti.

Nastale so štiri »skupinske« risbe, ki smo jih postavili na skupno podlago in tako združili vso našo domišljijo v eno samo veliko sliko občutkov našega druženja.

Ta skupna stvaritev sedaj visi v avli našega Centra. Njena barvitost me spominja na bogate svetove vsakega posameznika in v celoti na bogat svet, ki ga skupaj živimo in ustvarjamo...

Tamara Srebot

IGRANJE Z GIBOM

Ples je ena od oblik gibanja, ki ga ima večina otrok najraje. Povezanega z igro, ki je način otrokovega življenja in način komuniciranja, sem ga vključila v plesno delavnico ob tednu otroka.

Z gibom se lahko igramo, ga preizkušamo, oblikujemo, iščemo nove oblike posredovanja nepovedanega sporočila, imitiranja sprejetega...

Osnova plesne delavnice, v kateri so sodelovali otroci s posebnimi potrebami iz CUIO Vipava in otroci iz male šole VVO Vipava, je bilo igranje z gibom, kar je za predšolskega otroka nekaj vsakdanjega.

Kljub temu, da so otroci s posebnimi potrebami v gibanju omejeni (nekoordinirani, maloštevilni, stereotipni, nehotni gibi) in nekateri na invalidskih vozičkih, je v njih velika želja po plesnem izražanju.

Že v pozdravnem krogu in plesu prijateljev so otroci lahko doživeli ugodje gibanja skupine in presenečenje ob svojem lastnem gibanju. Vesela sem ob vodenju otrok v različne kvalitete gibanja opazovala sprejemanje drug drugega kot sebi enakega. Pozornost in zaupanje drugemu je bil pogoj in končno rezultat delovanja skupine kot celote.

Telo ima neskončno število različnih možnosti izražanja, ki pa jih je velikokrat še treba prebuditi. Težko je za otroka gibati se v lastnem ritmu, gibalnem vzorcu, če tega ni še nikoli izkusil, raziskal in si dovolil v tem uživati.

Različne spodbude, kot so glas, zlog, besede, zgodbe, predmeti... so mi bile v pomoč pri vodenju otrok, da so gibalno izrazili svojo idejo, občutenje. Dana jim je bila možnost sporočiti svoje doživljanje na drugačen, mogoče zanje bolj sproščen način.

Vživljanje v določeno vsebino in doživljanje tega v skupini, otroku pomeni spoznanje, razvijanje občutljivosti in sprejemanje drugega, hkrati pa razgiba domišljijo in poveča ustvarjalnost v plesno gibalnem izražanju.

Uporaba domišljije je v otrokovem gibanju izrednega pomena. Otroci so se sprostiti, raziskovali prostor, gib in ritem telesa.

Posnemanje gibanja drugega se je razvilo v zanimivo komunikacijo otrok med seboj.

Radovednost in želja po skupnem plesnem gibanju se je razvila v prijetno in nepozabno dopoldne. Tako naši otroci kot otroci iz VVO, ki so nam v zahvalo za lepo doživetje narisali prelepe trenutke iz plesne delavnice, so uživali v skupnem plesu.

Katja Bucik, prof. def. log.

Izlet na morje 4. 9. 1999 - Debeli rtič

Razvojni oddelek VVO

Nismo še pozabili našega končnega izleta na morje, zato smo se odločili, da skupaj z našimi starši preživimo še en dan ob morju.

Ko smo se zjutraj zbrali v vrtcu, smo najprej pozajtrkovali. Le malokdaj tako hitro pojemo zajtrk, kot smo ga tokrat.

Šofer Tomaž nas je že čakal pred Centrom in kaj hitro smo se posedli v kombiju in odpeljali na pot. Sonce se je dvignilo že precej visoko in vedeli smo, da nas čaka lep sončen dan.

Ko smo zagledali morje, smo zavriskali od veselja. Na otroških obrazih je žarelo veselje in smeh. Poiskali smo si prostor v senci borovcev, se hitro preoblekli v kopalke in že smo čofotali po vodi. Čeprav je bila voda nekoliko hladna, nas ni zeblo. Voda nam je dala veliko veselja, veselo pa je bilo tudi z bosimi nogami hoditi po kamenju, metati kamenčke v vodo, nabirati školjke, občudovali pa smo tudi čudno *morsko solato*. Ob vseh teh dogodivščinah smo skoraj pozabili na kosilo, vendar so nas naši želodčki opozorili tudi na hrano. Po kosilu smo se odpočili na brisačah, nekateri so celo zaspali. Počitek ni trajal dolgo, kajti vabila nas je voda.

Tudi popoldanske urice so kar prehitro minevale. Sonce se je že začelo poslavljati in tudi mi smo se poslovili od morja. Pospravili smo našo prtljago in se trudni, vendar zadovoljni vračali proti domu.

Preživeli smo še en lep sončen dan, ki ga tudi otroci še dolgo ne bodo pozabili. Še posebno Sabina, ki nam vsakokrat ko vidi naš modri kombi, pove BI KO (Sabina bi se kopala).

Erika Čuk

Pohod planincev na Blejsko kočo

četrtek, 23.9.1999

To je bil naš prvi pohod v letošnjem šolskem letu. Udeležili so se ga le najbolj zanesljivi planinci: Branka, Danjela, Stipe, Peter, Klemen, Jadranka, Aleš in Marija. Tako smo se odločili zaradi zmanjšanega števila spremljevalcev, pa tudi zaradi dolgih poletnih počitnic.

Po skoraj triurni vožnji (učenci so jo kar v redu prenesli), smo se približno ob 11h pripeljali do izhodiščne točke sredi prelepih smrekovih gozdov na Pokljuki. Do planine Javornik smo po udobni gozdni poti prišli v dobre pol ure. Med potjo smo občudovali prekrasne, a strupene rdeče mušnice. Mimo zanimivih pastirskih kolib smo skrbno sledili markacijam višje v gore. Pot ni bila preveč utrudljiva, z lahkoto smo premagali tudi kakšno oviro in poleg tega še iskali gozdne jagode. Največ sreče je pri tem imel Peter.

Smreke so počasi zamenjali macesni in skozi travnato dolino smo dosegli planino Lipanco, na kateri leži Blejska koča 1630 m visoko.

Opazovali smo okoliške vršace: Lipovski vrh, Mnežce, Brdo in Debelo peč, Viševnik; se valjali po planinski travi in pili čisto studenčnico.

Pomalicali smo, žigosali planinske izkaznice, vnesli malo nemira v planinski mir in se po počitku odpravili po isti poti nazaj v dolino.

Ugotovili smo, da bi lahko brez večjih težav osvojili še bližnje vrhove, ker so razmeroma enostavno dostopni, naša kondicijska pripravljenost pa tudi ni zanemarljiva.

Zadovoljni in brez težav smo se vrnili v Vipavo in že med potjo načrtovali prihodnji pohod.

Andreja Gantar, Irena Kranjc

Iz OŠ

UTRINKI IZ DEJAVNOSTI NA ŠOLI

Krepko smo že zakorakali v novo šolsko leto 1999/2000 in hkrati se že bližamo koncu koledarskega leta. Začetek letošnjega šolskega leta je zaznamovala izločitev podružnične šole Budanje iz sestava matične šole. S 1.9.1999 je namreč po spremembi Odloka o ustanovitvi šole imenovana podružnična šola prešla v sestav matične šole Danila Lokarja Ajdovščina. Odlok pa omogoča staršem in učencem, da prosto izberejo vključitev v eno ali drugo šolo za nadaljevanje šolanja na predmetni stopnji.

Šola se pospešeno pripravlja za prehod na devetletko, prioriteto pri permanentnem izobraževanju imajo strokovno delavci, ki si pridobivajo dodatna znanja za prvo triado. Po svojih močeh se bomo vključili v prizadevanja za adaptacije, novogradnje in razširitev šolskega prostora. Občina Vipava ima izdelan program za izvedbo številnih posegov v stavbe, težko pa bo zagotoviti zelo velika sredstva za to.

Šola pričakuje, da bo v naslednjih štirih letih imel šolski program investicij prednost v naši občini. Veliko pozornost bomo namenili številnim aktualnostim.

Ob rednem programu se bomo udeleževali številnih tekmovanj. Še posebno skrb pa bomo namenili zdravemu življenju in s tem razvoju športa. Že od avgusta dalje tečejo redne vadbe po selekcijah v košarki v sodelovanju s Košarkarskim klubom Vipava ob njihovi strokovni in finančni podpori. Učenke in učenci igrajo številne tekme: ŠKL, LIGA PRIJATELJSTVA, SKL, PIONIRSKI FESTIVAL in prijateljske tekme.

Med dogodki, ki so posebej zaznamovali jesenski čas na naši šoli so: teden otroka (sožitje generacij, otroški parlament, srečanje 3. in 4. razreda z upokojenimi učitelji), radijska oddaja Modri val, razstava na EKO sejmu, dejavnosti ob dnevu šole (sprejem 1. razreda v ŠSU, srečanje kolektiva, strokovna ekskurzija v Firence), odmevna razstava ob sončnem mrku, številne košarkarske tekme...

TEDEN OTROKA (4. - 8. 10. 1999)

Z dnevi dejavnosti (športnimi, naravoslovnimi in kulturnimi) smo zlasti na nižji stopnji pouk popestrili. Šola se je vključila v pobudo ZPM Ajdovščina "SOŽITJE GENERACIJ". Tej temi so učitelji v vseh oddelkih namenili po eno šolsko uro. Tako so nastale številne zelo odmevne misli, sporočila in želje. Učence razredne stopnje je obiskal čarodej Grega v sredo, 6.10.1999. Učenci 3. in 4. razreda na celi šoli so se pred tem eno šolsko uro pogovarjali z našimi upokojenimi učitelji in učiteljicami. Vabilu so se odzvali: Miha Kompara, Ada Bačar, Milan Ceket in Sonja Žvanut.

Ni bilo enostavno ponovno stopiti pred učence, vendar je po mnenju vseh ta šolska ura prehitro minila. Še bi se radi pogovarjali. Da bi ta dan bil še posebej zanimiv, smo liste z mislimi, sporočili in željami učencev razredne stopnje privezali na številne balone in jih spustili... Baloni so napolnili nebo nad vipavsko šolo. Na podružnični šoli Goče pa se je ta dan nadaljeval z likovno ustvarjalnico pod vodstvom Suzane Ipavec, ob sofinanciranju ZPM.

"OTROŠKI PARLAMENT" postaja tudi na naši šoli vse bolj odmevna dejavnost, ki jo usmerja ZPM Ajdovščina. V septembru so se sestali vsi predstavniki oddelkov in sprejeli program Šolske

skupnosti učencev za letošnje leto. Letošnja tema otroškega parlamenta "IMEJVA SE RADA" je postala osnovna misel številnim srečanjem. Šolska skupnost učencev omogoča vsem učenkam in učencem, da izrazijo svoje misli, želje in kritike in dajejo številne pobude v šoli in kraju.

DAN ŠOLE

se je tudi v letošnjem letu raztegnil kar na štirinajst dni. V vsakem oddelku so učitelji obudili spomin na Draga Bajca, po katerem nosi naša šola ime. Prvošolci se še posebno pripravljajo na slovesen sprejem v Šolsko skupnost učencev, saj se že predstavijo svojim staršem in številnim obiskovalcem te prireditve. Kulturni program so letos popestrili tamburaši z otroškim pevskim zborom pod vodstvom Metode Malik in igralka Meta Vranič. Avla naše šole postaja premajhna za to prireditev, kar je velik kompliment. Prvošolci in prvošolke prejmejo priponke, spoznavajo pravila na šoli in postajajo tudi soodgovorni za življenje na tej šoli.

Spejem v šolsko skupnost

Ob dnevu šole je poseben sklop dejavnosti namenjen tudi kolektivu šole in upokojenim sodelavcem. Srečali smo se v petek, 12.11.1999.

Podelili smo priznanja za deset, dvajset in trideset let dela, življenjskim jubilarantom prisrčno čestitali in se razvedrili ob programu, ki ga je sestavila Zvonka Starc. Z MPZ, tamburaši in OPZ Podnanos smo preživeli lep večer. Taka srečanja so pomembna za ohranjanje prijateljskih vezi med sodelavci.

Strokovno znanje smo si v jesenskem času v kolektivu dopolnjevali tudi z ekskurzijo v Firence, kjer smo spoznavali arhitekturno in umetnostno zgodovino pomembnega univerzitetnega središča.

ODDAJA MODRI VAL

Na RA Koper so v letošnji jeseni začeli s posebno oddajo "šolski dan" ob ponedeljkih od 13.00 do 15.00. Naši učenci in učitelji nekoliko več sodelujejo z lokalnim radijem NOVA, z drugimi postajami RA Slovenije pa redko. Veseli smo bili pobude RA Koper, da se je s to oddajo podal na teren. Z "Modrim dirkačem" sta se v ponedeljek, 15. novembra, pripeljala dva tehnika in napovedovalka Zdenka Tomolič. Oddaja iz naše šole se je pričela s kratko predstavitvijo kraja in šolskega okoliša. Maja, Jani in Barbara so se razgovorili o imenu šole, kraju, športnikih, pevskih zborih, tamburaših, ekologih, likovnikih, računalničarjih, pa tudi o številnih projektih, ki tečejo na šoli. Vse skupaj so obarvali s slengovskimi medgovori in določene tekste predstavili tudi v narečju.

Sledil je razgovor novinarke z ravnateljico, kjer je bila podana osebna izkaznica šole, posebni uspehi in težave, sodelovanje z okoljem, posebni načrti ob prehodu na devetletko, velike želje po izboljšanju materialnih pogojev na matični šoli (igrišča, zaokroženost šolskega prostora, varnost otrok) in na podružničnih šolah Podnanos, Vrhoplje in Goče. Poudarjeno je bilo tudi sodelovanje s starši in številne dejavnosti, med drugim - pripravljali smo se na EKO sejem v Celju, iz telovadnice pa so odmevali aplavzi ob igranju košarkarske tekme. V drugem delu oddaje so naši učenci intervjujali:

- Ano Kobal, ki vodi turistični krožek,
- Zvonko Starc, kot nepogrešljivo pevovodkinjo,

- Ivana Ivanova, ki je velik del dosedanje moči in znanja posvetil košarki,
- Jožeta Rutarja, ki je pripeljal v pisarno, odkoder smo direktno snemali, celo skupino mladih astronomov.

Učenci so predstavili tudi dva pomembna športnika šole: Jerneja Malika in Jano Starc.

V tretjem delu sta Barbara in Štefan objavila izbor "tri naj pesmi", vmes pa smo opravili žreb za obisk naslednje šole. Izbran je bil Most na Soči.

Radijsko oddajo, ki je prijetno popestrila šolsko delo, so pripravile ob pomoči svojih sodelavk in sodelavcev Nives Vidic, Ana Kobal in Zvonka Starc.

Naše velike želje:

1. izboljšanje materialnih pogojev na podružničnih šolah, adaptacija igrišča in dokončna ureditev matične šole
2. sprejetost v okolju in dobro sodelovanje še vnaprej

*prof. Ljudmila Kovač,
ravnateljica*

5. EKO SEJEM V CELJU

Odzvali smo se vabilu na 5. EKO SEJEM, ki je bil od 17. do 21. novembra v Celju. Na njem so poleg podjetij z ekološkimi programi sodelovale tudi šole, ki so vključene v Nacionalni projekt EKO ŠOLA KOT NAČIN ŽIVLJENJA. Čeprav naša šola v ta projekt ni vključena, se na šoli trudimo, da bi učencem skrb za okolje ne bila le modna muha, pač pa način življenja. Tako smo v lanskem šolskem letu izvedli projekt z naslovom KAKO EKOFRAJERJI SKRIBIMO ZA SVOJ

Predstavitev naših projektnih nalog

KOŠČEK NARAVE. V projekt so bili vključeni učenci od 1. do 8. razreda matične šole in podružničnih šol v Vrhpolju, Budanjah, Podnanosu in Gočah. Na razstavi v Celju smo sodelovali s predstavitvijo štirih projektnih nalog: NAŠ POTOČEK ČRNA PEČ je projektna naloga 3.d z učiteljico Damjano Černigoj, NAŠ KOŠČEK GOZDA je projektna naloga 4.a in 4.b z učiteljicama Zoro Makovec in

Anuško Lavrenčič, ČEBELARSTVO je projektna naloga 3.r iz Podnanosa z učiteljico Boženo Bolčina in MLAKE je projektna naloga skupine učencev 5. in 6. r z učiteljicama Mojco Habič in Vilmo Trošt. Predstavili smo tudi projekt NANOŠKA PLANOTA, ki ga že 5 let zelo uspešno vodi Marija Mavri Koradin. Našo razstavo v Celju je oblikovala Suzana Ipavec. V sredo, 17. novembra, ko je bil predstavitveni dan EKO šol, si je sejem s svojimi učiteljicami ogledalo tudi 25 naših učencev iz Vipave. Vsi so sodelovali v projektih, ki smo jih predstavljali. Zanje je bil pripravljen tudi enourni program, ki so ga samostojno izvajali učenci OŠ iz Zasavja. V četrtek, 18. novembra, si je razstavo ogledalo tudi 7 učencev iz Podnanosa z učiteljico Boženo Bolčina. Vsem je bil koš »WC HOV« najbolj zanimiv. Namenjen je pasjim odpadkom in naj bi bil postavljen ob sprehajalnih

poteh. Kdaj ga bomo opazili v Vipavi, pa še ne vemo. Sicer smo s sejma prišli polni lepih vtisov in novih idej.

Vesela sem, da mladina navdušeno spremlja dogajanja v naravi doma in v svetu in nas s svojimi vprašanji nenehno vzpodbuja k razmišljanju ALI SMO DOVOLJ POSKRBELI ZA NARAVO?

Mojca Habič,
mentorica biološko-ekološkega krožka

PROSTOVOLJNO DELO MLADIH

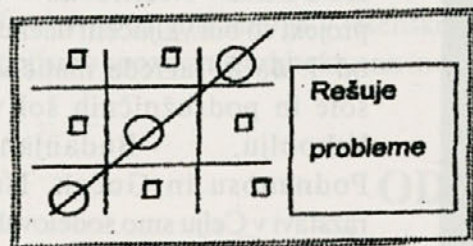
Center za socialno delo Ajdovščina izvaja od leta 1993 poleg osnovne socialno varstvene dejavnosti tudi preventivne projekte, v katerih sodelujejo strokovni vodje in prostovoljci. Projekti imajo preventivni značaj, tako za izvajalce - prostovoljce, kot za uporabnike prostovoljne pomoči.

Eden izmed teh projektov je »Prostovoljno delo mladih«, ki poteka pri Centru v sodelovanju z OŠ Vipava in OŠ Ajdovščina že peto šolsko leto. V začetku so prostovoljci delovali le na območju občine Ajdovščina. Kmalu se je delo prostovoljcev izkazalo kot učinkovita oblika pomoči in dve leti kasneje se je dejavnost širila tudi v Vipavo in okolico.

Delo prostovoljcev poteka pod mentorskim vodstvom. V Vipavi vodiva prostovoljce Sonja Premrn iz CSD Ajdovščina in Alenka Čehovin iz OŠ Vipava.

Predstavitve skupine prostovoljcev v Vipavi

V letošnjem šolskem letu je v *vipavsko skupino* vključenih sedemnajst prostovoljcev, ki so predvsem dijaki srednjih šol. Prostovoljci sodelujejo na dveh področjih dela. Največ jih nudi individualno učno in psihosocialno pomoč (pogovori, učenje...) otrokom iz OŠ Vipava, nekateri pa se družijo

s skupino otrok iz stanovanjske soseske ob Lanthierjevem dvorcu v Vipavi. Z njimi hodijo na sprehode v naravo, vključujejo jih v družabne in športne aktivnosti, včasih pa petkove popoldneve zapolnijo z ustvarjalno delavnico ali neformalnim pogovorom. V letošnjem šolskem letu bomo skupinsko delo širili tudi med otroke iz ulice Gradnikove brigade v Vipavi.

Prostovoljci se z otroki srečujejo vsaj eno šolsko leto, in sicer minimalno eno uro tedensko. Zaželeno je tudi redna udeležba prostovoljcev na mentorskih srečanjih, ki potekajo vsakih 14 dni na OŠ Vipava. Osrednji namen teh je priprava na delo in izobraževanje prostovoljcev. V začetku šolskega leta mentorici organizirava nekaj uvodnih sestankov, kjer prostovoljce seznaniva z načinom in organizacijo dela, izkušeni prostovoljci pa novincem posredujejo koristne napotke za delo. Kasneje med letom, prostovoljci preko predavanj spoznavajo socialno psihološke vsebine, s pomočjo delavnic in raznih vaj pa gradijo in spoznavajo svojo identiteto, se učijo funkcioniranja v skupini... Precej časa namenjamo tudi obravnavi in reševanju problemov, ki se občasno pojavljajo pri njihovem delu.

Ob zaključku lanskega šolskega leta smo s prostovoljci organizirali tudi dvodnevno srečanje na Gočah z namenom druženja in oblikovanja samopodobe mladih.

In kakšni so učinki prostovoljcev?

»Mislim, da mu je moja pomoč koristila, saj je začel bolj redno pisati domače naloge in je mogoče tudi izboljšal ocene pri slovenskem jeziku.«

»Ni samo Miha tisti, ki je nekaj pridobil z mojo pomočjo pri učenju. To sem tudi jaz, saj sem se učila, da je treba vztrajati, biti potrpežljiv in da vsaka stvar potrebuje svoj čas.«

»Večinoma sva skupaj delali domačo nalogo, seveda pa sva se tudi pogovarjali, saj brez tega ni šlo...

Seveda bom drugo leto še prostovoljka, razen, če me spodite. Uživala sem tudi na sestankih naše skupine, posebno pa na našem končnem srečanju na Gočah.«

Prostovoljci, ki sodelujejo, oziroma so sodelovali v lanskem šolskem letu v *vipavski skupini*, so: Tina Rijavec, Katarina Kete, Suzana Bajc, Benjamin Kodele, Miloš Kodele, Petra Bukovič, Mateja Golob, Teja Pičulin, Alenka Rehar, Vanja Trkman, Maja Koritnik, Irena Ipavec, Violeta Gashi, Eva Tomaševič, Tanja Žorž, Sonja Puc, Karmen Ferjančič, Mojca Tominc, Tina Skupek, Ivana Škerjanec, Tea Uhelj, Anamarija Ličen, Mitja Lavrenčič in Rok Klemenčič.

Prijetno vzdušje v skupini, pozitivni učinki dela in pripravljenost prostovoljcev pomagati, so razlogi, da mladi vztrajajo.

Ob **5. decembru, svetovnem dnevu prostovoljcev**, se vsem prostovoljcem zahvaljujeva za požrtvovalno delo.

*Sonja Premrn in Alenka Čehovin,
mentorici prostovoljnega dela*

KVANTNO UČENJE

V septembru in oktobru je potekal na OŠ v Vipavi tečaj *kvantnega učenja*. Pripravila in izvedla ga je Darja Fabčič po metodah *kvantnega učenja*.

Pri tem tečaju smo spoznali nove učne tehnike, kot so *asociacije, zatiči, lokacijska metoda, "kojot", iskanje ključnih besed v besedilu, povezovanje besed v zgodbo, risanje snovi, miselni vzorci,...* Učili smo se tudi, da si v učni snovi poiščemo korist, se pohvalimo, da se ob učenju zabavamo, da smo ustvarjalni. Vse to pripomore k temu, da se lažje učimo.

Poleg učnih tehnik pa sem spoznala tudi nekatere metode meditacije, ki pripomorejo k sprostitvi. Na naše dobro počutje vpliva tudi prostor, v katerem se učimo.

Kvantna učilnica je bila okrašena z raznimi dobrimi in spodbudnimi mislimi. Da smo bili bolj sproščeni, smo sedeli na velikih blazinah. Poslušali smo tudi "zvoke morja".

Na tem tečaju sem zelo uživala. Veliko smo se smejali in se zabavali. In tudi s sošolci smo se bolje spoznali.

Tea Kobal

MEDNARODNO LETO STAREJŠIH LJUDI

Tudi upokojenci v Vipavi smo ga praznovali.

V soboto, 27.11. popoldne, se nas je zbralo veliko starejših ljudi v našem društvenem prostoru. Našo dvoranico smo napolnili do zadnjega kotička, saj nas je bilo približno 100. Odkar imamo svoj prostor, se nas hkrati še ni zbralo toliko.

Ob vstopu je bilo preko 15 starostnikov nad 80 let prijetno presenečenih, ko so dobili od naše predsednice Vide Bajec nageljček.

Po zvokih harmonike je prisotne pozdravila predsednica našega društva oziroma pododbora. Zadovoljna nad tolikšno udeležbo je povedala, da se njen mandat izteka. Predlagala je glasovanje za novega predsednika *Ludvika Curka*, ki je bil evidentiran, ko

Mladi upokojencem

še ni bil upokojen. Z dvigom rok smo ga izvolili, nakar se je zahvalil za zaupanje. Ne gre prezreti 80-letnice predsednika društva upokojencev Ajdovščina, Vipava, gospoda Zorča, ki je bil deležen skromnega šopka, toda burnega aplavza.

Mednarodno leto starejših ljudi priporoča sodelovanje z mladino na vseh področjih. Prav zaradi tega so večina programa pripravili učenci OŠ Vipava. Igrali so na harmoniko, flauto in violino. Nekateri pa so izrazili svoje misli o starejših, kaj jim pomenijo, kaj čutijo do njih. Marsikomu se je utrnila solza, ko je učenka brala spis o svoji babici. Resnično lepo in ganljivo. Pohvaliti velja tudi našo upokojenko Lidijo Terčelj, ki je zelo lepo recitirala dve pesmi.

Po končanem kulturnem programu smo obiskovalcem pripravili skromen prigrizek s kozarcem vipavca.

Takih srečanj si želimo vsi in upam, da to ne bo ostala samo želja.

Silva Vehovar

NAŠI ZBORI POJO

Vipavci smo v nedeljo, 5. decembra letos gostili v kulturnem domu Revijo pevskih zborov občin Ajdovščina in Vipava. V našem glasilu objavljamo nagovor predsednika ZKD Vipava, gospoda *Jožeta Butinarja* na tej reviji, obenem pa Vam predstavljamo nastopajoče zборе.

Nagovor ob reviji Naši zbori pojo v Vipavi, 5. decembra letos.

Dober večer Vam želim,

prisrčno pozdravljeni vsi Vi, ki ste se odločili prusluhniti nastopajočim zborom in tamburaškemu orkestru.

Lep pozdrav Vam, ki v teh zborih in orkestru požete in igrate, lep pozdrav Vam, ki te zборе in orkestre vodite in se trudite, da bi bilo nam, ki Vas bomo nocoj poslušali, lepo.

Nocoj je tu v Vipavi prvi del tradicionalne vsakoletne revije NAŠI ZBORI POJO. Poslušali bomo štiri

zbore, in sicer: iz Ajdovščine Mešani zbor Primorje, Mešani zbor Laetitia in Moški zbor srečko Kosovel; iz Dobravelj Tamburaški orkester Danica in LPZ Zlatorog iz Vipave.

Drugi del revije bo 11. decembra v Ajdovščini.

V Vipavi in Vipavski dolini je pevsko udejstvovanje tradicionalno in ne samo to, nekateri PZ dosegajo oziroma so dosegli najvišja priznanja, ki jih zbori pri nas lahko dosežejo: letos je Zlato medaljo na pevškem tekmovanju v Mariboru prejel Komorni zbor Ipavska iz Vipave, pred nekaj leti pa moški zbor Srečko Kosovel iz Ajdovščine.

Tudi nočjo nastopajoči zbori in orkester odstopajo od povprečne kakovosti; sicer pa jih bomo že čez nekaj trenutkov slišali.

Nocojšnji nastopi zborov in orkestra imajo poleg umetniškega izraza namen prikazati tudi trenutno pripravljenost in harmonijo posameznega zbora in orkestra. Zbore in orkester bosta ocenjevala prof. Janez Močnik iz Cerkelj in prof. Ivo Jelerčič iz Podnanosa. Prav lepo pozdravljena.

Ob tej priliki naj povem, da je Občina Vipava pristopila k Ustanovi IMAGO SLOVENIAE - PODOBA SLOVENIJE. V četrtek, 2. decembra letos je že bil prvi koncert na Dvorcu Zemono, kjer je nastopal slovenski svetovno znani TRIO LORENZ.

Ustanova IMAGO SLOVENIAE - PODOBA SLOVENIJE, h kateri je pristopila tudi Občina Vipava, je nacionalni projekt, ki oživlja stara mestna jedra, gradove, cerkve in muzeje. V te objekte, ki so nam jih kot dediščino zapustili naši predniki, se z visoko kulturnimi prireditvami znova vrača čar združevanja ljudi. Kultura tako presega svoje okvire in postaja brezplačno dostopna širokemu krogu obiskovalcev. Namen tega projekta je vzpodbujanje turizma, urejanje prostora, tudi podjetništva ter prenove dediščine v prepoznavno podobo Slovenije kot celotnega kulturno-turističnega prostora in s tem tudi promocijo Slovenije.

V Vipavi bo v času od 26. decembra do silvestrovanja na osrednjem vipavskem trgu več kulturnih prireditev. Kako lepo bi bilo, če bi se tudi teh srečanj z umetnostjo udeležili tako polnoštevilno, kot ste se nocojšnje revije.

Naj glasba ogreje vaša srca.

Jože Butinar,
predsednik ZKD Vipava

TAMBURAŠKI ORKESTER DANICA DOBRAVLJE

Vodja: Martina Černe Vodopivec

Korenine ansambla segajo preko 100 let nazaj v Ajdovščino. Konec prejšnjega stoletja je bil v Šturjah ustanovljen tamburaški ansambel Danica. V prvi polovici dvajsetega stoletja je skoraj vsaka vas v Vipavski dolini imela svojo tamburaško skupino. Zahvala za to gre župniku in skladatelju Vinku Vodopivcu, ki si je prizadeval, da bi s pesmijo združeval mlade ljudi in v njih budil narodno zavest. Po njem nosi ime glasbena šola v Ajdovščini. In prav ravnateljici glasbene šole - gospe Martini Černe Vodopivec gre zahvala za ponovno rojstvo tamburaške glasbe, ki je v obdobju po 2. svetovni vojni v naši dolini popolnoma utihnila.

Naključje je hotelo, da je pred leti na podstrešju glasbene šole odkrila kakih deset starih tamburic, ki so tam obležale pozabljene in zaprašene. Z veliko ljubeznijo in spoštovanjem do starih glasbil jih je sama usposobila, da so znova lahko zaigrale. Okrog sebe je zbrala še nekaj navdušencev in rodila se je nova Danica. Ansambel danes združuje ljubitelje te glasbe iz praktično cele Vipavske doline. Vsi smo glasbeni amaterji, srčno pa se trudimo, da bi tradicija tamburaške glasbe ne zatonila v pozabo in bi jo ohranili poznejšim rodovom.

LOVSKI ZBOR ZLATOROG VIPAVA

Zborovodja: Stojan Koren

Ustanovljen je bil leta 1975 iz članov lovskih družin takratnega območja občine Ajdovščina. Ob ustanovitvi je zbor štel 16 članov. Članstvo se je v naslednjih letih večalo in doseglo leta 1981 največje število, 32 pevcev.

Od leta 1982 se je število zmanjševalo, tako da je zbor v letu 1992 štel le 15 aktivno delujočih pevcev. V letu 1993 so se jim pridružili novi pevci, tako da zbor zdaj šteje 20 aktivnih članov. Od leta 1978 sodeluje zbor na reviji Primorska poje, na reviji lovskih pevskih zborov pa že od leta 1976. V tem času so ga vodili različni dirigenti, Franc Župančič, po njegovi smrti Leopold Černigoj, za njim Peter Vidrih, sedaj pa prepevajo pod vodstvom Stojana Korena. Svoj program so začeli s pesmimi z lovsko tematiko, pozneje pa so svoj repertoar razširili na ljudske in umetne pesmi, predvsem domačih skladateljev. Za svoje delo je zbor prejel priznanje Zveze lovskih družin Gorica in priznanje Lovske zveze Slovenije.

MEŠANI PEVSKI ZBOR LAETITIA AJDOVŠČINA

Zborovodja: Katarina Čibej

Mešani pevski zbor Laetitia obstaja 10 let - od decembra leta 1989. Prav ta mesec praznuje svoj deseti rojstni dan. Struktura zbora se je skozi ta čas spreminjala, vodilo zbora pa je ostalo skozi leta nespremenjeno. Pevce povezuje ljubezen do petja, mladost in veselje.

Zbor sestavlja 28 mladih ljudi, povečini študentk in študentov. Prvič so se predstavili z novo zborovodkinjo, študentko na ljubljanski glasbeni akademiji Katarino Čibej.

Repertoar zajema sakralne pa tudi profane pesmi slovenskih in tujih skladateljev različnih obdobj. Redno se predstavljajo na revijah Naši zbori pojo in Primorska poje.

MEŠANI PEVSKI ZBOR PRIMORJE AJDOVŠČINA

Zborovodja: Miran Rustja

Letos praznuje zbor 20. obletnico svojega delovanja. Redno nastopa na pevskih prireditvah, kot je Primorska poje, in ostalih občinskih in regijskih pevskih revijah.

Prireja samostojne koncerte doma in v tujini. Posebno doživetje je bila lanskoletna turneja po Argentini, Urugvaju in Braziliji, kjer so prepevali tamkaj živečim Slovencem.

MOŠKI PEVSKI ZBOR SREČKO KOSOVEL AJDOVŠČINA

Zborovodja: Igor Hodak

Petdeset let druženja z vami, spoštovani poslušalci, je dovolj dolga doba, da se pevcem MPZ Srečko Kosovel ni potrebno posebej predstavljati.

Trudijo se, da bi še naprej, v skupno zadovoljstvo in veselje, dobro delali in še naprej razveseljevali zveste poslušalce.

Zborovodje in predsedniki se menjujejo. Sedaj sta to gospod Igor Hodak - zborovodja in gospa Cvetana Rijavec - predsednica. Zbor pa ostaja še naprej isti.

Pred kratkim so se vrnili z uspešne turneje po Kanadi in ZDA. Tam so prepevali slovenskim izseljencem, ki so jih zelo lepo sprejeli. Kljub temu vam zagotavljajo, da najraje zapojejo prav doma.

V OKVIRU DRUŠTVA RAZMETANO PODSTREŠJE

DA BI ŽIVEL SVOBODNO IN SREČNO,

MORAŠ ŽRTVOVATI DOLGOČASJE.

TO NI VEDNO LAHKA ŽRTEV.

(R. Bach)

Organiziramo inštrukcije za:

FIZIKO za osnovno in srednjo šolo in MEHANIKO za srednjo šolo

Tone Marc, tel.: 640 015

MATEMATIKO za osnovno in srednjo šolo
Ivo Prelc, tel.: 640 037

KEMIJO za osnovno in srednjo šolo ter fakulteto
Mateja Čermelj, tel.: 65 364

ITALIJANŠČINO za osnovno in srednjo šolo
Anina Stegič, tel.: 65 075

ANGLEŠČINO za osnovno in srednjo šolo
David Puc, tel.: 65 483

Potrebuje občasno VARSTVO za vaše malčke, osnovnošolke in osnovnošolce. Pokličite in dogovorite se z

Adrijano Marc, tel.: 640 015

Anino Stegič, tel.: 650 075

Marjano Kalc, tel.: 65 404

Dekleta in fante, ki bi lahko občasno varovali otroke, vabimo, da pokličejo MARTINO NAGLOST, tel.: 65 343, da se o tem dogovorimo.

Zbrala

Martina Naglost

PRAZNOVANJE POD GRADIŠKO TURO (30 LET PLEZALNE POTI NA GRADIŠKO TURO)

V prelepem sončnem jesenskem popoldnevu 10. oktobra 1999 smo vipavski planinci pripravili praznovanje ob 30-letnici plezalne Furlanove poti na Gradiško Turo. Slovesnost se je odvijala na platoju pod Gradiško Turo. Zbrani so bili domači planinci, planinski prijatelji iz okoliških PD,

Praznovanje pod Gradiško Turo

takratni udeleženci graditve poti ter drugi. V krajšem kulturnem programu, v katerem so nastopili pevci in recitatorji, je predsednik PD Vipava Jurij Nabergoj orisal potek graditve plezalne poti na Gradiško Turo.

Ob tej priložnosti smo odkrili spominsko ploščo gospodu Otmarju Črnilogarju, idejnemu vodji in graditelju plezalne poti na Gradiško Turo. Spominsko ploščo je odkril Tone Sazonov, takratni najtesnejši sodelavec gospoda Črnilogarja pri tem projektu.

Trideset let ni tako dolga doba, da si ne bi bilo moč priklicati v spomin dogodkov iz leta 1969. Gospod Otmar Črnilogar je kot predsednik PD Vipava večkrat razmišljal, kako bi približal

Vipavcem gore. Julijci so bili daleč, tu pa so se ponujale skale. Njegova želja in cilj je bila, popeljati Vipavce iz vinograda v skalo po varni in zavarovani poti, kjer bi doživeli "Triglav" v domačem okolju in tu preizkušali svoje moči. Skupaj z alpinistom Tonetom Sazonovim sta večkrat preplezala te stene in izbrala smeri obeh variant. Nato se je začelo delo. Ta poseg v Turi je Črnilogar imenoval "razdevičenje narave". Volje in zagnanosti za delo pod vodstvom in nadzorom Otmarja ni manjkalo, je pa glavno breme, organizatorsko in finančno, nosil le sam. Sam je skrbel za nabavo materiala, skoraj vse vrtine za kline je izvrtal sam. Veliko je število zanesenjakov, ki bi jim morali izreči zahvalo. Tako takratnim semeniškim dijakom, mnogim članom PD Vipava, prijateljem, naključnim pomočnikom. S to potjo se je nekako začel ponoven razcvet planinstva v Vipavi, ki je sicer imelo že več kot 60-letno planinsko tradicijo. Začelo se je tudi alpinistično delovanje. Nadelavi poti je sledilo postavljenje gnezda v steni Ture, organiziran je bil prvi alpinistični tečaj, ki je podal osnove za plezanje, najprej v teh stenah, nato pa drugod. Plezalni vrtec v Gradiški Turi je bil eden prvih pri nas, kasneje se je pridružil še plezalni vrtec v soteski Bele.

Ta plezalna Furlanova pot ni bila ustvarjena le za takratne slovenske planince, ni le dogodek v zgodovini, ki se je začel, odvil in končal. Je mnogo več, je dejanje, ki se je in se bo zarisalo v spomin tisočim, ki so jo že in jo še bodo prehodili: njeno ime in njena dejanskost se tako širita po svetu in postajata delček slovenskega gorskega mozaika, delček našega življenja.

Leon Kodre

OB PETI OBLETNICI FOLKLORNEGA DRUŠTVA VIPAVA

Folklorno društvo Vipava je bilo ustanovljeno jeseni 1994, na pobudo skupine vipavskih skavtov, ki so se na svojem potepanju po Beli krajini srečali s svojo bodočo mentorico in že tam tudi plesali.

V letih delovanja je pri društvu sodelovalo že okoli 100 članov, eni več, drugi manj. Kar nekaj pa jih vztraja že od samega začetka. Skupina šteje danes 30 aktivnih članov z dvema harmonikašema, ki skrbita za glasbeno spremljavo. Združuje predvsem dijake in študente, pa tudi nekatere po letih malo starejše člane, ki prihajajo iz zgornje Vipavske doline redno vsako soboto zvečer na vaje.

Učimo se predvsem primorskih plesov, znamo pa zaplesati tudi dolenske in belokranjske. S pomočjo nekaterih naših članov v zadnjem času posvečamo več pozornosti tudi ljudskemu petju. Nastopamo predvsem v domačem kraju in njegovi okolici, sodelovali smo na srečanjih folklornih skupin Primorske v Portorožu, Sežani in Kopru, nastopili smo že v Ljubljani, v Selah pri Bledu, v Trzinu, Spodnji Idriji, Štanjelu, v letošnjem letu pa smo se predstavili tudi v Italiji, v kraju Pramaggiore pri Portogruaru.

V okviru Folklornega društva Vipava so se v petih letih delovanja oblikovale kar tri različne skupine. Dve mlajši, imenujemo ju tudi otroški skupini, vključujeta osnovnošolske otroke v razponu od 1. do 6. razreda osnovne šole. Njihov program obsega predvsem razne otroške igre in učenje preprostih ljudskih plesov. Skupini vodijo štirje mladi mentorji, plesalci naše odrasle skupine.

Oblečeni smo v rekonstrukcijo vipavske noše iz druge polovice 19. stoletja. Tik pred koncertom pa je bilo izdelanih devet novih ženskih noš, ki so sad raziskave dr. Marije Makarovič o oblačilni kulturi v zgornji Vipavski dolini. Z novimi oblekami in posebnim programom se je društvo predstavilo na celovečernem koncertu 20. novembra 1999, ob svoji peti obletnici.

S programom, ki smo ga predstavili na koncertu, smo želeli spomniti na nekatere že rahlo pozabljene običaje na Vipavskem. *Koledovanje*, ki ga omenja Kuret v Prazničnem letu Slovencev, *običaje ob veliki noči*, v poletnem času *šagro*, ki smo jo predstavili z istrskimi plesi, jeseni smo *slačili turšco*, na koncu, tam pred pustom, pa smo imeli *ohcet*. Prav pri ohceti smo se držali besedila, kot ga je zapisala Magda Rodman v eni izmed starejših števil Vipavskega glasa. Otroci pa so pokazali nekaj iger, izštevank in preprostih plesnih korakov.

Med plese, ki izvirajo iz cele Primorske, smo vpletli ljudske pesmi, ki prav tako izvirajo iz našega konca, in pa seveda besedilo, ki izhaja iz literature, poskušali smo ga predstaviti čim bolj sproščeno, s svojimi besedami in *po domače*. Ali se nam je posrečilo vse to pokazati kar najbolje, o tem naj sodijo gledalci, ki so dvorano združnega doma napolnili do zadnjega stola in še čez. Hvala jim za velik obisk, spodbudo med koncertom in darove ob koncu.

Naj ob zaključku zapišem še nekaj stavkov, ki bi jih pravzaprav morala povedati že na koncertu. Razumeti pa morate, da sem bila takrat, zaradi tega, ker je vse teklo tako, kot sem si zamislila in tudi želela, nekje daleč, in besede so prišle šele kasneje. Zato se zdaj zahvaljujem vsem, ki so kakorkoli pomagali pri delu društva v teh petih letih in pri izvedbi koncerta. Zahvala gre našemu predsedniku, gospodu Antonu Goričanu, za vse njegovo delo v društvu, saj je včasih kar težko krmariti med različnimi željami naših članov; zahvala gre gospe Lilijani Furlan za njeno pomoč pri finančnem poslovanju društva. Še enkrat se zahvaljujem obema šiviljama, gospe Nežki Bratož iz Vipave in gospe Ivanki Večko iz Štjaka, ki sta uspeli v kratkem času in mogoče kdaj tudi ob mojem *komplikiranju*, izdelati čudovite noše, tako Nežka otroške, kot Ivanka ženske. Hvala tudi Aktivu kmečkih žena zgornje Vipavske doline, ki so s svojimi nošami popestrile naš koncert in pomagale pri pogostitvi ob koncu koncerta. Naj poudarim, da so nam posodile tudi nošo, ki jo je na koncertu nosila nevesta. Hvala tudi gospodoma Rafku Vidmarju in Pavletu Fegicu, glasbenikoma Kulturnega društva Karel Štrekelj iz Komna, da sta bila pripravljena spremljati naše plesalce.

In na koncu še moja globoka zahvala vsem članicam in članom društva za petletno sodelovanje, predvsem pa hvala vsem, ki so sodelovali na našem koncertu. Brez njih tega dogodka ne bi bilo. So skupina mladih, ki ima življenju svoj cilj. Pripravljeni so sodelovati pri raznih dejavnostih. Folklor je le ena izmed njih. So dobri delavci, dijaki in študenti, ki jim ni težko ob sobotah zvečer redno hoditi na vaje. Mentor ima lahko ideje, znanje, voljo, vendar brez ljudi, njihove volje in sposobnosti, njegove ideje ne bi mogle zaživeti. Zato mislim, da je Vipava lahko ponosna, ker ima tako dobre plesalce, glasbenike, pevce in tudi igralce, predvsem pa mlade, ki so pripravljeni obujati stare običaje, pesmi in plese, in ki imajo voljo to početi še naprej. Še enkrat, hvala vsem.

*Judita Podgornik,
mentorica FD Vipava*

ZA DOM IN DRUŽINO

Ob mednarodnem letu starejših so osnovnošolci pisali spise o svojih babicah in dedkih - starih starših. Objavljamo nekaj njihovih razmišljanj.

Sporočilo dedku

Umrl si, ni te več. Zato bom sporočilo izkoristila za zahvalo na lepe spomine, na svetle dni, ki sem jih preživela s tabo. Hvala ti, da si me pestoval, čeprav so te bolele noge. Hvala, da sem ti lahko stopala na prste, čeprav si zaradi operacije čutil hude bolečine.

Trenutki, ki sem jih preživela s tabo, so nepozabni.

Hvala ti,

Tea Kobal, 8.b

Dragi stari starši!

Čeprav vaju nisem poznala, sem vama zelo hvaležna za mojega očeta.

Prepričana sem, da je dobroto in skrbnost podedoval po vaju.

Hvala, ker sta ga vzgajala v potrpljenju in v upanju, da bo njegovo življenje lepše.

Karolina Bratina, 8.b

Žal mi je, če te včasih razjezim, a vem, da me imaš vseeno rada.

Matej Premrl, 5.a

Še nikoli ti nisem rekla hvala za tvojo radodarnost, gostoljubnost in potrpežljivost, ki si jih gojila do mene skozi vsa ta leta. Spomnim se te, ko si me vedno pričakala s polnimi rokami sladkarij in ostalih priboljškov. Pa z darili za rojstni dan in božič. Ne veš, kako sem bila vesela. Pa ko si me vabila na počitnice in sem ti žrla živce ti pa si se mi le smejala. Morda se teh malenkosti ne spomniš, jaz pa jih ne bom nikoli pozabila. Zato ti zdaj lahko rečem - hvala.

Veronika Gomizelj, 7.b

Tata Rafo, da bi živel sto let, ker igraš pomembno vlogo v družini Naglost. Saj si najstarejši.

Štefan Naglost, 3.b

Zelo mi je žal, ker te ni več na svetu. Škoda, ker si odšla ravno takrat, ko bi ti lahko pomagala. Hvala, ker si bila dobra z menoj. Še vedno se spominjam trenutkov, ko sva bili skupaj. Vedno sem te imela rada.

Monika Fajdiga, 5.a

Dragi stari ljudje!

Zahvaljujem se vam, ker ste storili veliko dobrega za nas.

Andrej Turk, 3.a

Starejši ljudje so modrejši, bolj mirni in preudarni. Imajo veliko izkušenj in veliko vedo. Zanimivo je poslušati njihove življenjske zgodbe in prigode.

Njihovo telo je največkrat upognjeno od dela in skrbi. Njihovi lasje pa so sivi ali jih sploh ni. Imajo radi otroke, posebno vnuke. Včasih se z njimi ne strinjamo, ker jih ne razumemo.

Polona Praček, 4.b

Draga prababica!

Želim ti, da bi živela še mnogo let. Obljubim ti, da te bom skoraj vsak dan obiskala. Če boš potrebovala kaj iz trgovine, ti bom šla kupit.

Eneja Pavič, 3.a

Moj stari tata

Stari tata mi je pripovedoval, kako so hodili v Trst kupovat moko in sol. Potovanje v Trst je trajalo dva dni. Zgodaj zjutraj so z vozičkom odšli čez Kras. Popoldne so v luki kupili moko in sol. Prespali so na seniku v bližnji vasi. Naslednje jutro so odpotovali proti Vipavi.

Klemen Skapin, 2.b

Dragi stari oče

Želim ti, da bi še dolgo bral knjige in mi pripovedoval zgodbe. Najraje poslušam tiste, ki si jih sam doživel. Želim ti tudi, da bi se še dolgo vozil s kolesom.

Andrej Naglost, 4.b

Stara mama, zelo dobro kosilo si skuhala! Bi se sedaj pogovarjala z menoj?

Grega Marc, 4.b

Dedek mi je pripovedoval

Dedek mi je pripovedoval, kako je bilo, ko je hodil v šolo. Hodili so bos, ker niso imeli čevljev. Fantje so sedeli v klopih na levi strani učilnice, dekleta pa na desni strani. Fantje so igrali nogomet z žogo, narejeno iz starih cunj.

Daša Pepelko, 2.a

Mislím, da starejši ljudje vedo veliko več kot mlajši.

Stari ljudje so v svoji mladosti marsikaj hudega pretrpeli.

Če starih ljudi ne bi bilo, tudi nas ne bi bilo.

Kristina Gnezda, 4.a

Iztekel se je že deveti teden Karitas v naši samostojni državi. Letos je potekal pod geslom *S starejšimi na poti*. Prepričana sem, da je prav čas, ki ga sodelavci Karitas namenimo starejšim, bolnim in osamljenim, najboljše izkaznica vsake župnijske Karitas. 1. maja prihodnje leto bomo praznovali 10. obletnico, ko je slovenska Škofovsko konferenca ustanovila Slovensko Karitas in je dobrodelnost Cerkev lahko ponovno zaživela, čeprav ni nikoli ponehala.

Dolžnost vsakega kristjana je, da pomaga bližnjemu v stiski. Karitas je le struktura Cerkev, ki načrtno in dogovorjeno odgovarja na stiske v okolju. Tako, kot je rekla mati Terezija: Sama lahko naredim nekaj, midva malo več, vsi skupaj pa smo sposobni narediti vse.

V naši škofiji nas je 500 stalnih prostovoljcev. Župnijske Karitas se združujejo po dekanijah in v vsaki imamo center oz. prostore Karitas, kjer se srečujemo, oblikujemo in načrtujemo delo. Tudi materialna pomoč družinam v stiski poteka po dekanijah. Veliko časa posvečamo izobraževanju in oblikovanju prostovoljcev, pa tudi ozaveščanju javnosti za prepoznavanje raznih stisk. V veliko pomoč nam je v zadnjem času tudi vojak civilist, ki pomaga starejšim in bolnim.

Ne bi preveč govorila o naših dejavnostih, saj si lahko v "Naši Karitas", ki je vsakoletna priloga

Družine ob tednu Karitas, preberete številke. Naj omenim le nekatere podatke o Karitas vipavske dekanije.

Pomoč družinam v stiski je najbolj razvejana in prepoznavna: 126 družin prejema stalno ali občasno materialno pomoč. Približno polovica družin pride sama po pomoč, ostalim sodelavci župnijskih Karitas pripeljejo pomoč na dom. Kriterije določa pravilnik, ob upoštevanju mnenja domače župnijske Karitas. Gotovo poznate akcijo *Da bo korak v šolo*

Mladi recitatorji na Zemonu

vesel: tako nam je uspelo zbrati in razdeliti pomoč več kot 200 šolarjem. Veliko družin in posameznikov se odloči za *posvojitev na daljavo*. To pomeni, da se odločijo, da bodo za dobo enega leta, za točno določenega otroka, prispevali mesečno 5.000 SIT. Tudi pomoč pregnancem s Kosova smo zbirali in pomoč poslali v Makedonijo oz. Črno goro. Prav v letošnjem tednu Karitas je dosegla višek akcija *Streha nad glavo*. Na osrednji prireditvi na dvorcu Zemono smo direktorju banjaluške Karitas izročili zbrana sredstva. Za dar se je zahvalil in pripovedoval o težki situaciji pri njih.

Tega res ne pišem zato, da bi hvalila naše delo, v veselje nam je le, da nam ljudje zaupajo svoj dar. In prav s tem darom delamo z vsem spoštovanjem, kajti zavedamo se, da je največkrat to "dar uboge vdove". Moj namen je hvala in zahvala dobrim ljudem in zavest, da smo Slovenci čuteči in nam ni vseeno za družine doma in po svetu, ki jih tarejo različne stiske. Zahvala gre tudi občini Ajdovščina in Vipava, ki naše delovanje tudi finančno podpirata.

Prepoznaven in malo drugačen je projekt *Umetniki za Karitas*. Ko se je pred petimi leti prvič dogajala likovna kolonija *Umetniki za Karitas* na Sinjem vrhu nad Ajdovščino, smo vsi, ki smo pri tem sodelovali, čutili, da je to drugače kot samo kolonija. In tudi drugače, kot vsakdanja Karitas. Iskali smo povezanost med umetnostjo, ki človeka plemeniti, in dobrodelnostjo, ki človeka bogati. Po vseh petih kolonijah sem prepričana, da smo jo tudi našli. 107 udeležencev iz vse Slovenije in 193 ustvarjenih likovnih del je rezultat tega povezovanja. Veliko razstav in več tisoč obiskovalcev.

Glasbeni nastop

otrokom, ki zaradi različnih vzrokov nimajo varnega doma. Pokrival bo potrebe Goriške, Vipavske in dela Krasa.

Prodajna razstava *Umetniki za Karitas* v Škofijski gimnaziji v Vipavi in na dvorcu Zemono je bila uspešna. Od 52 razstavljenih del je bilo prodanih 21. Tudi spremljajoče dejavnosti: osrednja prireditev 20. novembra, je bila ena sama oda solidarnosti. Naj ponovim le besede gospoda škofa msgr. Metoda Piriha: "Solidarnost je tista sila, ki žene naš svet naprej, nas rešuje egoizma in nas počlovečuje."

28. novembra so nastopili učenci Osnovne šole iz Vipave in Podnanosa. Zahvala za čudovit večer gre vodstvu šole pa še gospem Starčevi, Ceketovi, Malikovi, gospodični Vrčnovi in številnim otrokom ter njihovim staršem. Glasbeni nastop je bil ena sama hvalnica mladosti, dobroti in domovini. Razmišljanja otrok in mladih o starejših so bila eno samo spoštovanje, in, kot je v zgibanki zapisano: "Topel in varen dom gradijo otroci s prešernostjo, mladi z odprtostjo za življenje, srednja generacija z delom, starejši s svojo toplino".

Končujem z motom letošnje kolonije:

Kdor izkazuje usmiljenje, naj to dela z veseljem.

Jožica Ličen

Karitas vipavske dekanije, 5270 Ajdovščina, Vipavska cesta

Tel. in fax: 065 62 372

Uradne ure:

ponedeljek od 9. do 11.

torek in četrtek od 16.30 do 18.30

Srečanje sodelavcev vsak prvi ponedeljek v mesecu ob 19.30

42075 KILOMETROV ALI Z LETALOM OKOLI SVETA

(4. del)

ključne besede

FIDŽI (FIDŽI TIME)

COOKOVI OTOKI (PORTOROŽ)

TAHITI (MLEKO - 500 SIT/l)

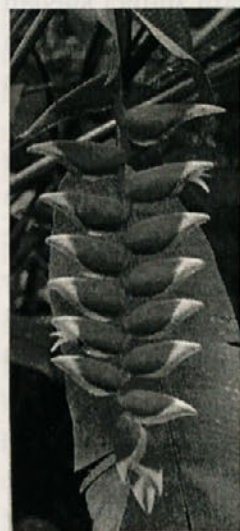
ZDA ("GRJMO DOMOV")

Zimsko spanje je našlo tudi mene, tako da se po premoru v jubilejni 50. številki; ČESTITAM, zopet beremo.

Predlagam Vam, da si najprej vzamete karto in greste od Nove Zelandije še na SV, kjer boste odkrili Fidži. Ta čudoviti pravljичni otok je ostal na vrhu mojih najlepših destinacij tudi po njegovem obisku. Lepo presenečenje sem doživel že po prihodu na letališče, saj me je prvič do sedaj na njem tudi nekdo pričakal. Podarila mi je čudovito orglico iz majcenih školjk in drobnih polžkov ter me pospremila do mojega prenočišča. To je delovalo kot balzam na oderuško ceno vizuma za Fidži, ki mi jo je *zrihtal* naš zlati KOMPAS, edini posvečeni in mogoče zato tudi edini *zasoljeni*. Vize namreč v praksi sploh ne potrebuješ, saj oblasti na Fidžiju zanima le, če imaš kaj denarja. To pa zato, da vedo, da jim boš dal kaj zaslužiti in da nisi prišel sem beračit in delat reklame za kriminal...

Nekaj dni sem ostal v prestolnici južnega Fidžija, Nadiju. Tako sem po Novi Zelandiji prišel k sebi in zajel sapo za naslednje dogodivščine, katerim sem šel naproti. Ko sem se sprijaznil, da vseh dobrih 300 otokov, ki sestavljajo Fidži, ne bom mogel obiskati, sem odšel v njegov center. Za

merjenje utripa mesta sem zadel pravi trenutek - pozno dopoldne; ohromljen promet, nešteto ljudi in nekaj ducatov *najboljših prijateljev*, ki te spremljajo ves ljubi dan, če je treba. Ne uspeš se jih otresti niti v najzakotnejših ulicah, saj se v primeru, da se kakšen slučajno *izgubi*, takoj najde nov prijatelj, ki ga zamenja in sprejme vlogo tvojega *angela varuha*. Tako *oborožen* nimaš težav s pomanjkanjem nasvetov, v kateri trgovini imajo *najboljše cene*, v katero zlatarno po *25-karatno* zlato za mojo izvoljenko in katera turistična agencija ti ponuja VSE ZA 0 U\$D. Ja, to je Fidži. In če ste si končno zaželeli, da bi enkrat prileteli na to otočje, si vzemite veliko časovno *rezervo*, saj tukaj velja FIDŽI TIME. To pomeni, da gre vlak po urniku sicer ob 17h, v resnici pa ob 24h istega dne ali pa res okrog 17h, ampak v naslednjih dnevih. Po tem, kar sem doživel, bi bil pripravljen staviti le na letališče. Pa še tu so me takoj po nastanitvi prijazno obvestili, da bo odhod 4 ure kasneje in ne boste verjeli, to je na koncu tudi držalo. Zelo zanimivo je opazovati Fidžijce, kako te mirijo, kadar pričakuješ neko stvar ob določeni uri, z besedami:

"HELLO MY FRIEND, YOU'RE ON HOLIDAY, DON'T RUSH" (Prijatelj, na počitnicah si, kam hitiš?) In tako po začetnem šoku nastopi prelomnica. Končno začneš uživati ZASLUŽENI počitek. Novim enodnevnim prijateljem začneš vračati nasmeh in njihovo dobro voljo z enako mero vprašanj, razvijejo se zanimivi pogovori in tako si končno IN - v stvari.

Ob sprehodih po ulicah se ti že prvi dan postavi vprašanje, če se na Fidžiju mogoče odvija novodobni *vseindijski shod*. Razložijo ti, da ne, ampak da Indijci danes predstavljajo 350.000 od 750.000 prebivalcev otočja. In kaj dela množica Indijcev na več tisoč kilometrov oddaljenem Fidžiju? Na izletu niso!

Zdaj pa nekaj za ljubitelje zgodovine! Fidži je bil od leta 1874 do 1970 pod britansko nadvlado. Kar so hoteli kolonizatorji tržiti - sladkorni trs, je moral nekdo pridelati. Ker originalnim Fidžijcem kaj takega ni padlo niti na misel, so Britance prisilili v nov dosežek Združenega Kraljestva. Uvozili so 20.000 Indijcev, ki so v 70. letih dosegli gotovo Guinnessov rekord, nad 350.000 glavo populacijo. Indijci, zaenkrat še manjšina, živijo samo v mestih, medtem ko najdemo Fidžijce tako v mestih kot v vaseh, kjer predstavljajo celotno vaško prebivalstvo.

Vas na Fidžiju sestavljajo slamnate in z blatom ometane kolibe. Če iščeš premožnejšo družino, moraš poiskati kolibo, ki ima namesto slamnate strehe kos rjaste pločevine. Pred vstopom v vas moraš OBVEZNO do moškega poglavarja, ki mu prineseš KAVO in pustiš nekaj dolarjev, ki jih bo po njegovih besedah porabil za vzdrževanje ceste. Po moji razlagi pa prej za "frizuro". Prej omenjena KAVA je lahka narkotična pijača, ki je bolj razširjena kot pri nas naša kava in jo pijejo od 0-99 let in obvezno tudi vsi OBISKOVALCI. Ima ogaben okus in razlaga mojega prijatelja Oliverja iz L.A. se mi zdi zelo dobra. Rekel je: "Kot da bi v vodo dal zemljo in žagnje!" No, okusi so različni in kar se MORA, ni TEŽKO, zato ni ravno tako HUDO. Fidžijci so res čudoviti ljudje, mislim tiste, ki živijo v vaseh. Meščani so "united colours", kar se poštenja in ostalih lastnosti, zelo pomembnih za popotnike tiče, ne glede na njihovo narodnost.

Za ljubitelje morske hrane

Vaščani so mi ponudili *treking* skozi džunglo s spremstvom do 120m visokega slapa, ki je nekaj posebnega, pa jahanje konjev, gostoljubnost vseh vaščanov na vsakem koraku in lov na merjasce. No, pri najboljši volji in čeprav sem vaje vsakoletnega aktivnega sodelovanja pri kolinah, me niso prepričali, kako varno da je to početje, čeprav oborožitev predstavlja le ena sulica. Ja, strah je bil večji od moje ljubezni do živali.

Fidžijci denarja praktično nimajo, saj so jim podjetni Indijci speljali vse, od podjetij, bank do trgovin... skoraj v celoti v svoje roke. Iz tega izhaja sovraštvo med njimi, ki je zaenkrat izbruhnilo le v obliki velikih neredov po celi državi pred osmimi leti.

Užival sem tako na prijaznem podežlju, kot na pravljicnih plažah v družbi Fidžijcev, medtem ko se z Indijci res nisem ujel. Ujeli smo se le glede njihovih uslug v njihovih bankah, kjer ti za trdno valuto, to je tukaj samo USD, VEDNO ponudijo več kot katerikoli American Express, Thomas Cook in podobne verige. Pa naj še kdo reče, da se ne da konkurirati že prav nemarno bogatim ameriškim bančnim verigam in njihovim oprodam.

COOKOVI OTOKI - PORTOROŽ

so sestavljeni iz osmih otokov, od katerih sem obiskal največjega, AITUTAKI. Največji pomeni, da je okrog njega toliko, kot da bi šli po stari cesti do Nove Gorice. Štirje so vulkanskega, ostali pa koralnega izvora in slednje izberemo ljubitelji dolgih, širokih belih peščenih

avtocest - plaž. Teh sicer ne manjka, kot ne tudi bogatih turistov, ki pridejo sem stresat svoje strese na nič krive ne dolžne domačine. Najbolj me spominja na Portorož; klasično zabavišče za petične goste. Staro bogato maorsko kulturo najdeš tu le še v muzeju in v folklornih skupinah. ŽALOST. To fotografiraš, ostalih 10 dni se prekladaš po plaži in lahko greš domov z značko "POZNAVALEC COOKOVH OTOKOV" - pardon otoka na prsih. Ampak se da. Težko pa se da v t.i. Francoski Polineziji, ki je sledila po uri z letalom s Cookovih otokov ali pa treh urah s Fidžija. Ja, Tahiti.

TAHITI, MOOREA

Tu se popolnoma strinjam s tisto narodnozabavno pesmijo HENČKOV: Ne hiti na Tahiti. DOBESEDNO. Ljudje, ki tu živijo, ne plačujejo nobenih davkov, zato pa plačujemo TURISTI. Najcenejše MLEKO stane - 500 SIT. Vse je uvoz iz Francije in cene so sploh tako fantastične, da ti ne preostane nič drugega, kot smeh in želja *spokati* čimprej v Los Angeles in poskusiti njihov klasični meni. Ta vsebuje: dvojni hamburger, velika porcija francoskega krompirčka, velika kokakola in kokice s kečupom, tabaskom, majonezo za v kino. Doživetje! Ker o Fidžiju nisem napisal še nič, naj omenim še ljudožerce. Nisem jih sicer srečal, ampak tudi na vprašanje, če so še danes, sem dobil odgovor z ne prav prepričljivim nasmeškom na ustih domačinov. Če Vas mika, da bi temu vprašanju prišli do dna, imate ENKRATNO PRILOŽNOST v naslednjem tisočletju. SREČNO!

Nasvidenje!

*Ste res prepričani, da ljudožercev
ni več med nami?*

Štefan Rehar

* * *

KULTURA PITJA VINA

Vino je umetnina narave in plod človekovega trdega dela in znanja; ni industrijski izdelek, ampak pridelek. Pot od soljenja trte zgodaj spomladi do zrelega grozdja v pozni jeseni je dolga. Poleg zahtevnega dela v vinogradu sodelujejo pri izoblikovanju kakovostnega potenciala sorte naravni pridelovalni dejavniki. Vse to daje vinu šele možnosti za naravno umetnino, ki jo dokončno izoblikuje vinar v dolgi in zahtevni tehnološki verigi od predelave grozdja, motnega mošta do bistrega in stabilnega vina v steklenici. Če vemo, da dajeta vinu značaj sorta in poreklo, potem odloča o usodi vina človek-vinogradnik, vinar in končno pivec.

Misel grškega filozofa Sokrata, da vino osveži resnico duše, umiri skrbi in vzbudi veselje, je preživela 2000 let. Spoštljivo stara pa je tudi trditev Paracelsusa, da je fiziološki vpliv vina na organizem in psiho odvisen od količine.

Vino že od nekdaj velja za sestavino dobre prehrane in nepogrešljiv del najboljših obrokov. Že v svetopisemskih časih so mu pripisovali zdravilno moč.

Danes je vino bolj kot kdajkoli prej pijača, ki jo obravnavamo znanstveno z več vidikov, in sicer kot družabno pijačo, ki umiri razburjeni želodec in dušo, oplemeniti hrano, je pa tudi samo hranilo; deluje kot rahlo poživilo in v zmernih količinah ugodno vpliva na psihično in fizično dobro počutje in zdravje. Torej je vino zdravilo, poživilo in šele v nezmernih količinah strup, kar je bila že stara modrost grških mislecev.

Objava "francoskega paradoksa" v znanstveni medicinski reviji The Lancet pa je prisilila medicino, da zaradi vse večje smrtnosti zaradi obolenj ožilja in srca kaže do "francoskega paradoksa" bolj znanstveni pristop. Zmerno uživanje vina učinkuje pozitivno, saj so v vinu poleg alkohola tudi druge sestavine, ki ugodno vplivajo na zdravje zmernega uživalca vina. Vino ima na svoji poti od trte do uživanja življenjska obdobja, podobno kot človek. Sadež zori na trti, vino se rodi med alkoholnim vrenjem, doseže svoj kakovostni vrh in se s prestaranjem zlomi tako kot človek. V svoji kakovosti je torej individualno kot vsak izmed nas. Vsebuje nekaj enkratnega, neponovljivega; na to mnogoterost, neponovljivost, individualnost pa vplivajo številni naravni dejavniki in človek: bogastvo sort, skromne rastne zahteve ter prizadevno in trdo delo in znanje človeka. Čeprav je

vino alkoholna pijača, je sočasno tudi kulturna dobrina določene države, saj se v njem in njegovem poreklu zrcali nekaj bistva naroda. Poleg tega je vino v zgodovini vplivalo tudi na človeka, na njegov način življenja in s tem tudi na značaj naroda.

Vino dopolnjuje in izboljšuje kakovost jedi. K jedi spada suho, kvečjemu polsuho vino, to je tako, pri katerem ne pride do izraza sladek okus. Glede vonja in okusa naj bo vino prijetno vinsko, prej nevtravno kot pa bogato aromatično, ki spada že k poobedku. K lahkim jedem iz belega mesa spadajo bela vina, ki oplemenitijo kakovost jedi, jo poudarijo in je ne prikrijejo ali nadvladajo. K težjim, pikantnim jedem iz svinjine ali divjačine pa tudi h govedini pijemo rdeča vina. Vsekakor so tudi pri tem izjeme in vsak bo pil tisto vino, ki mu osebno daje prednost. Vedeti moramo, da si k jedi vino izbiramo, medtem ko si pivo naročamo. V tem je bistvena razlika!

Torej k jedi se najbolj prilega suho vino. To pa še ne pomeni, da mora biti kislo ali trpko po okusu. Je pa to vino, ki se najbolj vkomponira k vsaki hrani, jo v okusu ne prekrije, ampak dopolni harmornično celoto. Na splošno lahko trdimo, da se k večini hrane po okusu ne prilegajo sladka ali s tanini trpka vina, ki sicer lahko prikrijejo marsikatero napako vina, glede okusa pa preveč prevladajo nad hrano.

Glede na značaj vina je izredno pomembna temperatura, pri kateri zaužijemo vino. Rdeča vina imajo manj lahkih arom, zato zaživijo njihove sestavine in se predstavijo v vsej polnosti šele pri višji temperaturi, ki naj ne presega 18°C. Bela vina imajo drugačno kemijsko sestavo, zato je zanje optimalna temperatura znatno nižja, 8-10°C.

Torej, kolikor ljudi, toliko okusov. Neka splošno veljavna pravila je zato za vina v kombinaciji z jedjo težko postaviti. Vemo, da se vino od vina razlikuje tudi v okviru iste kategorije, se različno vkomponira v okus hrane, ki ga vsak posameznik individualno zazna. Dvigniti kulturno raven pitja vina do zmerne, prijetne, doživete in zdrave porabe, lahko dosežemo le, če o vinu vemo več kot samo to, da je prijetna, poživljajoča alkoholna pijača, ki steče po grlu. V tem primeru lahko prehitro izgubimo mero za pravo količino.

Matjaž Trošt, dipl. ing. agr.

Literatura:

- Peter Kapš: Na zdravje, starost
- Drago Medved: Trta življenja
- Julij Nemanič: Spoznajmo vino
- Slavica Štikovec: Vino, pijača doživetja

Tudi kozarci so del kulture pitja

bela vina: kozarci z obliko tulipana, na dovolj visokem peclju, na vrhu rahlo zoženi;

rdečkasta (rose) vina: bolj zaokroženi, na vrhu zoženi kozarci, na nekoliko nižjem peclju. Zgornji rob je lahko obrnjen navzven, lahko pa uporabljamo enake kozarce kot za belo vino;

rdeča vina: večji, bolj trebušasti kozarci v obliki jabolka;

vrhunska vina - jagodni izbor, suhi jagodni izbor, ledeno vino: manjši, bolj zaokroženi in zgoraj zoženi kozarci;

peneča se vina: pokončni, visoki in ozki kozarci, ki so zgoraj zoženi;

sladka posebna - desertna vina (Sherry): ponudimo v majhnih kozarcih, ki nas po obliki spominjajo na kozarec za peneča se vina z manjšo kupo.

LEPI SPOMIN NA MLADA LETA

Rada se spominjam nazaj,
v nekdanji otroški raj,
ko so starši še živeli,
najlepša leta smo imeli.
Nismo poznali razkošnosti,
rastli smo v preprostosti.
Za božič z veseljem jaslice naredili,
v izbo jih postavili.
Pastirčke in ovce sami izdelovali,
po svoje jih oblikovali.
Bili smo veseli svojega dela,
ko je bila s pastirjem čreda cela.
Bratje so šli mah iskat za stari grad,
da se bodo imele ovce s čim okrepčat.

Pritrkovanje zvonov se je oglasilo,
k polnočnici nas vabilo.
Orgle so zadonele
in nas za češčenje božje vnele.
Pesem Sveta noč je zadonela,
vernega kristjana prevzela.
Kristusovo rojstvo se je počastilo,
z veseljem nas je blagoslovilo.
Pritrkovanje zvonov
nas je še spremljalo domov.
Vesele praznike preživeli,
duhovno obogateli.

Štefka Rehar - Torkar

Prvorojenka vipavskega kolarja Pepeta Kobala, ki bo leta 2000 obhajala 80 let, gospa *Milena Kobal*, nam je poslala naslednjo pesem z naslovom *Orli*.

Njen oče je bil član vipavskih Orlov in je večkrat prepeval to društveno himno. Gospa Milena živi v vasi Kraglje pri Dolini pri Trstu in se te pesmi še dobro spominja.

ORLI

Dvignite, orli,
v jasne višave
krila ponosna
mlade moči.

Sove se skrivajo
v nizke temine,
k soncu, svetlobi
orel hiti.

Mati Slovenija,
tvoji ljubavi
orel junaško
klanja srce.

Sove se skrivajo...

Naslednjo pesmico me je naučila moja stara mati Črncova iz Vipave - Jožefa Rodman, rojena Rehar (1870-1952), ko mi je bilo sedem let. To je bilo leta 1948. Danes jo znajo vsi moji vnuki. Gre pa takole:

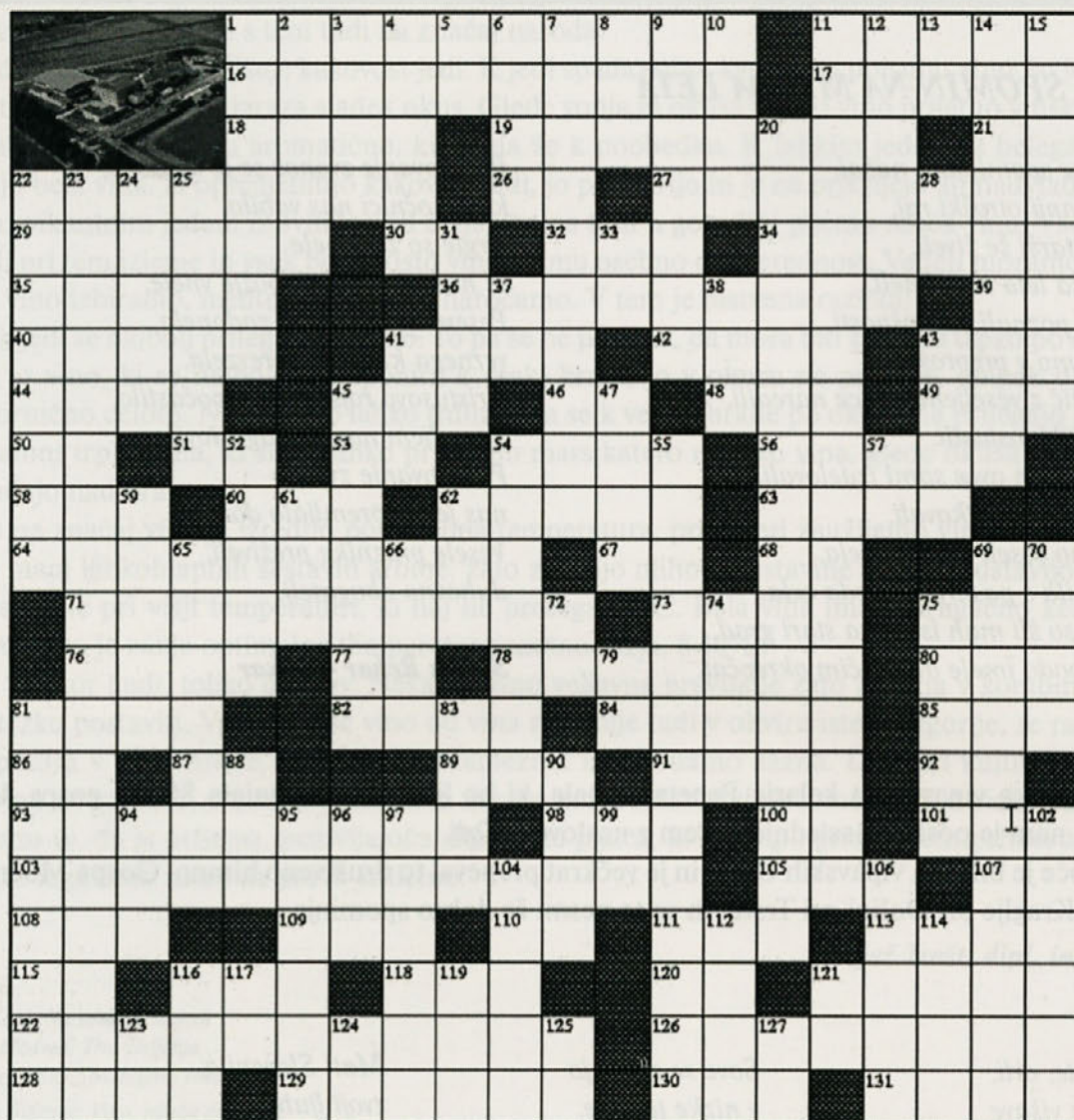
Jagnje mlado, lepo, belo
gre za materjo veselo,
skače, s parkeljčkmi drobni
in po trati se vrti.

Jagnje matere ne sluša,
raje samo si poskuša,
se prevrne v jamico
in si zlomi nožico.

Mati pravi: Le ne skači,
lahk' še kam se zaletiš,
šibko nožico zlomiš.

Oj, otroci, ubogajte
svoje skrbne stariše.

Peter Rodman

Septembra 1999 je svoj praznik, z odprtjem novih prostorov, praznovala Škofijska gimnazija Vipava (ŠGV). Križanka je posvečena tej ustanovi in njeni zgodovini.

VODORAVNO: 1. znesek, ki se komu da zlasti ob prisilnem prenehanju sodelovanja v kaki skupnosti, 11. mlečni izdelek, 16. ime in priimek ustanovitelja ŠGV, 17. daljše pripovedno delo, 18. jajce (latinsko), 19. kulturnopolitično in narodnostno gibanje, zlasti na Hrvaškem s težnjo po združitvi južnih Slovanov, 21. začetnici priimka in imena skovenske pevke Haberl, 22. gostilna, krčma, 26. enaka soglasnika, 27. moško ime, 29. vipavsko elektrotehnično podjetje, 30. grška črka, 32. znamka avtomobila, 34. prijetnost, domačnost, 35. kulturna rastlina, katere listi so surovina za cigarete, 36. izjava obdolženca, da je storil dejanje, katerega je obdolžen, 39. začetnici poljskega državnika Gierka, 40. nečedna zadeva ali dogodek, 41. rockovski žanr, nastal sredi 70. let (originalno), 42. norveška reka in fjord, 43. ime pevcia Pestnerja, 44. madež, 45. mednarodna kratica za klic na pomoč, 46. ruska reka, 48. sij, 49. hitro umikanje iz strahu, 50. zaporedni črki naše abecede, 51. začetnici našega pravosodnega ministra, 53. zaporedni črki naše abecede, 54. domišljav puhloglavc, 56. omejen okoliš, tudi lovsko okrožje, 58. vrsta nemškega avtomobila, 60. manjši jadranski otok, 62. vojaški čin, 63. državna blagajna, 64. okras na vrhu čela grškega templja, 67. avtomobilska oznaka Makarske, 68. oznaka elitnih enot nemške vojske med 2. svetovno vojno, 69. glas goveda, 71. ime in priimek dolgoletnega ravnatelja Srednje verske šole v Vipavi, 73. grški pesnik iz 6. stol.pred Kristusom, 75. Jud, 76. zabaviščna plesalka (angleško), 77. veznik, 78. manjša, preprosta loputna vrata, 80. odmev, 81. vipavska trgovina tekstilnih izdelkov, 82. moško ime, 84. pripadnik prostovoljne srbske

vojaške organizacije, ki se je borila proti okupacijskim oblastem pred prvo svetovno vojno, **85.** hišni bog pri starih Rimljanih, **86.** začetnici slovenskega pisatelja Murnika, **87.** kratica za nogometni klub, **89.** doba, vek, **91.** predpona, ki pomeni milijardinko, **92.** avtomobilska oznaka Benetk, **93.** veda o zgradbi živih bitij, **98.** svetopisemska oseba, **100.** pijača starih Slovanov, **101.** ptica severnih morij, njorka, **103.** cerkvena ustanova, znotraj katere se je razvila Srednja verska šola, nato pa še ŠGV, **105.** čebelja tvorba v panju, **107.** avtomobilska oznaka Torina, **108.** žensko ime, **109.** katran, **110.** pritrdilnica, **111.** zadnjica (zaničljivo), **113.** import, **115.** kemijski znak za nikelj, **116.** očka, **118.** ime slikarja in grafika Šubica, **120.** enaka soglasnika, **121.** odrsko glasbeno delo, **122.** spolni izliv moškega semena, **126.** transportno dvigalo, **128.** krpa, cunja, **129.** vojaški pas, **130.** paradiz, eden, **131.** oblačilo določene družbene skupnosti v določenem časovnem obdobju.

NAVPIČNO: **1.** visoko iglasto drevo, **2.** pomemben turistični kraj v tržaškem primorju s starim gradom, v bližini Sesljana, **3.** slovensko mesto ob Dravi, **4.** božjepotnik, **5.** začetnici slovenskega pevca in glasbenega pedagoga Darijana, **6.** vključitev v kakšno organizacijo, **7.** v vodi živeči sesalec z vretenstim trupom in zelo velikim gobcem, **8.** reka na Peloponezu, Evrotas, **9.** blaženost, mir v budizmu, **10.** najhrabrejši grški junak pred Trojo, **11.** bivša srednja šola v Vipavi, predhodnica ŠGV, **12.** odbor, **13.** pamet, razum, **14.** geodetska priprava za merjenje kotov in razdalj na terenu, **15.** strokovnjak za izobraževanje odraslih, **20.** zanimanje, navdušenost, **22.** zapuščina, **23.** vipavska srednja šola, **24.** sušica hrbtnega mozga, posledica nezdravljenega sifilisa, **25.** priprava za opravljanje določenega dela, **28.** osebni zaimek, **31.** celotno avtorjevo delo, **33.** začetnici slovenskega pisatelja Zorca, **37.** začetnici ameriškega predsednika Nixona, **38.** danski otok, **41.** pravoslavni duhovnik, **43.** gora v Karavankah, **45.** tovariš v trpljenju, **47.** nagel gospodarski razcvet, **52.** sežansko podjetje, **54.** vas severno od Vipave, **55.** priimek dolgoletnega vipavskega dekana, prvega ravnatelja Malega semenišča in Srednje verske šole v Vipavi, **57.** začetnici sedanjega ravnatelja ŠGV, **59.** razpored šolskih ur, **61.** spanje, spanec, **62.** sopro, **65.** italijansko pristnišče ob Jadranskem morju, **66.** otok ob zahodni obali škotske, **69.** ime in priimek ustanovitelja Malega semenišča in Srednje verske šole v Vipavi, **70.** vdolbina, jama, nastala zaradi udrta tal, **72.** kemijski znak za radij, **74.** ime srbskega igralca Živojinovića, **75.** plazilec z oklepom, **79.** začetnici ruskega politika Černomirdina, **81.** sorta vina, **83.** ameriški igralec (James, 1931-1955), **88.** slovenski karikaturist (Božo), **90.** najljubša Mohamedova žena, **94.** krilo rimske legije, **95.** vojaška naprava v srednjem veku, **96.** naziv, **97.** žensko ime, **99.** 16. in 4. črka naše abecede, **102.** planota v Bosni, znana iz bojev v 2. svetovni vojni, **104.** domislica, **106.** velik boben v makedonski folklori, **112.** šivanka, **114.** pravica do ugovora, **116.** pristanišče v Izraelu, **117.** sosednji črki naše abecede, **119.** otok v južnem Jadranu, **121.** začetnici našega saksofonista in glasbenega pedagoga Vrhovnika, **123.** začetnici ruske plesalke Pavlove, **124.** začetnici naše pevke Pinterič, **125.** začetnici našega slikarja Černigoja, **127.** začetnici našega slikarja Justina.

Sestavil Vladimir Anžel

Rešitev križanke iz 50. številke VG.

VODORAVNO: **1.** Vera Poniž, **10.** poduk, **15.** M(irjam) G(raovac), **20.** Arp, **21.** A(nton) K(orošec), **22.** Haiti, **23.** frnikola, **25.** L(ojze) G(rozde), **26.** krotilka, **28.** rit, **29.** abak, **30.** Vion, **32.** valorizacija, **36.** Ist, **37.** Algol, **39.** Bi, **40.** original, **41.** Š(tefka) K(učan), **42.** Z(vone) Š(eruga), **43.** filozof, **46.** butara, **47.** čir, **49.** oča, **51.** torek, **52.** A(natolij) K(arpov), **53.** abdest, **55.** rednik, **57.** Magda Rodman, **62.** E(lda) V(iler), **63.** krajec, **65.** I(ztok) M(lakar), **66.** okras, **67.** P(eter) Ž(onta), **68.** Ed, **69.** Ve, **70.** izid, **72.** U(roš) S(lak), **73.** teren, **76.** cena, **78.** Ravena, **80.** strelivo, **82.** Ika, **83.** pokalica, **85.** grande, **86.** jola, **88.** Ava, **89.** as, **90.** Irgl, **93.** Ce, **94.** anis, **95.** L(eon) Š(tukelj), **96.** afta, **98.** Re, **99.** reva, **101.** non, **102.** Mae, **103.** murva, **105.** macesen, **108.** Š(ček) M(atjaž), **109.** pitka, **111.** rarog, **113.** zen, **114.** Ta, **115.** Tivoli, **117.** Kalce, **119.** Erik, **121.** Tof, **122.** ozimina, **124.** Vail, **125.** Lome, **126.** Ivo, **127.** keson, **128.** mošnjič, **131.** Butinar, **133.** Amala, **134.** ila, **135.** ajd, **136.** at, **137.** kasa.

NAVPIČNO: **1.** Virgil Šček, **2.** Epp, **3.** Ra, **4.** Avar, **5.** Pskov, **6.** Ok, **7.** nihilizem, **8.** Igalo, **9.** žlikrof, **10.** psi, **11.** O(laj) J(ože), **12.** deficit, **13.** udrtnina, **14.** Kon, **15.** Meka, **16.** grobišče, **17.** Valvazor, **18.** Atair, **19.** Bi, **24.** akt, **26.** knof, **27.** tabor, **28.** ragu, **31.** O(lga) G(racelj), **33.** zibka, **34.** Jarama, **35.** alabaster, **38.** litij, **44.** lokev, **45.** oka, **48.** RTV, **50.** adrenalin, **52.** administracija, **54.** D(žavaharjal) N(ehru), **56.** Nada, **58.** Gizela Furlan, **59.** ro, **60.** okus, **61.** drst, **64.** Cerovšek, **67.** Princes, **70.** iva, **71.** dac, **74.** Ela, **75.** Noe, **76.** Cijan Štoka, **77.** ekonomizem, **79.** Aka, **81.** RGL, **83.** Palatin, **84.** A(nton) I(ngolič), **87.** as, **91.** rr, **92.** gem, **96.** A(nton) M(artin), **97.** Avrelj, **99.** Ren, **100.** anafora, **102.** milina, **104.** ao, **106.** azimut, **107.** Ceket, **109.** pomol, **110.** A(na) K(arenina), **112.** gel, **116.** visa, **118.** avša, **120.** roba, **121.** Tina, **123.** ami, **129.** ol, **130.** čd, **132.** I(mmanuel) K(ant).

GESLO: Vipavski glas je dober glas, ki seže v deveto vas.

OB NOVEM LETU VABIMO

*

Spoštovane občanke, spoštovani občani!

Srčno radi vas povabimo, da zadnje dni tega tisočletja preživimo skupaj na prireditvah, ki jih organizirajo **Občina Vipava, Turistično društvo Vipava in Zveza kulturnih društev Vipava**. V dneh od 26. decembra 1999 do 1. januarja 2000 nam bodo prijetno druženje nudili naslednji izvajalci:

Glasbena šola Ajdovščina	- 26.12.1999 Zadrudni dom ob 18h
Folklorno društvo Vipava	- 27.12.1999 Zadrudni dom ob 19h
Kvintet Ventus	- 28.12.1999 Zadrudni dom ob 19h
Komorni zbor Ipavska	- 29.12.1999 Zadrudni dom ob 19h
KUD Štrudl iz Ajdovščine z lutkovno igro, učenci OŠ Col z igrice za otroke ter glasbeni skupini STRELOVOD in DEJA-VU	- 30.12.1999 od 17h dalje na Glavnem trgu

Osrednja prireditev bo na dan **31.12.1999**, ko bomo v družbi **narodnozabavnega ansambla NANOS** skupaj odštevali te posebno častitljive trenutke konca tega in na novo začeli šteti začetek novega obdobja.

Organizatorji smo se potrudili, da bo za vsak okus nekaj, zato ste dobrodošli vsi – odrasli in otroci.

Pridite in se zabavajte v prijetni družbi svojih sosedov, znancev in prijateljev. Družno se podajmo proti novemu tisočletju in drug drugemu zaželimo **SREČNO 2000**. Skupna sreča bo bogatejša kot zgolj seštevek posameznih, saj vsak je sam, skupaj pa smo družina, družba, skupina, društvo in nenazadnje tudi občina.

VSTOP BO PROST

* * *

Planinsko društvo VIPAVA

VABI

vse planinske prijatelje in ljubitelje narave na

6. NOVOLETNO SREČANJE

NA PLAZU

1. januarja 2000

Ves dan vas pričakujemo s prijazno besedo in toplim čajem

SREČNO V GORAH V LETU 2000 VAM ŽELI

PLANINSKO DRUŠTVO VIPAVA

* * * * *

VABI na predavanje o

AFRIKI,

ki se bo zgodilo v **petek, 7.1.2000 ob 20.30** v cerkveni hiši.

Predaval bo Štefan Rehar.

Vstop prost. Vljudno vabljeni!

* * * * *

Pleve in drobtine

Mila majko, kupi mi ambrelu, da ne hodam po planini bosa... poje srbska zbadljivka. Zgleda, da bomo tudi mi namesto v čevljih hodili bosi, če je tudi Blanuša obupal nad našimi nogami... Sama sicer nimam nobene pripombe na MIP-ovo mesnico v marketu, enako tudi drugi krajani ne. Vendar je vsem žal, da je v trgu le ena mesnica, na katero gravitira končno tudi vsa okolica. Včasih so bile kar tri! Očitno se nikomur noče boriti z DDV-jem, da bi povečal preskrbo z mesom v Vipavi. Saj je drugih trgovin z živili kar dovolj, in so razporejene "pravično", tako da nihče pravzaprav nima daleč do "štacune".

Razmetano podstrešje nas razveseljuje z zanimivimi predavanji, otroke pa s prostočasovnimi dejavnostmi in Miklavževanjem. Le tako naprej - nikar se ne pritožujemo čez našo mladino.

Kdo je - star ali mlad - poškodoval prometni znak na začetku Ulice Vojana Reharja, ne vemo. Sram ga bodi!

Vodni viri so res dragocena reč. To smo kar vsi začutili, ko smo dobili račun za vodo. Voda sama je bila poceni, a kaj ko so republiško takso nabili dvojno! Dobro, da nismo v zvezni državi, potem bi plačevali še zvezno takso. Upajmo, da ne bomo plačevali evropske takse, ko pristanemo v Evropi. Kaj pa naj rečem o vremenu? V začetku novembra so cveteli kostanji ob Beli, in jablane po vrtovih. A 21. novembra, na dan celodnevnega češčenja, smo imeli tak metež... in v tem metežu smo pokopavali Jožeta Štucinovega. No, prestali smo.

Upamo pa, da bomo novo tisočletje dočakali zopet lepo - v cerkvi, na Placu in na Plazu.

Pa srečno!

Nada Kostanjevic

VREMENSKO POROČILO

	<i>VIPAVA</i>	<i>NANOS</i>
OKTOBER	131,6 l/m ² dežja, 8 deževnih dni, 1x megla, 9x rosa; po 21.10. sadje ponovno cveti, od 25. do konca meseca zelo toplo	126,1 l/m ² dežja, min. temp. -1,0°C, maks. temp. 19,0°C
NOVEMBER	106,0 l/m ² dežja, 11 deževnih dni, 2x sneg, 2x snež+dež, 7x slana, 1 nevihta, 2x močna burja 1. in 2.11. zelo toplo, 5.11. cveti kostanj ob Beli, 21.11. snežni metež - 8 cm snega	89,8 l/m ² dežja, min. temp. -8,0°C, maks. temp. 15,5°C, 70 cm snega
DECEMBER 1. - 10.	18,4 l/m ² dežja, 5 deževnih dni, 2x slana	11,6 l/m ² dežja, min. temp. -5,0°C, maks. temp. 6,5°C

Nada Kostanjevic in Ivica Jež

PAMI d.o.o.

Vipavska c. 50, Rožna dolina - 5000 Nova Gorica

Vsem občanom voščimo vesele božične
praznike in srečno novo leto.

Obenem vas vabimo, da obiščete novo
trgovino **ARS** na Tovarniški cesti 4/A v
Ajdovščini.

**Vsem svojim strankam želijo
vesel božič, uspešno, srečno in
zdravo novo leto 2000:**

**KNJIGOVODSKI SERVIS
LIDIJA GOLOB s.p.**

Goriška 6, 5271 Vipava, tel./fax: 065 65-820/ 65-420

*Računalniško vodenje poslovnih knjig zasebnikov,
sestavljanje davčnih napovedi in dohodnine, svetovanje;
strankam nudimo fotokopiranje in možnost uporabe faxesa.*

**BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ TER SREČNO
IN USPEŠNO NOVO LETO 2000.**

KNJIGOVODSKI BIRO s.p.

MILENA LIČEN

Gradnikove brig. 14
5271 VIPAVA

Vodenje poslovnih knjig
obračun dohodnine

Zvonček

d.o.o.

Gradnikove br. 22
5271 Vipava
Tel.: 065/65 292

PAPIRNICA IN KNJIGARNA

Glavni trg 15, 5271 Vipava, tel.: 065/640-033
Vipavski Križ 15, 5270 Ajdovščina, tel.: 065/67-241

AMBROŽIČ NEVENKA
PIZZERIJA JOLLY

odprto vsak dan
od 9h do 21h
tel.: 65-487

TOPLA MALICA

URŠKA TROŠT s.p. & MILKA JEŽ s.p.
Trg Pavla Rušta 3, VIPAVA
tel. 065/65-165

bife
„PRI MARJANCI“

Bojana d.o.o. Glavni trg 3

bar
»KRHNE«

Ivanka Krhne - Čipič
Glavni trg 5, 5271 Vipava

HAIR STUDIO

Simon

Simon Rodman

HAIR STUDIO SIMON

Vojana Reharja 4
5271 Vipava
tel.: (065) 65 084

TRGOVINA

tika

VIPAVA

Glavni trg 17
Tel.: 065/65-033
Odprto od 8h do 18.30

NOVA GORICA

Bevkov trg 6
Tel.: 065/22-412
Odprto od 9h do 18.30

mini market

»CAJNA«
 >>>>>>>>> <<<<<<<<<<

Majda Andlovec s.p.
Beblerjeva 6
5271 VIPAVA

MARKET KLAS

STANA VRČON, VIPAVA, Vojkova 31
Odprto od ponedeljka do sobote
od 7.30 do 12.00 in od 13.30 do 18.30

Vsem, ki nas že dolgo poznate, pa tudi drugim, ki nas obiščete v marketu KLAS, kjer vam nudimo diskontne cene sadja in zelenjave ter obilo drugih artiklov po prav tako ugodnih cenah, želimo blagoslovljene in vesele božične praznike, v prihajajočem letu 2000 pa obilo zdravja, zadovoljstva in sreče.

Za vas tudi naslednje leto
MARKET „KLAS“

**VELEPRODAJA
VRHPOLJE 1/A**

"DISKONT"
Vojkova ulica 28
VIPAVA

Praznična ponudba

buteljčnih vin, domačih in uvoženih
šampanjcev, brezalkoholnih pijač,
kave, čokolade in ostale prehrane.

SUPER CENE!!!

Za nakup nad 5.000,00 sit DARILO.

**VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
TER SREČNO, ZDRAVO IN
USPEŠNO NOVO LETO 2000**

*Vsem občanom Vipave
voščimo vesel božič
in zdravo novo leto.
Obenem čestitamo ob
dnevu samostojnosti.*

OO in KO **SKD** Vipava

2000 prijetnih razlogov za obisk naše banke v letošnjem decembru

V pričakovanju leta 2000 smo za vas pripravili:

- posebno, praznično ponudbo storitev,
- ugodna kratkoročna gotovinska posojila za izpolnitev želja ob prehodu v novo tisočletje,
- začetek poslovanja v obnovljeni osrednji enoti za poslovanje z občani na Kidričevi ulici v Novi Gorici (od 20. decembra dalje),
- razstave nagrajenih otroških risbic na temo "Moja banka" v naših enotah....

Poleg tega vas bomo v decembru razveseljevali s številnimi drobnimi pozornostmi in prijaznimi nasveti.

Nova KBM d.d.
Področje Nova Gorica

ISS ALJON

Srečno

Y2K

Pro_graf

grafična priprava za tisk
osvetljevanje grafičnih filmov

Kosovelova 21, Vipava
tel.: 065 165 000, GSM 041 648 214

FOTOGRAFIJE V 1 URI

**FOTO - VIDEO
STUDIO GO**
AJDOVŠČINA - VIPAVA

MEDIJA d.o.o.

LJUBO ŽGAVC

Glavni trg 1
VIPAVA

Lavričev trg 1
AJDOVŠČINA

TEL/FAX: 065/63-580

-FOTOGRAFSKE STORITVE
-VIDEOTEKA
-TRGOVINA

*Strankam želimo vesel božič
in srečno novo leto.*

5271 VIPAVA
Telefon: 065/ 65 031, 65 584
Tekoči račun: 52010-625-1541

HRANILNO KREDITNA SLUŽBA VIPAVA p.o.

HKS VIPAVA

želi svojim komitentom prijetne
praznike

ter srečno in uspešno leto
2000!

Obenem vabimo občane, da
tudi v bodoče zaupajo
naši 100-letni tradiciji
hranilništva.

Hranilno kreditna služba VIPAVA

Prodaja in dostava pohištva

nova **OPREMA**

*Želimo vam vesele božične
praznike in srečno
novo leto!*

Danilo KOREN

Bevkova ul. 12, 5271 Vipava
Tel.: 065 / 65 187

Mobitel:
0609 / 619 678

Enota Postojna, Volaričeva 5
Tel.: 067 / 25 127

PISARNIŠKO POHIŠTVO

zavarovalnica triglav, d.d.

Območna enota Nova Gorica

*V novem letu
Vam želimo
veliko osebne sreče
in poslovnih uspehov.
Hvala za zaupanje.*

**Zavarovalnica Triglav d.d.
Predstavništvo Ajdovščina
Goriška cesta 23a
5270 Ajdovščina**

*Pričakujemo Vas v prostorih KS Vipava vsak ponedeljek in
petek od 9. do 11. in vsako sredo od 15. do 17.*

ZIDAR d.o.o.
gradbeno
obrotno
podjetje

ZIDAR

Goriška cesta 43, 5271 VIPAVA
Tel.: (065)65-014

Odperto pon.-pet. od 7. do 15. ure, sobota od 8. do 12. ure

KOVAŠTVO

Milana Bajca 10
5271 VIPAVA
Telefon:
065/65-107

Ignacij Česen s.p.

STROJNO KLJUČAVNIČARSTVO
P R E V O Z I

JAKLIČ

VIPAVA

AVTO UKMAR

TRGOVINA Z AVTODELI
POOBlašČENI PRODAJALEC IN SERVISER

IGOR UKMAR s.p.

Gradiška cesta 3, VIPAVA; Tel./Fax: 065 640 011, GSM: 041 619 759

PAVEL SKAPIN

BEBLERJEVA 13, VIPAVA TEL./FAX: 065/65-800

A.T.S.
AVTOPREVOZNIŠTVO, TRGOVINA,
STORITVE

Gomizelj Tomislav s.p.
vodja dejavnosti

Stanovanje:
Gregorčičeva 21
5271 Vipava
tel.: 065 65 024
GSM: 041 616 869

Sedež podjetja:
Gregorčičeva 21
5271 Vipava
tel.: 065 165 060
fax: 065 165 065

E-mail: gomizelj.tomislav@siol.net

Avtoservis FERJANČIČ

JOŽE FERJANČIČ S.P.
ZEMONO 23, 5271 VIPAVA
Tel.: 065/65-910, Mtel.: 0609-619-185

S.A.T. TROŠT d.o.o.

Vojkova 42, 5271 VIPAVA, tel.: (065) 65-194, 640-006, fax: (065) 65-194

SERVISIRANJE AVTOMOBILOV
AVTOPREVOŽNIŠTVO
TROGOVINA Z DROGERIJSKIM MATERIALOM

ENOTA VIPAVA, Vojkova 42, tel.: (065) 640-006
 ENOTA AJDOVŠČINA, Ul. 24. sep., tel.: (065) 63-826

*Cenjenim strankam voščimo
 vesele božične praznike
 in srečno novo leto.*

VULKANIZERSTVO GOLOB

servis, storitve, prevozi

Peter Golob s.p.

Goriška 6, 5271 Vipava
 tel.: 065 65 820
 fax: 065 65 420
 GSM: 041 727 830

odprto: od 8h do 12h, 14h do 18h,
 sobota: od 8h do 12h

Nudimo vam:

*Prevoz oseb in stvari s kombijem,
 servis podvozja, nastavitev prem za
 vse tipe vozil z najnovejšo
 računalniško merilno napravo,
 prodaja in montaža avtoplaščev za
 osebna in tovorna vozila (Sava,
 Bandag, Fulda, Michelin, Goodyear,
 Continental, Dunlop,...), svetovanje in
 ostale vulkanizerske usluge.*

*Želimo Vam blagoslovljene božične
 praznike in srečno novo leto 2000.*

Predvsem pa varno vožnjo.

ČKODELJA ČISTILNICA

KODELJA BOJAN s.p.

Lavričeva 43a, 5270 Ajdovščina, tel.: 065/61 768

VIPAVA, Trg Pavla Rušta 7

ČISTILNICA, PRALNICA - tel.: 065/61 768

AVTOPRALNICA - tel.: 065/641 170

ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE

SKAPIN d.o.o.

TRGOVINA MONTAŽA VZDRŽEVANJE

*Zahvaljujemo se vam
za zaupanje.*

*Iskreno vam voščimo
vesele božične praznike
ter srečno novo leto.*

Kolektiv ETP SKAPIN

ELEKTROTRGOVINA

V. Reharja 1, Vipava

Tel./fax: 065/65 315

065/65 377

**NOVA
PRODAJALNA
S TEHNIČNIM
BLAGOM
v Ul. Gradnikove
brigade 23,
VIPAVA
(stare mehanične
delavnice)**

Vsem občanom
vesele božične
praznike in srečno
novo leto 2000.

MERKUR®

Vigor

Delovni čas: med tednom od 7.30 do 18.00,
v soboto od 7.30 do 12.00. **Telefon:** 065 65 506

PRODAJNI PROGRAM:

vijaki, žičniki, drugi žični izdelki,
kmetijski in gozdarski program,
stavbno in pohištveno okovje,
stroji in oprema,
ročno orodje, strojno orodje,
električno ročno orodje in stroji,
elektroinštalacijski material, stikalna tehnika, svetila,
vodovodni material, material za centralno ogrevanje,
brusni material, barve, laki in pribor, zeleni program,
jelke, okraski, adventni venčki, lučke za jelko

**vsak mesec izbor izdelkov
MERKURJEVE VROČE CENE**

PRISPEVKI ZA VIPAVSKI GLAS OD 30.9.1999 DO 20.12.1999:

Majda Clemenž	Ljubljana	2.000 SIT
Marjeta Sever	Nova Gorica	1.000 SIT
Marija Mercina	Nova Gorica	4.000 SIT
Andrej Kostanjevič	Kanada	5.000 SIT
Marija Praček	Gradnikove br. 13	1.000 SIT
Marija Pavlin	Vojana Reharja 6	4.000 SIT
Rafael Naglost	Grabrijanova 17	2.000 SIT
Martina Rehar	Gregorčičeva 2	2.000 SIT
Magda Gomizelj	Šempeter	2.000 SIT
Vida Jamšek	Kromberk	2.000 SIT
Martin Silvester	Ljubljana	1.000 SIT
NN	Budanje	2.000 SIT
Janez Premrn	Gregorčičeva 1	2.000 SIT
Nives Gomizelj	Gregorčičeva 21	5.000 SIT
Damjana Suša	Laško	5.000 SIT
skupaj:		40.000 SIT

Vsem se najlepše zahvaljujemo!

Svoje prispevke lahko nakažete tudi na žiro račun *KS Vipava* 52010-645-50977
s pripisom **ZA VIPAVSKI GLAS**

VIPAVSKI GLAS - glasilo KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA
DECEMBER 1999
650 izvodov

Uredniški odbor:

Gizela Furlan - urednica, Magda Rodman, Vera Poniž, Nada Kostanjevič, Vladimir Anžel in
Breda Butinar - lektorica

Sodelovali so še: Ivan Princes, Jurij Rosa, Danica Hrovatin, Božidar Premrl, Ivan Pavzin, Vida Babič, Mojca Biševac, Zdenka Fučka, Sladana Markovič, gojenci iz SUD, Tamara Srebot, Katja Bucik, Erika Čuk, Andreja Gantar, Irena Kranjc, Ljudmila Kovač, Mojca Habič, Sonja Premrn, Alenka Čehovin, Tea Kobal, Silva Vehovar, Jože Butinar, Martina Naglost, Leon Kodre, Judita Podgornik, Štefan Rehar, Jožica Ličen, Matjaž Trošt, Štefka Rehar - Torkar, Milena Kobal, Peter Rodman

Tisk: Papirna galanterija SEDMAK, Ajdovščina

VSEBINA

Iz naše preteklosti

Kapelice in znamenja v našem okolju	stran 2
Rihard Dolenc - kmetijski strokovnjak, šolnik in pisatelj	stran 4
Ob spomeniku Draga Bajca 1999	stran 8
Nemška vojska v Vipavi	stran 9
Vipava in Vipavci v ogledalu Bleiweisovih Novic	stran 11
Dve časopisni vesti	stran 12

Predstavljamo vam

Pjepe Kbuolov - vipavski kolar	stran 14
--------------------------------------	----------

Iz naše KS

Poročilo o delu KS Vipava	stran 16
---------------------------------	----------

Iz naše občine

Poročilo o delu občine Vipava	stran 17
Pristop občine Vipava k ustanovi Imago Sloveniae - Podoba Slovenije	stran 21
Po štiriinpetdesetih letih v blagoslovljeni zemlji	stran 21
V Logu tudi letos počastitev žrtev vojnega in poveljnega nasilja na Vipavskem	stran 23

Iz ustanov in društev

Iz CUIO

Zakaj potrebujemo bazen?	stran 26
Nastop skupine Ba Cengelo	stran 27
Pogovor z gospodom Makucem	stran 27
Teden otroka	stran 28
Igranje z gibom	stran 29
Izlet na morje	stran 30
Pohod planincev na Blejsko kočo	stran 30

Iz OŠ

Utrinki iz dejavnosti na šoli	stran 31
5. EKO sejem v Celju	stran 33
Prostovoljno delo mladih	stran 34
Kvantno učenje	stran 35

Iz društev

Mednarodno leto starejših ljudi	stran 36
Naši zbori pojo	stran 36
V okviru društva Razmetano podstrešje	stran 38
Praznovanje pod Gradiško Turo	stran 39
Ob peti obletnici Folklornega društva Vipava	stran 40

Za dom in družino

Karitas	stran 43
42075 km ali z letalom okoli sveta	stran 45
Kultura pitja vina	stran 47

Kotiček za poezijo	stran 49
--------------------------	----------

Za razvedrilo

Križanka	stran 50
----------------	----------

Ob novem letu vabimo	stran 52
----------------------------	----------

Pleve in drobtine	stran 53
-------------------------	----------

Vremensko poročilo	stran 53
--------------------------	----------

Voščila	stran 54
---------------	----------

